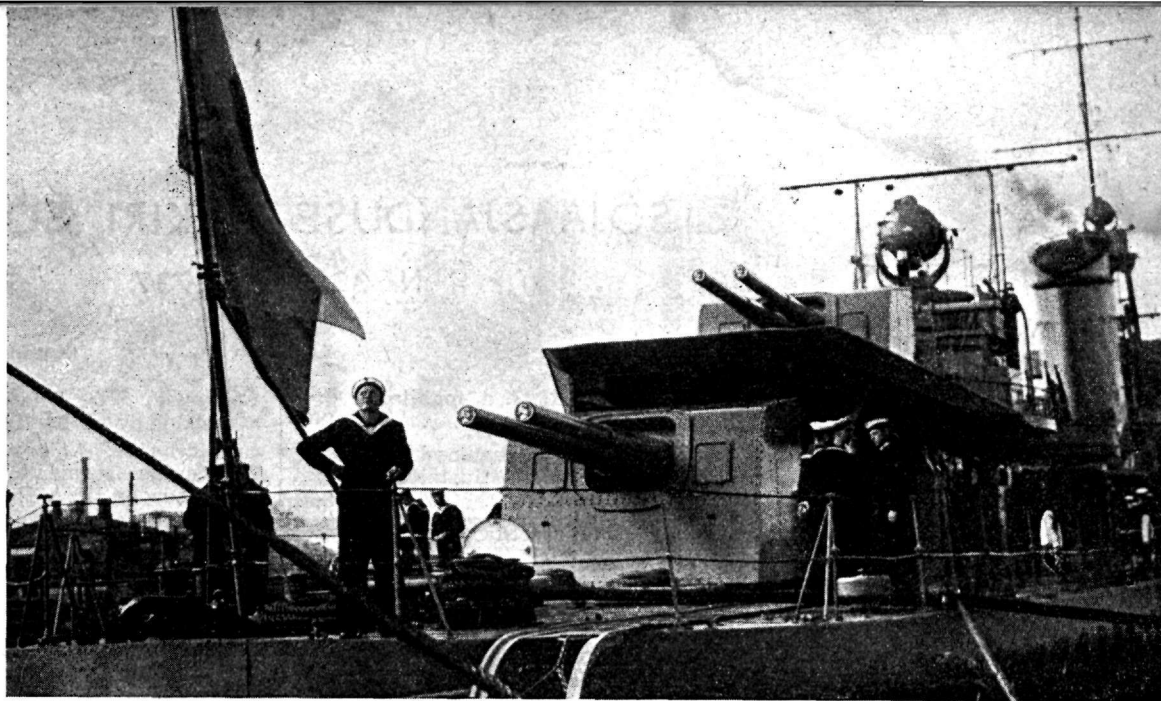

33-34

SOJA-

ASJANDUSE AJAKIRI

S O P D U R

PLUHTEN

A A S T A K Ä I K

XIX

1937

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI „SÕDUR“

Nr. 33-34 — 1937.

Sisustik:	Lk.	Sommaire:	Pages
<i>Kolonel J. Siir</i> : Järeldusi 1937. a. maailma-meistri laskevõistlustest	801	<i>Colonel J. Siir</i> : Bilan des championnats du monde de tir en 1937	801
<i>Kapten A. Nõmmik</i> : Eesti laskurmeeskonna saavutisi maailmameistri-võistlustel Helsingis 1937. a.	802	<i>Capitaine A. Nõmmik</i> : Les résultats de l'équipe estonienne aux championnats du monde de tir à Helsinki en 1937	802
<i>K.</i> : Poola sõjalaevastiku ametlik külaskäik Tallinna	805	<i>K.</i> : Visite officielle de l'escadre polonaise à Tallinn	805
<i>O. V.</i> : Allüksuse asjaajamine vajab lihtsustamist	814	<i>O. V.</i> : Les travaux de chancellerie de la petite unité doivent être simplifiés	814
„Sõduri“ tegevtoimetajate vahetuse puhul	815	<i>A</i> propos du changement des rédacteurs du „Sõdur“	815
<i>S.</i> : Tagalateenistus N. Vene tangipataljonis	822	<i>S.</i> : Le service d'arrière dans un bataillon de chars en U. R. S. S.	822
<i>Kapten A. Nõmm</i> : Vastus major H. Jaanson'i kirjutisele „Veel suurtüki- ja lennuväe koostööharjutuste organiseerimisest ja teostamisest“	826	<i>Capitaine A. Nõmm</i> : Réponse à l'article du commandant H. Jaanson: „Encore sur l'organisation et l'exécution des exercices de coopération de l'artillerie avec l'aviation“	826
BIBLIOGRAAFIA:		BIBLIOGRAPHIE.	
— <i>H. R.</i> : Tangitõrje-kahurite tulepositsioonid	831	<i>H. R.</i> : Les positions de tir des canons antichar	831
— <i>Läti</i> : „Militarais Apskats“ nr. 5 — 1937	833	— <i>Lettonie</i> : „Militarais Apskats“ No 5 — 1937	833
— <i>Poola</i> : „Przeglad wojskowo-techniczny“, dets. 1936	834	— <i>Pologne</i> : „Przeglad wojskowo-techniczny“, déc. 1936	834
— <i>Leedu</i> : „Musu Žinynas“ nr. 4 ja 5 — 1937	835	— <i>Lithuanie</i> : „Musu Žinynas“ Nos 4 et 5 — 1937	835
— <i>Saksa</i> : „Militär-Wochenblatt“ nr. 40 — 1937	836	— <i>Allemagne</i> : „Militär-Wochenblatt“ No 40 — 1937	836
Sõjaväelisi teateid välisriikidest	837	Informations militaires de l'étranger	837
Sõjaväe elu: Sõjakooli ohvitserideklasside jalaväeklassi I lennu lõppaktus 14. 08. 37. a.	838	<i>Vie militaire</i> : Acte solennel à propos de la I-re sortie de la classe d'infanterie de l'Ecole militaire, le 14 août 1937	838
<i>P. A.</i> : Sakala partisanid vanadel lahinguväljadel	839	<i>P. A.</i> : Les partisans de Sakala aux champs de bataille	839
<i>A. J—n.</i> : Kaitseliidu külaskäik aizsargsidele	840	<i>A. J—n.</i> : Visite de la Garde civique aux Aizsargs	840
<i>Veste</i> : Lipnikud E. Pirnimäe ja A. Mae: Ühest aastast	842	<i>Feuilleton</i> : Enseignes E. Pirnimäe et A. Mae: Une année	842
<i>Ametlik osa</i>	844	<i>Partie officielle</i>	844
Juriidilised küsimused.		Questions juridiques.	

Vastutav toimetaja major **A. LUTS**.
Telefon nr. 477-20/40.

Tegevtoimetaja kapten **E. SAIDRA**.
Telefon nr. 477-20/163.

Väljaandja: „SÕDUR“, Sakala nr. 33, Tallinn.
Tegevtoimetaja kõnetunnid
iga päev k. 0800—1200.

Talitus avat. iga päev kella
0800—1500 ja laupäeviti
0800—1300.

Telefon — Sõjaväe 163.

Tarvitamata ja tagasisaamiseks märkimata käsi-
kirju alal ei hoita.

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:

Aastas — kr. 6.00.

Poolaastas — kr. 3.00.

Veerandaastas — kr. 1.50.

Üksiknumber — kr. 0.20.

KUULUTUSTE HINNAD:

Lehekülg — kr. 40.

Tekstis — kr. 60.

S O D U R

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

XIX AASTAKÄIK

NR. 33 — 34 • 28. 08. 1937

Järeldusi 1937. a. maailmameistri laskevõistlustest.

Kolonel J. Siir.

Helsingis 30. 07. kuni 09. 08. 37. peetud maailmameistri laskevõistlused on möödas. Nad tekitasid palju huvi ja elevust laskesporti harrastavate rahvaste suures peres.

Meie laskurite poolt võistlustelt kaasatoodud auhindade arvukas kogu oli väljapanuduna Tallinna äri „Kave“ aknal teatavaks sensatsiooniks neid hulganisti vaatamas käivale rahvale, andes ühtlasi ettekujutust Helsingis saavutatud võidu suurusest.

Iga saavutise, ükskõik millisel alal, aluseks on teda põhjustanud või esilekutsunud tegurid.

„Eesti võit Helsingis oli erakordsete võimete ja närvide vastupidavuse tulemus,“ kirjutab šveitsi „Spordilehes“ üks eriteadlasist laskespordi alal, tehes kokkuvõtet 1937. a. maailmameistri võistluste tulemuste kohta. Veidi allpool sama autor väidab, et eestlased omavad väga häid eeldusi esmajärgulisteks laskuriteks kujunemiseks, kuna selle rahva hingelisest omadusest on väga tugevasti välja arenenud püsivus, visadus, rahulikkus ja tugev tahtejõud. Võime julgesti väita, et meie rahva suured hingelised väärtused ei ole mitte üksi parimaiks eeldusiks suurvõitude saavutamiseks laskespordi alal, vaid suurte tagajärgede saavutamiseks ükskõik millisel alal, kui omatakse kindlat tahet ja raugematut püsivust kõikide ettevalmistusraskuste ületamiseks, nagu seda on olnud meie laskuritel.

Helsingi maailmameistri võistlustel meie laskurid võistlesid k o d u m a l konstruee-

ritud ja valmistatud püssidega. Peale selle kasutasid ka mitmed välismaalased võistlustel Eesti püsse ning andsid neile läit tunnustust. Eesti arsenalil vabapüssid kuuluvad praegu maailma parimate liiki. See on kindel tunnus meie relvatööstuse kõrgetest tehnilistest võimetest.

Asja möödunud maailmameistri laskevõistlused olid ühed ulatuslikumad omal alal ja kõik, kes võtsid osa nendest võistlustest või käisid neid kohapeal jälgimas, said võistluste korraldamisest parima mulje. Seal ei tulnud ette ühtegi protesti, ei ka arusaamatusi ega vähematki segadust. Nende laskevõistluste korraldamisega soomlased võtsid enestele raske ülesande ja tulid sellega hiilgavalt toime. Tuleb tõeliselt imestada võistluste korraldava toimkonna suurt äärmistesse peensusesse ulatavat ettenägelikkust ja korrastusvõimet. Kõikjal kaasaahtajaks üldjuhiks ja n. ö. asja hingeks oli Soome sõjavägede juhataja kindral H. Östermann, kõige oma raudse energia ja väsimatu hoole ning püsivusega.

Erakordselt suur oli ka abistus, mida näitas meie laskurimeeskonnale sideohvitser, Eesti Kõrgema Sõjakooli kursuse lõpetanud kpt. V. V. Savonen. Olgu temale siinkohal selle eest veel kord avaldatud meie laskurpere tunnustus ja südamlük tänu.

Kuigi laskevõistlustel, nagu öeldakse, pole palju vaadata, äratasid möödunud laskevõistlused suurt huvi ka laiades

rahvahulkades, eeskätt Soomes, kus peamat-
ši päevadel võistlusi pinevalt jälgiva rahva
hulk ulatas 10 000-ni.

Suurt huvi äratasid need võistlused ka
meie rahvas. Seda rahvahulka kiiduväär-
selt laialdast huvi laskespordi vastu peaks-
ime ära kasutama asja edaspidiseks arenda-
miseks; see on ka täiel määral võimalik ees-
kätt Kaitseliidu kaudu, nagu seda tehakse
Soomes. Asi omab veel suurt praktilist täht-
sust riigikaitse mõttes, sest laskespordi ühin-
gud on taimelavad, kust võrsub täpsusküt-
ide kaader.

Kuigi saavutasime oma hiigelvõi-
dud Helsingis peamiselt vabapüssidest
(täis- ja väikekaliiber) laskmises, ei tule
võtta neid relvi ainuühtlaseks laskespordi le-
vitamisel, sest vabapüss on ikkagi
väga hinnaline relv, tema vajab erilist
kvaliteet-laskemoona ja on lõppeks ka väga
õrn eriülesandeline relv, mis pole kät-
tesaadav ega sobi kasutamiseks mas-
siliselt. Selle vastu sõjapüss on kätte-
saadav igale korralikule kodanikule, kui ta
astub kaitseliidu liikmeks. Laskeharjutus-
tele ning võistluste korraldamisele muut-
mata sõjapüssist tuleb pöörata senisest pal-
ju suuremat tähelepanu, arendades asja
massiliselt. Siin ei peaks olema takistuseks
enam ka laskeradade puudus, sest sõjaväe
ja kaitseliidu poolt arendatud laskeradade
võrk on meil õige tihe ja harjutamiseks
nendel radadel ei tehta kellelegi takistusi,
kui on täidetud vastavad julgeoleku mää-
rused. Teiseks kättesaadavamaks ja hu-
vitavamaks laskespordi haruks on laskmine
väikekaliibrilisest püssist ja püstolist. Har-

jutamine nendest relvadest ei nõuagi iga-
kord, näiteks maal, minekut laskeradadele,
vaid selleks võib seada sisse ka kodused
laskerajad, eriti laskmiseks väikekaliibrili-
sest püstolist. Laskmine vabapüstolist ja
väikekaliibrilisest püssist peaks kujune-
ma tulevikus meie intelligenti laialt har-
rastatavaks spordialaks, nagu see on Šveit-
sis, Ameerikas, Soomes, Rootsis ja mujal.
Sest järjekindel viibimine laskerajal va-
bas õhus on võrratult paremaks mee-
lelahutuseks ning tervisele kasulikum, kui
vabade tundide möödasaatmine kuskil kin-
nises ruumis, kus sageli õhupuhastus jätab
väga palju soovida.

Senised tulemused laskespordi alal on
meil head ja huvi rahva hulgas asja vastu
õige suur. Peame seda ära kasutama ja
võimalusi selleks meil leidub. Vaja ainult
kindlat tahet ja püsivust.

Tähtsamaks ülesandeks on noorte las-
kurite kasvatamine, kes oleks väärikad jä-
reletulijad praegustele. Loodame, et juba
järgmistel suurvõistlustel võimalik on edu-
kalt esineda ka sarnastel kangete meeste
noortel kandidaatidel; need laskevõistlused
oleksid:

— Soome-Eesti maavõistlus (1938. a.
suvel, korrespondentskorras);

— 4 Balti riigi võistlus Riias (1938. a.
suvel);

— Soome-Eesti ohvitseride võistlus
(1938. a. suvel Pärnus);

— MM-laskevõistlused 1939. aastal Šveit-
sis, Luzernis j. t.

Selleks: j õ u d u t ö ö l e !

Eesti laskurmeeskonna saavutisi maailmameistrivõistlustel Helsingis 1937. a.

Kapten A. Nõmmik.

Möödunud maailmameistrivõistlused
Helsingis olid kogu maailmale ja laskespordi
harrastavatele rahvastele üheks tähtsamaks
huviobjektiks. Nendel võistlustel, maailma
tugevamate laskurirahvastega võisteldes saa-
vutasid Eesti laskurid suurima võidu ning
võidumärgina töid Helsingist kaasa „Argen-
tiina karika“ — laskeala suurima ning väärt-
uslikuma auhinna. Ületamatut meeskonna-
võitu vabapüssist täiendasid kolm meeskonna-

na esikohta väikekaliibrilise püssi matšides
(kaasa arvatud ka 100 m laskmine); sõja-
püssis 3. ja vabapüstolis 5. koht.

Nende võitude saavutamisel püstitati Ees-
ti meeskondade poolt uus maailmarekord
vabapüssi kolmest asendist kokku — 5526 p.,
mis on parem endisest, soomlaste poolt Roo-
mas 1935. a. püstitatud maailmarekordist 38
p. võrra. Parandasid püsti asendi maailma-
rekordit 9 p. võrra, lastes välja 1752 p. (en-

dine rekord 1743 p. püstit. šveitslaste poolt Lvovis 1931. a.) ja väikekaliibrilise püssi püsti asendi rekordit 29 p. võrra, lastes välja 1852 p. (endine maailmarekord 1813 p. oli püstitatud soomlaste poolt Roomas 1935. a.

Individuaalselt samadel matšidel tulid maailmameistriteks kolm eestlast: E. Kivistik vabapüssi 3 asendis kokku ja vabapüssi lamades asendis; H. Kivioja väikekaliibrilise püssi põlvelt asendis ja K. Vilberg sõjapüssi püsti asendis. Kahekordne maailmameister E. Kivistik seejuures püstitas uue individuaalse maailmarekordi vabapüssi kolmest asendist kokku — 1124 p., purustades šveitslase Zimmermanni poolt 1929. a. Stokholmis püstitatud maailmarekordi (1114 p.) ja kordas maailmarekordi vabapüssi põlvelt asendis (381 p.). Samuti kordas K. Vilberg sõjapüssiga põlvelt šveitslase Hartmanni poolt Stokholmis 1929. a. püstitatud rekordi 172 p. Maailmameister H. Kivioja tulemus väikekaliibrilise püssi põlvelt asendis on vaid 4 punkti võrra vähem maailmarekordist, mis püstitatud G. Lokotari poolt Roomas 1935. a. 385 p.

Kui siia arvata juurde veel hulgalised individuaal-võidud matši-, seeria- ja meistrimedali laskmistel, siis võib öelda, et Eesti laskurmeeskonna jõuline rünnak maailma laskeala, parimini kindlustatud ning visalt kaitsitud pastioonide vastu lõppes täieliku võiduga, nagu seda ennustas šveitsi „Spordileht“ juba enne maailmameistri võistluste algust.

Eesti laskurmeeskonna võit Helsingis äratas suurt tähelepanu kogu maailmas ja tekitas vaimustustormi kodumaal, — mis ilmekalt väljendus selles vaimustatud ning südamlikus vastuvõtus, millega tervitati 10. augustil Helsingist saabuvaid laskureid.

Lasketulemusi maailmameistrivõistlustel.

Maailmameistri laskevõistluste kava Helsingis koosnes kuuest suurvõistlusest (matšist) mis on kujunenud traditsioonilisteks võistlusteks osaliselt juba aastakümnete kestel ja ainult nendel võistlustel saavutatud tulemused leiavad rahvusvahelist tunnustamist.

Nende suurvõistluste eel ja vahel leidis aset terve rida vähemtähtsaid meeskonna-, seeria- ja meistrimedali võistlusi, kus võistlus teostus küll auhindadele, kuid mille tulemusi rahvusvaheliselt ei arvestata. Nende võistluste eesmärgiks oli peamiselt laskuritele treeningu võimaldamine võistluspinge all.

Matš vabapüssist.

08. 08. 37. a.

Maailmameistri laskevõistluste suurimaks matšiks oli matš vabapüssist kolmes asendis à 40 lasku. See matš, kui tähtsaim, oli võistluskavas jäetud viimaseks, et huvi võistluste vastu ei väheneks ja võit moodustaks võitjale triumfi, mille sümboliseks väljenduseks on võitjale üleantav alaliselt rändav auhind „Argentiina karikas“. Selle auhinna annetas võistlusteks Argentiina valitsus 1903. a., mil maailmameistrivõistlusi peeti Buenos-Aires'is. „Argentiina karikas“ on puhtast hõbedast valmistatud, viimisteldud kunstitöö, üle meetri kõrge ja 35 kg. raske. Tema väärtust hinnatakse 86.000 Ekr.

Helsingis peetaval maailmameistrivõistlustel teostus vabapüssi 31. matš. Senini on selle matši 17 korda võitnud šveitslased, 4 korda ameeriklased, 3 korda prantslased, 2 korda soomlased ja belglased ja à 1 kord rootslased ja taanlased.

31. matšil saavutasid üheksa võistlevat rahvust järgmisi tagajärgi (tabelis on toodud 5-mehelise meeskonna saavutised järjekorras: püsti, põlvelt, lamades ja kokku):

M-meister Eesti	1752+1856+1918=5526
2. Soome	1735+1843+1915=5493
3. Šveitsi	1751+1833+1897=5481
4. Rootsi	1721+1811+1905=5437
5. Norra	1674+1799+1897=5343
6. Prantsuse	1667+1749+1859=5275
7. Saksa	1632+1728+1858=5218
8. Taani	1598+1746+1843=5187
9. Läti	1481+1589+1747=4817

Eesti meeskond saavutas maailmameistri tiitlid kõigis kolmes asendis ja 3 asendist kokku. Seejuures Eesti meeskond püstitas uue maailmarekordi 3 asendist kokku.

Teiseks Eesti meeskond püstitas uue maailmarekordi püsti asendist — 1752 p., ületades senise, šveitslaste poolt Lvovis 1931. a. püstitatud maailmarekordi 9 punktiga. Põlvelt ja püstiasendis jäid siiski püsima endised maailmarekordid põlvelt — 1866 p. ja lamades 1923 p., mis mõlemad püstitatud soomlaste poolt, esimene Roomas 1935. a. ja teine Lvovis 1931. a. Väärrib märkimist, et šveitslased vabapüssi matšis saatsid tulle vana meeskonna, kes neile sõjapüssi matšis kindlustas Mannerheimi karika.

Meeskondade tulemused asendite järele kujunesid järgmisiks:

P ü s t i.		P õ l v e l t.	
M-meister Eesti	1752	M-meister Eesti	1856
2. Šveits	1751	2. Soome	1843
3. Soome	1735	3. Šveits	1833
L a m a d e s.			
M-meister Eesti	1918		
2. Soome	1915		
3. Rootsi	1905		

Üksikuis asendeis parimate meeskondade laskurid saavutasid järgmisi tulemusi:

P ü s t i.

I Eesti — 1752.		II Šveits — 1752.	
1. E. Kivistik	353	1. E. Grünig	357
2. G. Lokotar	351	2. K. Zimmermann	352
3. A. Liivik	351	3. Salzmänn	351
4. A. Kukk	349	4. O. Horber	347
5. H. Kivioja	348	5. M. Ciocco	344

III Soome — 1735.

1. O. Elo	362
2. K. Leskinen	346
3. E. Oksa	345
4. N. Vasenius	345
5. V. Miinalainen	337

Üksiklaskureist saavutasid parimaid tagajärgi:

M-meister O. Elo, Soome	. 89 87 96 90 = 362
2. E. Grünig, Šveits	. . . 89 92 86 90 = 357
3. E. Kivistik, Eesti	. . . 88 90 86 89 = 353
4. K. Zimmermann, Šveits	. 87 89 86 90 = 352
5. O. Ericsson, Rootsi	. . 88 93 86 85 = 352

P ö l v e l t.

I Eesti — 1856		II Soome — 1843.	
1. E. Kivistik	381	1. K. Leskinen	380
2. G. Lokotar	375	2. O. Elo	369
3. A. Kukk	373	3. N. Vasenius	368
4. H. Kivioja	371	4. E. Oksa	367
5. A. Liivik	356	5. V. Miinalainen	359

III Šveits — 1833.

1. K. Zimmermann	374
2. O. Horber	374
3. M. Ciocco	371
4. E. Grünig	365
5. A. Salzmänn	349

Üksiklaskureist saavutasid parimaid tagajärgi:

M-meister E. Kivistik, Eesti	96 92 97 96 = 381
2. K. Leskinen, Soome	95 97 94 94 = 380
3. B. Rönmark, Rootsi	93 93 96 95 = 377
4. G. Lokotar, Eesti	95 93 92 95 = 375
5. O. Horber, Šveits	91 98 91 94 = 374

L a m a d e s.

I Eesti — 1918.		II Soome — 1915.	
1. E. Kivistik	390	1. E. Oksa	391
2. G. Lokotar	387	2. O. Elo	390
3. A. Liivik	385	3. V. Miinalainen	382
4. H. Kivioja	381	4. N. Vasenius	380
5. A. Kukk	375	5. K. Leskinen	372

III Rootsi — 1905.

1. S. Dessle	388
2. T. Eriksson	381
3. K. Johanson	380
4. O. Ericsson	379
5. B. Rönmark	377

Üksiklaskureist saavutasid parimaid tagajärgi:

1. E. Oksa, Soome	98 95 99 99 = 391
2. E. Kivistik, Eesti	97 98 99 96 = 397
3. O. Elo, Soome	100 98 98 94 = 390
4. S. Dessle, Rootsi	98 98 97 95 = 388
5. G. Lokotar, Eesti	98 95 98 96 = 387

Kolmest asendist kokku parimaid individuaalseid tagajärgi saavutasid:

M-M. E. Kivistik, Eesti	353 381 390 = 1124
2. O. Elo, Soome	362 369 390 = 1121

3. G. Lokotar, Eesti	351 375 387 = 1113
4. K. Zimmermann, Šveits	352 374 381 = 1107
5. O. Horber, Šveits	347 374 385 = 1106
6. E. Oksa, Soome	345 367 391 = 1103
7. M. Ciocco, Šveits	348 371 381 = 1100
8. H. Kivioja, Eesti	348 371 381 = 1100

Kokku võttes eestlane E. Kivistik saavutas lisaks meeskonna poolt saavutatud neljale maailmameistri tiitlile veel 2 individuaalset maailmameistri tiitlit: ühe põlvelt asendist ja teise 3 asendist kokku saavutatud tagajärje eest. E. Kivistiku tagajärg 3 asendist kokku 1124 p. on uueks maailmarekordiks ja ületab 10 silmaga endise maailmarekordi, — 1114 p. Põlvelt asendist E. Kivistiku tagajärg — 381 osutus maailmarekordi kordamiseks, mis püstitatud rootslase Rönmark'i poolt Granadas 1933. a.

Eesti laskurmeeskond vabapüsi matšis esines väga distsiplineeritult ja ühtlaselt, välja arvatud põlvelt asendis, kus A. Liivikut tabas väikene ebaõnn. Vaatamata sellele kõik Eesti meeskonna laskurid tulid maailma parimatest esimese 15 hulka ja omandasid väärtuslikud isiklikud auhinnad ning kullatud medalid meeskonna I kohale tuleku eest kõigis kolmes asendis ja kullatud plaketid I kohale tuleku eest 3 as. kokku.

Eesti meeskonnale tugevamaiks vastaseiks osutusid soomlased ja šveitslased, kusjuures Šveitsi meeskond püsti asendis jäi vaid ühe punkti võrra Eesti meeskonnast taha. Teiste rahvusmeeskondade tagajärjed olid tunduvalt vähemad ja matšil erilist konkurentsi ei pakkunud.

Kokku vabapüsi matšis saadaolevaist maailmameistri tiitleist omandas Eesti 6, ja Soome 2, kuna teistel rahvusmeeskondadel tuli leppida vähemate auhindadega.

Huvitav on veel märkida, mida saavutas vabapüsi matšis kahekordne maailmameister E. Kivistik. Tema lasketagajärjed olid järgmised:

P ü s t i — 353.

I	8 10 10 8 8 7 10 10 9 8 = 88
II	9 9 9 9 10 9 9 10 7 9 = 90
III	10 10 9 8 8 9 9 9 7 7 = 86
IV	10 10 9 9 8 8 9 10 8 8 = 89

P ö l v e l t — 381.

Maailmarekordi kordamine.

I	10 9 10 10 10 10 10 9 10 8 = 96
II	9 9 9 9 10 9 9 10 9 9 = 92
III	10 9 10 9 10 10 10 10 9 = 97
IV	10 10 10 10 10 9 9 9 10 9 = 96

L a m a d e s — 390.

I	10 10 10 10 9 9 10 9 10 10 = 97
II	10 10 10 10 10 10 10 9 10 9 = 98
III	10 10 9 10 10 10 10 10 10 = 99
IV	8 10 10 10 10 10 9 10 10 9 = 96

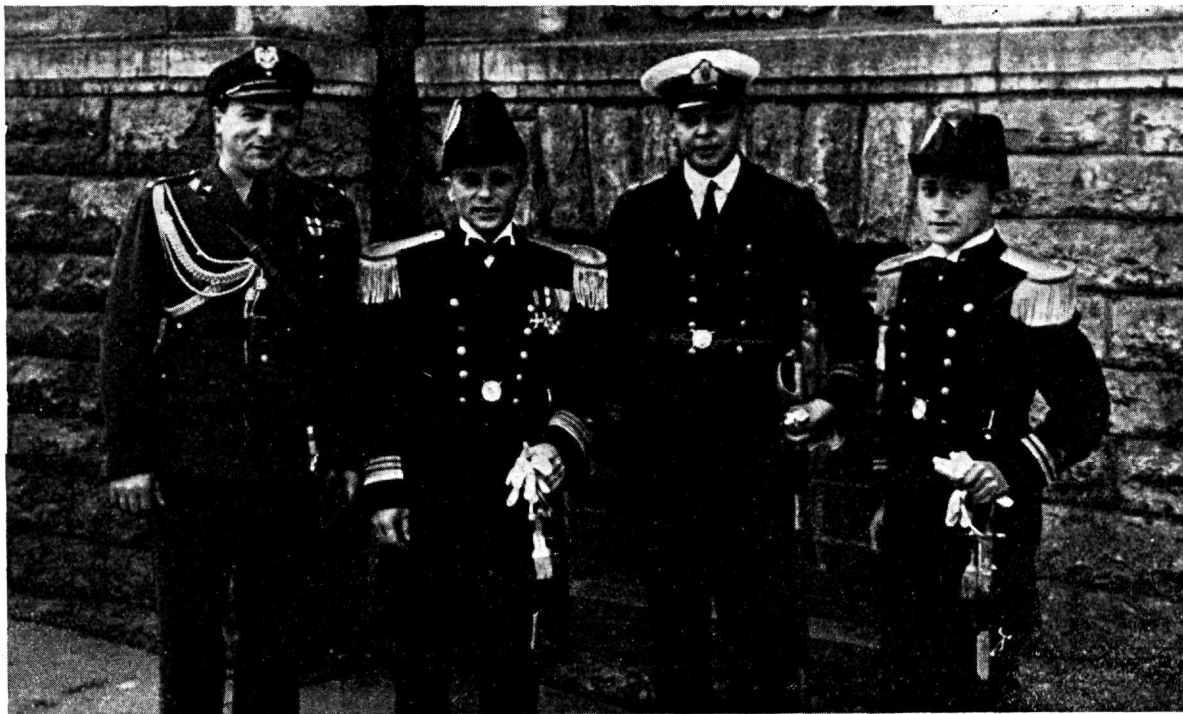
3×40 1 = 1124 uus maailmarekord.

Poola sõjalaevastiku ametlik külaskäik Tallinna.

Reede, 20. augusti hommikul saabusid Tallinna sadamasse ametlikule külaskäigule kolm Poola sõjalaeva: „Grom”, „Burza” ja „Wicher”, komandör-leitnant Hryniewiecki juhtimisel. Külaskäigul viibinud laevadest on lipulaev „Grom” täiesti moodsa, Inglismaal ehitatud liider (destroierite juhtlaev), umbes 2000-tonnilise veeväljasurvega ja 39-sõlmelise kiirusega. Teised kaks laeva, destroierid „Burza” ja „Wicher” on samuti moodsad, 1928./29. aastal Prantsusmaal ehitatud laevad,

komandöri kutsel siirduti sadamasse laevadega tutvumiseks.

Laupäeva ennelõunal külalised tegid väljasõidu saartele, kuna pärastlõunane aeg kulus menukaks koosviibimiseks Poola sõjaväe esindaja major Szczekowski ja proua Szczekovska külalistenä. Öhtul viibis meie ohvitser laevastiku komandöri külalistenä „Grom’il”, kuna Poola laevastiku allohvitseri ja madrusteid viibis meie mereväe allohvitseride ja madruste külalistenä mereväe allohvitseride kasiinos.

Vasakult paremale: Poola sv. esindaja major Szczekowski, laevastiku komandör komandör-leitnant Hryniewiecki, sideohvitser leitnant Kirotar ja laevastiku adjutant.

umbes 1500-tonnilise veeväljasurvega ja 33-sõlmelise kiirusega. Laevad jätsid oma mõjukuse, puhtuse ja korralikkusega väga hea mulje kõigile neid külastajale.

Külaskäigu esimesel päeval laevastiku komandör tegi visiidi Sõjavägede Ülemjuhatajale, Välisministrile, Sõjaministrile, Sõjavägede Staabi ülemale, Merejõudude juhatajale, Garnisoni ülemale ja kirjutas nime Riigivanema külalisteraamatusse. Pärast visiitide vastamist meie sõjaväe võimude poolt, Sõjamineister andis külaliste auks eine. Pärastlõuna veetsid küllasõitnud laevastiku ohvitserid Sõjavägede Ülemjuhataja külalistenä Viimsis, kust hiljem Poola laevastiku

Pühapäeval, külastuse kolmandal päeval Poola saadiku asetäitja korraldas eine klubi „Centum” ruumides, kust siirduti Poola-Eesti ühingu poolt korraldatud kella-viie-teele päikeses säravale Piritä mererannale. Samal ajal viibis meie mereväe allohvitseri ja madrusteid oma poola kolleegide külalistenä poola laevadel.

Laevastik lahkus Tallinnast esmaspäeva hommikul, et sõita järgnevale ametlikule külastusele Riiga.

Kogu laevastiku Tallinnas viibimise ajal püsis ilus päikeseküllane ilmastik, mis aitas kaasa külastuse heaks kordaminekuks.

K.

Nende tulemuste eest E. Kivistik sai:

P ü s t i a s e n d i s :

1. Individuaalselt 3. auhinna — hõbekarikas ja
2. pronksmedal.
3. Meeskonna I kohale tuleku eest kullatud medali.

P õ l v e l t a s e n d i s :

1. Maailmameistri tiitli.
2. Maailmameistri kuldmedali.
3. I auhinna — suur hõbekarikas.
4. Meeskonna I kohale tuleku eest kullatud medali.

L a m a d e s a s e n d i s :

1. II auhinna — suur hõbekarikas.
2. Hõbemedali.
3. Meeskonna I kohale tuleku eest kullatud medali.

K o l m e s t a s e n d i s t k o k k u :

1. Maailmameistri tiitli.
2. Maailmameistri kuldmedali.
3. I auhinna — suure hõbekarika.
4. Meeskonna I kohale tuleku eest kullatud plaketi.

Nagu näeme on E. Kivistiku poolt Helsingis saavutatud „loorbärid“ hinnalised ja väärikaks ehteks maailmameistri kodule. Õnneks neil ei ole võimalik puhata ja loodame, et E. Kivistik seda ka kunagi ei tee, vaid ka tulevikus üllatab maailma oma saavutustega laskespordi alal.

Matš sõjapüssist.

05. 08. 37. a.

Teiseks tähtsamaks võistlusalaks maailmameistrivõistlustel oli matš sõjapüssist — 3 korda 20 lasku. Helsingis peetav matš oli arvalt 28. ja võistlus teostus esmakordselt marssal Mannerheim'ilt annetatud alaliselt rändavale auhinna. Marssal Mannerheimi rändauhind kujutab endast kullast karikat, mis asetatud graniitalusele ja omab maa-kerakuju. Karika väärtust hinnatakse 16 000 Ekr.

Selle auhinna võitjaks peeti loomulikult soomlasi, kuna võistlustingimuste kohaselt võistlusel kasutatakse selle maa sõjapüsse, kelle territooriumil toimub matš. Arvati et välismaalastel osutub raskeks lüüa soomlasi nende kodus, nende oma relvadega. Vaatamata sellele valmistasid šveitslased soomlastele ebameeldiva üllatuse ja viisid matšilt kaasa Mannerheimi karika. Matši tulemused kujunesid järgmisiks:

M-meister	Šveits	—	2586
2.	Soome	—	2583
3.	Eesti	—	2570
4.	Rootsi	—	2528
5.	Prants.	—	2514
6.	Ungari	—	2494
7.	Norra	—	2453
8.	Saksa	—	2432
9.	Poola	—	2393
10.	Taani	—	2378.

K o l m e p a r i m a m e e s k o n n a t u l e m u s e d :

I Šveits	—	2586.	II Soome	—	2583.
1. K. Zimmermann	528		1. L. Kaarto	526	
2. O. Horber	521		2. E. Ekman	523	
3. E. Grünig	514		3. K. Leskinen	522	
4. A. Salzmänn	514		4. L. Granbohm	514	
5. M. Ciocco	509		5. V. Leskinen	498	
III Eesti — 2570.					
1. K. Jürgens	519				
2. V. Jaanson	519				
3. H. Silber	518				
4. G. Lokotar	510				
5. L. Viljus	504				

Parimad meeskonnad üksikuis eriasendais:

P ü s t i .		P õ l v e l t	
1. Soome	810	1. Šveits	907
2. Eesti	804	2. Eesti	869
3. Šveits	781	3. Soome	857

L a m a d e s .

1. Soome	916
2. Rootsi	904
3. Prantsuse	903

Toodud tagajärgedest nähtub, et võistlus esikoha pärast oli võrdlemisi pinev ning traagiline. Tagajärjed üksikutes asendites olid suhteliselt kõikuvad ja võitjat ennustada enne viimaste seeriade lõpetamist osutus peagu võimatuks. Ka Eesti, Soome ja Šveits ei domineeri sellel matšil enam niivõrd täiuslikult kui vabapüssi matšis, sest lamades asendis on kolme esimese hulka nihkunud ka Rootsi ja Prantsuse, surudes lõppkokkuvõttes esimesele kohale tulnud Šveitsi ja Eesti välja esimese kolme hulgast. Soome püsib küll esimese kolme hulgas kõigis asendites, kuid siiski saavutab võidu 3 asendis kokku 3 p. eduga Šveits, põlvelt asendis saavutatud tugeva ülekaalu tõttu. Soomlastele sai saatuslikuks V. Leskinen'i ebaõnn, kes saavutas ainult 498 punkti. Mis puutub Eesti meeskonna saavutusse, siis tuleb mainida, et üksikute meeskonna liigete tagajärjed olid tasavägised ja meeskonna tulek püsti ja põlvelt asendis teiseks ning kolmest asendist kokku kolmandaks on küllaldaseks tõestuseks meeskonna võimete kõrgest tasemest.

Matšist osavõtt oli võimaldatud ka üksiklaskuritele väljaspool meeskondi.

Kolonel Jaan Junkur VR 1/3 25 aastat ohvitseri kutses.

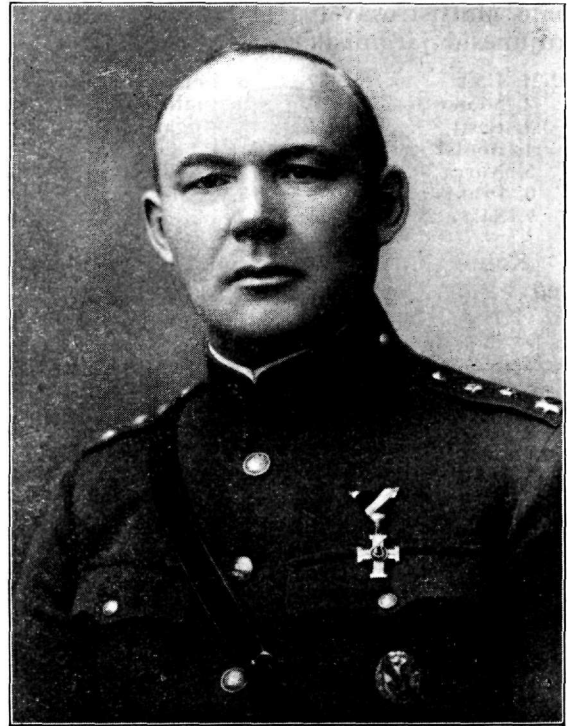
19. augustil s. a. möödus 25 aastat Tallinna Garnisoni komandandi ja Vahipataljoni ülema kolonel Jaan Junkur'i ülendamisest ohvitseriks.

Juubilar on pärit Valgamaalt Holdre vallast, sündinud 24. 02. 1887. Võttis osa Maailmasõjast. Sai haavata Boržimovi all. Vabadussõjast võttis osa algul roodu-, hiljem ptaljoniülemana. Pärast seda teeninud mitmetel vastutusrikastel kohtadel.

Vabadussõjas ülesnäidatud teenete eest on kolonel Junkurile annetatud I liigi 3. järgu Vabaduse Rist. Peale selle omab ta Kotkaristi III klassi teenetemärgi, Poola Polonia Restituta ordu 3. järgu aumärgi, Poola Vahvate Risti ning Prantsuse Auleegioni ohvitseri risti.

Oma kutselise töö kõrval on kolonel Junkur leidnud mahti tegeleda ka vaimsete huvidega muudel aladel. Nõnda kuulub tema poolt aastate vältel suure armastuse ja hoolega soetatud isiklik raamatukogu köidete arvult kui ka sisu väärtuselt silmapaistvamate eraraamatukogude hulka Eestis.

Soovime juubilarile tema kutselise mälestuspäeva puhul palju õnne ning head edu olevikus ja tulevikus.

Kolonel J. Junkur VR 1/3.

Individuaalselt osutusid parimateks:

P ü s t i		
M-meister K. Vilberg, Eesti		172
2. O. Elo, Soome		171
3. L. Génot, Prantsuse		167
4. I. Mazoyer, Prantsuse		165
5. L. Kaarto, Soome		165
P õ l v e l t.		
M-meister K. Zimmermann, Šv.		185
2. E. Grünig, Šveits		184
3. L. Kaarto, Soome		182
4. M. Ciocco, Šveits		180
5. A. Salzmann, Šveits		180
L a m a d e s.		
M-meister K. Liuhala, Soome		188
2. E. Ekman, Soome		187
3. K. Leskinen, Soome		187
4. T. v. Tarits, Ungari		187
5. G. Eichelberger		187

Kolmest asendist kokku.

M-M. O. Elo, Soome	171	174	185	=	530
2. K. Zimmermann, Šveits	153	185	185	=	528
3. L. Kaarto, Soome	165	178	183	=	526
4. L. Génot, Prantsuse	167	173	183	=	523
5. E. Ekman, Soome	164	172	187	=	523
6. K. Leskinen, Soome	164	171	187	=	522
7. O. Horber, Šveits	162	178	181	=	521
8. K. Vilberg, Eesti	172	170	178	=	520
9. O. Eriksson, Rootsi	157	178	185	=	520
10. V. Jaanson, Eesti	162	175	182	=	519
11. K. Jürgens, Eesti	161	174	184	=	519
12. H. Silber, Eesti	164	174	180	=	518

Üksikute asendite järgi saavutas eestlane K. Vilberg maailmameistri tiitli püsti asendist, kuna põlvelt asendis domineerisid šveitslased ja lamades asendis soomlased. Huvitav on veel märkida, et maailmameistriks tulnud K. Vilberg, K. Liuhala ja O. Elo ei võistelnud kaasa oma maa rahvusmeeskondades. Osalt seletatakse väljaspool meeskonda rekordtagajärgede saavutamist väitega, et väljaspool meeskonda on kergem saavutada rekordtagajärgi kui meeskonna koosseisus, kuna laskuril meeskonna koosseisus lasub suur vastutus meeskonna üldtagajärje eest, mis kergesti võib laskuri tasakaalust välja viia.

Matš väikekalibripüssist lamades.

04. 08. 37. a.

Matšid väikekalibrilisest püssist teostatakse Unioni võistlusreeglite kohaselt eraldi igast asendist, kusjuures iga asendi matšis võib panna välja eri meeskonna. Ainult individuaalselt arvestatakse lasketulemused kolmest asendist kokku.

Väikekalibrilisest püssist esimeseks matšiks oli 6. maailmameistri matš lamades.

Selles matšis, nagu üldiselt ennustati, tuli võitjaks U.S.A. meeskond 1957 punktiga, surudes Soome teisele ja Eesti kolmandale kohale. Matšist osavõtva 14 rahvuse tagajärjed kujunesid järgmisiks:

M-M. USA	1957	8. Leedu	1916
2. Soome	1956	9. Inglismaa	1915
3. Eesti	1951	10. Ungari	1915
4. Rootsi	1942	11. Poola	1905
5. Norra	1934	12. Itaalia	1895
6. Prantsuse	1931	13. Taani	1893
7. Saksa	1925	14. Läti	1848

Kolme parima meeskonna üksiktulemused:

I USA — 1957		II Soome — 1956.	
1. D. Carlson	396	1. A. Ravila	396
2. Mrs. Woodring	393	2. T. Mänttäre	393
3. W. Woodring	392	3. V. Leskinen	391
4. W. Schweitzer	392	4. T. Lausamo	388
5. T. Adams	384	5. S. Halonen	388

III Eesti — 1951.

1. E. Seren	394
2. E. Kivistik	391
3. E. Rull	391
4. V. Jaanson	389
5. G. Lokotar	386

Individaalselt parimaid tagajärgi saavutasid:

M-meister	A. Ravila, Soome	396
	2. D. Carlson, USA	396
	3. E. Seren, Eesti	394
	4. B. Rönmark, Rootsi	394
	5. J. A. Hunes, Norra	393

Matšil saavutatud tagajärjed on vähemad kui 1935. a. Roomas peetud 5. matšil. Seepärast jäi püsima Eesti meeskonna poolt Roomas püstitatud maailmarekord — 1964 p. Lasketulemuse mõjutas tunduvalt tuuline ilm. Tuule mõju vältimiseks pandi iga laskuri taha vaatleja, kes jälgis tuule paisumist ning raugemist ja teatas, kunas on paras aeg lasta. Ameeriklaste meeskonnas, kes ainult ühe punktiga näppas esikoha soomlaste käest, laskis kaasa ka üks naine — Mrs. Woodring — näidates, et leidub naisigi, kes võivad meestega väärikalt võistelda. Eestile oli teatavaks üllatuseks, et G. Lokotar jäi meeskonna viimaseks 386 punktiga, mida nähtavasti põhjustas tervislik seisukord.

Matš väikekaliibrilisest püssist põlvelt.
05. 08. 37. a.

Helsingis teostus 5. maailmameistri matš põlvelt. Sellest matšist võttis osa 13 rahvust, kusjuures lamades asendi matši võitnud U.S.A. meeskond esines mitte täielikus koosseisus. Matši võitis ülekaalukalt Eesti meeskond saavutades meeskonna ja individuaalmaailmameistri tiitlid. Meeskondade tulemused kujunesid järgmisteks:

M-meister Eesti	1897	8. Taani	1809
2. Šveits	1883	9. Itaalia	1793
3. Prantsuse	1882	10. Poola	1791
4. Soome	1877	11. Leedu	1786
5. Rootsi	1847	12. Läti	1718
6. Norra	1842	13. USA — mitte täieliku meeskonnaga.	
7. Saksa	1823		

Kolme parema meeskonna üksiktagajärjed:

I M-meister Eesti 1897.		II Šveits — 1883.	
1. H. Kivioja	385	1. E. Tellenbach	385
2. G. Lokotar	385	2. K. Zimmermann	379
3. A. Liivik	378	3. A. Horber	378
4. E. Rull	375	4. M. Ciocco	377
5. E. Kivistik	374	5. G. Eichelberger	364

III Prantsuse — 1882.

1. J. Mazoyer	385
2. L. Genot	380
3. M. Bonin	374
4. M. Fitoussi	372
5. R. Durand	371

Üksiklaskuritest saavutasid parimaid tagajärgi:

M-meister	H. Kivioja, Eesti	385
	2. I. Mazoyer, Prantsuse	385
	3. E. Tellenbach, Šveitsi	385
	4. G. Lokotar, Eesti	385
	5. L. Genot, Prantsuse	380

Meeskonna ning üksiklaskuri esikohale tulekuga selles matšis Eesti laskurid saavutasid esimesed maailmameistri tiitlid ja auhindadena töid Helsingist kaasa — meeskond Lappenranna hõbekarika ja H. Kivioja Uudenmaa laskuriringkonna hõbekarika. Peale selle omandasid kõik meeskonnaliikmed kullatud medalid ja auhinnad vastavalt isiklikult saavutatud tagajärgedele. Üksiklaskurite vahel oli võistlus esikoha pärast äärmiselt pinev.

Matš väikekaliibrilisest püssist püsti.
05. 08. 37. a.

5. augusti pärast lõunat toimuval 6. maailmameistri matšil väikekaliibrilisest püssist püsti asendist jätkus Eesti meeskonna võidukäik tulles 12-punktilise eduga maailmameistriks Šveitsi meeskonna ees ning püstitades uue maailmarekordi 1852 punktiga, mis parem endisest, soomlaste poolt Roomas 1935. a. püstitatud rekordist 39 punkti võrra.

Meeskondade tagajärjed kujunesid järgmisiks:

M-meister	Eesti	1852	8. Taani	1796
	2. Šveits	1840	9. Itaalia	1761
	3. Soome	1833	10. Poola	1727
	4. Prantsuse	1823	11. Leedu	1710
	5. Norra	1815	12. Läti	1684
	6. Saksa	1814	13. USA võttis osa osalise meeskonnaga.	
	7. Rootsi	1810		

Kolonelleitnant Vilhelm-Richard Kohal

25 aastat ohvitseri kutses.

19. augustil s. a. täitus 25 aastat 2. Üksiku Jalaväepataljoni ülema Vilhelm-Richard Kohali ülendamisest ohvitseriks.

Juubilar on pärit Tartumaalt Kasepea vallas, sündinud 8. veebruaril 1887. Võttis osa maailmasõjast võideldes sakslaste vastu ja sai kaks korda haavata.

Eesti sõjaväkke astus kodumaale jõudmise puhul septembris 1919. Siin on juubilar teeninud väga mitmesugustes asutistes ning väeosades ja mitmesugustel ametikohadel.

Juubilari püsivust, kindlat tahet ja edasipüüdlikkust iseloomu rõhutab asjaolu, et ta igapäevaste ametikohuste täitmise kõrval vabal ajal õppides 1927. aastal lõpetas Tartu Ülikooli õigusteaduskonna. Peale selle lõpetas Kõrgema Sõjakooli, kus viibis läkitatuna jaanuarist 1928 kuni veebruarini 1930.

Soovime juubilarile tema tähtsa kutselise mälestuspäeva puhul parimat õnne, edu ja kordaminekut nii ametialal kui ka eraelus.

Kolonelleitnant V. R. Kohal.

Kolme parima meeskonna üksiktulemused:

M-meister Eesti — 1852.		II Šveits — 1840.	
1. A. Liivik	377	1. E. Grünig	370
2. G. Lokotar	374	2. K. Zimmermann	370
3. E. Rull	369	3. I. Reich	369
4. E. Kivistik	368	4. O. Horber	367
5. A. Kuk	364	5. A. Salzmänn	364
III Soome — 1833.			
1. V. Leskinen	379		
2. O. Elo	374		
3. N. Vasenius	371		
4. K. Leskinen	356		
5. T. Mänttari	353		

Üksiklaskuritest saavutasid parimaid tagajärgi:

M-meister I. Mazoyer, Prantsuse	380
2. V. Leskinen, Soome	379
3. A. Liivik, Eesti	377
4. O. Elo, Soome	374
5. G. Lokotar, Eesti	374

Selles matšis Eesti meeskond saavutas koos maailmameistri tiitliga Kūmenlaakso laskuriringkonna hõbekarika ning iga meeskonna liige kullatud medali. Peale selle Liivik ja Lokotar saavutasid isiklikud auhinnad tuleku eest 10 parima hulka.

Teiste võistlevate meeskondade seast äratub tähelepanu Šveitsi meeskonna saavutis

oma ühtluse poolest: meeskonna esimese ja viimase laskuri punktide vahe oli vaid 6 p.! Ka sellel matšil endiselt võistlevad esikoha pärast Eesti, Soome ja Šveits, kuna teiste rahvusmeeskondade saavutised nende tase mini ei küüni. Tähelepanu vääriv on siiski prantslase J. Mazoyeri tagajärg, kes üksiklaskuritest esikohale tuli 380 punktiga, mis on ühtlasi uueks maailmarekordiks. Endiseks maailmarekordiks oli 375 p., mille püstitas soomlane Leskinen Roomas 1935. a.

Üksiklaskuritest 3 asendist kokku saavutasid parimaid tagajärgi:

M-meister J. Mazoyer, Pr.	380	385	393	=	1158
2. V. Leskinen, Soome	379	379	391	=	1149
3. G. Lokotar, Eesti	374	385	386	=	1145
4. O. Ericsson, Rootsi	373	380	392	=	1145
5. W. Røgenberg, Norra	373	376	392	=	1141
6. E. Rull, Eesti	369	375	391	=	1135
7. E. Kivistik, Eesti	368	374	391	=	1133

Siin on samuti tähelepanuvääriv maailmameistri J. Mazoyer'i saavutis 1158 silma, kes end suutis ettepoole suruda eestlastest ja soomlastest. Rahvusvaheliselt ei arvestata väikekaliibrilisest püssist laskmisel meeskonna 3 asendi kogusaavutist, nagu vabapüssi matšis. Kui seda oleks arvestatud, siis oleks Eesti võinud saada ka maailmameistri

tiitli 3 asendist kokku 5700 punktiga, jättes järgmise meeskonna, Soome, enesest taha-poolle tervelt 44 p.

Matš vabapüstolist.

05. 08. 37. a.

Vabapüstoli matšist, mis arvult oli 28. võttis Eesti meeskond esmakordselt osa ja tuli 5. kohale 11 võistleva meeskonna seast. Eesti meeskonnalt saavutatud tagajärg 2604 p. ei ole siiski halb, sest esimesele kohale tulnud Šveitsi meeskonna tagajärg on sellest ainult 46 p. parem.

Parimate meeskondade tagajärjed on:

M-meister	Šveits	2650
2.	Soome	2625
3.	Rootsi	2622
4.	Prantsuse	2606
5.	Eesti	2604

Eesti meeskond saavutas:

1.	N. Viru	533
2.	A. Kukkk	529
3.	G. Padar	523
4.	E. Sihv	522
5.	H. Siirma	497

Üksiklaskuritest parimaid tagajärgi saavutasid:

M-meister	J. Ullman, Rootsi	555
2.	W. Büchi, Šveitsi	541
3.	J. Mazoyer, Prantsuse	535
4.	N. Viru, Eesti	533
5.	A. v. Balogh, Ungari	533

Nagu tagajärgedest näha, põhjustas Eesti jäämise 5. kohale H. Siirma ebaõnn. Saavutanuks tema võistlusel oma treeningutel saavutatud keskmise tulemusegi ca 520 p., võinuks Eesti meeskond tulla isegi teisele kohale.

Tähelepanuvääriv on rootslase Ullman'i tagajärg 555 p. Selle tagajärgega tema kindlustas endale maailmameistri tiitli 3. korda ning parandas oma nimel seisvat maailmarekordit 8 p. võrra. Ullmanist räägitakse, et ühele usutlejale, mitu korda ta on vabapüstolist maailmameistriks tulnud, oli Ullman vastanud „3 korda“, kusjuures kolmanda korrana oli mõeldud eelseisev 28. matš Helsingis. Nagu tagajärgedest näha, pidas Ullman sõna.

Matš olümpia kiirlaskmises.

06. 08. 37. a.

Olümpia kiirlaskmise matš on alles võrdlemisi noor võistlusala; Helsingis korraldatud matš oli arvult 3. Selle matši vastu Eesti meeskonnal puudus võimalus küllaldaseks treeninguks, kuna võistluseks vajalikud püstolid saabusid kohale umbes 2 kuud enne võistluste algust. On arusaadav, et sellises olukorras Eesti meeskonnalt ei võidudki loota erilisi saavutusi.

Meeskondade tagajärjed:

M-meister	Soome	67	trahvi	p.
2.	Leedu	91	„	„
3.	Saksa	97	„	„
4.	Rootsi	100	„	„
5.	Norra	109	„	„
6.	Itaalia	137	„	„
7.	Läti	157	„	„
8.	Eesti	168	„	„
9.	Poola	237	„	„

Üksikvõistlejatest saavutasid parimaid tagajärgi:

M-meister	K. Klava, Läti	54—0
2.	P. Gidrimas, Leedu	54—0
3.	E. Ljungqvist, Soome	54—0

Eestlastest tuli E. Kivistik 13. kohale ilma trahvipunktideta. Üldse täitsid harjutuse ilma trahvipunktideta 16 parimat laskurit.

20 lasu võistlus lamades sõjapüssist.

Peale maailmameistri matšide kuulus Helsingi laskevõistluste kavasse veel 2 huvitavat meeskonna võistlust: sõjapüssist 20 lasu võistlus lamades ja väikekaliibrilisest püssist 40 lasu võistlus lamades 100 m.

Sõjapüssi 20 lasu võistluses võis iga rahvus välja panna piiramatul arvil 3-mehelisi meeskondi, kusjuures üks ja sama laskur ei tohtinud esineda mitmes meeskonnas. Võistlus teostus Riihimäe Alevi kristallvaasile ning endise Soome presidendi Svinhufvudi karikale parimale välismaisele meeskonnale. Võistlus nende auhindade ümber arenes võrdlemisi pinevaks ja Eesti laskurid moodustasid tervelt 6 meeskonda, kes üksteise järgi katsusid oma õnne. Vaatamata sellele jäi Soome siin võitjaks ja endise presidendi poolt väljapandud karika parimale välismaisele meeskonnale omandasid ungarlased 1-punktilise paremusega.

5 parimat meeskonda saavutasid järgmised tagajärjed:

1.	Mikkeli meesk.	Soome	550
2.	Ungari meesk.		545
3.	Poola II meesk.		544
4.	Eesti V meesk.		544
5.	Prantsuse I meesk.		543

Väikekaliibrilisest püssist 40 las. võistlus lamades 100 m.

Laskmine väikekaliibrilisest püssist 100 m. peale on uudne ala laskevõistlustel ja Helsingi laskevõistluste kavasse võeti see esmakordselt ameeriklaste soovitusel, kes lugesid endid võitmatuteks sellel alal.

Meeskonna koosseis 3 laskurit, meeskondade arv piiramata. Võistlus teostus Riihimäe kristallivabriku kristallkarikale. Eesti laskureist võistles sellele karikale 5 meeskonda ja lõppkokkuvõttes saavutasid 1., 3.,

9. ja 12. koha, kuna eestlane E. Rull tuli üksiklaskureist esikohale 398 p. Nii kujunes ka sellest võistlusalast Eestile suurvõit, kuna U.S.A. I meekond jäi teiseks ja II meeskond viiendaks.

Seeria- ja meistrimedali võistlused.

Seeria- ja meistrimedali võistlused kuuluvad peamiselt selleks maailmameistri võistluste kavasse, et võimaldada võistlustest osavõttu piiramata arvule laskuritele ning matšimeeskondade laskuritele treeningut võistluspinge all. Kuna ka nendel võistlusaladel oli soomlaste poolt pandud välja palju väärtuslikke auhindu, siis kujunes ka neil aladel võistlus väga pinevaks. Välja arvatud vabapüstoli ja kahevõitluse seeria- ja meistrimedali võistlused, Eesti laskurid tulid arvukalt kohtadele ja omandasid väärtuslikke auhindu.

Üksikute alade järgi Eesti laskurid saavutasid järgmised auhinnatud kohad:

I V a b a p ü s s i s t:

- 3 korda 10 lasu võistlus — 5., 8., 13., 19., 25 ja 27. koht. Auhindu 30. Viiendaks tuli A. Kukk 278 p.
- Meistrimedali võistlus. 3 korda (2 korda 10) las. Auhindu 30. 1., 5., 6., 7., 20. ja 28. koht. Esimesele kohale tuli A. Kukk 563 p. omandades auhinnaks vooripataljoni hõbekarika.

Samal võistlusel saavutasid 7 laskurit kullatud, 2 hõbe- ja 1 pronksmedali.

- Seeriavõistlus üksiklaskuritele. Auhindu 30. 2., 3., 4., 10., 11., 18., 21., 26. ja 29. koht. Esimestele kohtadele tulid järjekorral E. Rull 291, E. Kivistik 291 ja G. Lokotar 290 p.

II S õ j a p ü s s i s t:

- meistrimedali võistlus: 3 korda (2 korda 10) l. Auhindu 40. 4., 7., 15., 16., 17., 20., 31. ja 36. koht. Neljandale kohale tuli H. Silber 526 p.

Samal võistlusel omandasid Eesti laskurid 10 kullatud, 5 hõbe- ja 1 pronksmedali.

- Seeriavõistlus 3 korda 10 lasku. Auhindu 40. 3., 4., 5., 6., 8., 14., 19., 22., 23., 26., 28. ja 30. koht. Nagu näha omandasid eestlased sellel võistlusel peagu poled auhinnad. Esimestele kohtadele tulid K. Jürgens 276, V. Jaanson 275 ja H. Silber 274 p.
- Lahinglaske meistrimedali võistlus. Auhindu 40. 4., 5., 7., 17. ja 22. Neljandale kohale tuli K. Kübar 194 p. Kullatud medaleid 5 ja hõbe 5.
- Kolme asendi 10 lasu kiirvõistlus. Au-

hindu 25. 2., 5., 14., 17., 19. ja 24. koht. Teiseks tuli L. Viljus 96 p.

- Lahinglaske seeriavõistlus. Auhindu 40. 2., 3., 4., 13., 16., 20., 24. ja 34. koht. Teiseks tuli A. Jalak 200 p.

III V ä i k e k a l i i b r i l i s e s t p ü s s i s t:

- Meistrimedali võistlus lamades 40 lasku. Auhindu 20. 2., 3., 11., 12., koht. Teiseks tuli E. Rikand 399 p. Kullatud medaleid 10 ja hõbemedaleid 10.
- Meistrimedali võistlus põlvelt 40 lasku. Auhindu 20. 2., 4., 5., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 19. ja 20. koht. Siin saavutasid eestlased rohkem kui pooled auhinnad. Teiseks tuli H. Kivioja 388 p. Kuldmedaleid 6, hõbemedaleid 5 ja pronksmedaleid 4.
- Meistrimedali võistlus püsti asendist. 40 lasku. Auhindu 20. 4., 9. ja 10. koht. Neljandaks tuli K. Kübar 373 p. Kuldmedaleid 3, hõbemedaleid 9.
- Seeriavõistlus. Piiramata arv 5-lasulisi seeriaid. Otsustab 12 parimat. Auhindu 20. 9., 10., 13., 15., 16. ja 19. koht.
- Seeriavõistlus 100 m. 4 korda 5 lasku. Auhindu 20. 2., 7., 8., 9., 14., 17., 18. ja 20. koht. Teiseks tuli E. Seren 200 silmaga. Üldse lasksid kõik 9 esimestele kohtadele tulnud laskurit välja võimaliku 200 p.

IV V a b a p ü s t o l i s t:

- 30 lasu võistlus. Auhindu 20. 12. ja 16. koht.
- Meistrimedali võistlus 6 korda 10 lasku. Auhindu 20. 6. koht Kuldmedaleid 5 ja hõbemedaleid 2. Kuuendaks tuli A. Kukk 540 p.
- Seeriavõistlus 6 korda 5 lasku. Auhindu 20. 6. E. Sihv 283 p.

V K a h e v õ i t l u s - v õ i s t l u s e d.

- Põhjamaade kahevõitlus-võistlus 6 korda 5 lasku. Auhindu 20. 14., 16. ja 17. koht.
- Olümpia seerivõistlus 3 korda 6 las. 8., 6. ja 4. sek. jooksul. Auhindu 20 19. koht E. Kivistik 18—23.

VI S õ j a p ü s t o l i s t.

- Meistrimedali kahevõistlus 6 korda 5 l. aeg igaks lasuks 3 sek. Auhindu 40. 2., 4., 15., 21. ja 33. koht. Teiseks tuli A. Tiimus 292 p. Kuldmedaleid 3. Hõbemedaleid 3 ja pronksmedaleid 1.
- Öppelaskevõistlus 6 korda 5 lasku. Auhindu 40. 10., 13., 17., 21., 22., 32., 33. ja 37. koht.
- Kahevõitlus-seeriavõistlus 6 korda 5 l.

Auhindu 20. 2., 6., 7., 18. ja 19. koht.
Teiseks tuli P. Sulev 300 p.

— Öppelaske seeriavõistlus 6 korda 5 l.
Auhindu 20. 2., 5., 7., 14., 18. ja 19.
koht. Teiseks tuli G. Padar 293 p.

Peale eespool loetletud alade teostusid
Helsingis Hirvelaskmise ja jahipüüsi võist-
lused. Neist viimastest võistlusaladest Eesti
laskurid osa ei võtnud.

Maailmameistrivõistlustelt kaasatoodud auhinnad.

I. Meeskonna auhinnad:

a) Vabapüss 3 korda 40 lasku I

1. Argentiina karikas,
2. Hõbekarikas,
3. 10000 Smk.

b) vabapüss püsti asendis I

4. Hõbekarikas.

c) vabapüss põlvelt asendis I

5. Hõbetoop.

d) vabapüss lamades asendis I

6. Hõbekarikas.

e) sõjapüss 3×(2×10) l. III

7. Hõbekarikas.

8. 5000 Smk.

f) sõjapüss püsti as. II

9. Hõbekarikas.

g) sõjapüss põlvelt as. II

10. Hõbekarikas.

h) sõjapüss 20 l. võistlus IV, VII, XII

11. Hõbekarikas.

12. " "

13. " "

14—16. Lisa-auhinnad.

i) väikekal. püssist lamades III

17. Hõbekarikas.

18. 1000 Smk.

j) väikekal. püssist põlvelt I

19. Hõbekarikas.

20. 5000 Smk.

k) väikekal. püssist püsti I

21. Hõbekarikas,

22. 5000 Smk.

l) väikekal. püssist 100 m. I, III, IX

23. Kristallvaas,

24. Hõbekarikas,

25. " "

II Isiklikud auhinnad:

Jrk. nr. nr.	Laskuri nimi	Maailmameistri				Au- hindu	Plankette ja medaleid		
		tiitel	kuld- med.	hõbe- med.	pronks- med.		kuld	hõbe	pronks
1.	G. Lokotar	—	—	—	2	17	11	2	2
2.	E. Rull	—	—	—	—	6	5	2	1
3.	A. Liivik	—	—	—	1	6	8	2	1
4.	A. Kukk	—	—	—	—	8	7	2	—
5.	J. Vilberg	—	—	—	—	4	1	2	1
6.	H. Kivioja	1	1	—	—	6	7	2	—
7.	K. Lomp	—	—	—	—	4	—	3	—
8.	E. Kivistik	2	2	1	1	9	8	2	1
9.	H. Tomberg	—	—	—	—	2	1	2	1
10.	V. Jaanson	—	—	—	—	10	2	3	3
11.	A. Jalak	—	—	—	—	7	3	1	—
12.	E. Vilbert	—	—	—	—	5	3	—	1
13.	A. Lenk	—	—	—	—	3	—	4	1
14.	A. Reinvald	—	—	—	—	6	3	2	—
15.	L. Viljus	—	—	—	—	4	1	2	1
16.	A. Talli	—	—	—	—	5	3	—	—
17.	K. Kübar	—	—	—	—	8	5	—	—
18.	H. Silber	—	—	—	—	7	2	2	1
19.	E. Rikand	—	—	—	—	4	2	2	—
20.	K. Vilberg	1	1	—	—	5	—	3	1
21.	E. Seren	—	—	—	1	6	2	1	1
22.	N. Viru	—	—	—	—	4	1	—	—
23.	A. Teder	—	—	—	—	3	—	2	—
24.	K. Jürgens	—	—	—	—	5	1	3	3
25.	E. Sihv	—	—	—	—	5	1	1	—
26.	G. Padar	—	—	—	—	5	—	1	—
27.	H. Siirma	—	—	—	—	1	1	—	—
28.	N. Baratašvili	—	—	—	—	2	—	2	—
29.	J. Kant	—	—	—	—	2	1	—	1
30.	A. Kriisk	—	—	—	—	4	1	—	—
31.	A. Ottisaar	—	—	—	—	2	—	—	—
32.	P. Sulev	—	—	—	—	2	1	—	—
33.	A. Tiimees	—	—	—	—	4	1	—	—
34.	F. Vaher	—	—	—	—	—	—	2	—
35.	E. Mälgi	—	—	—	—	—	—	1	—
Kokku		4	4	1	5	171	82	51	20

Üldse kokku 6 meeskonna ja 4 individuaalset maailmameistri tiitlit, alaliselt rändavaid auhindu „Argentiina karikas“ — 1; Meeskonna- ja individuaalauhindu — 191. Kullast maailmameistri medaleid 4; kullast, hõbedast ja pronksist plankette ja medaleid kokku 159 ja rahas 27 000 Smk., s.o. ca 2180 Emk.

Meeskondade ja üksiklaskurite poolt Helsingist kaasatoodud auhindade hulk on arviliselt suur ja annab omakorda tunnistust Eesti meeskonna võimsast esinemisest. Vaadeldes üksikute laskurite poolt kaasatoodud auhindade hulka, paistab, et paljud neist on universaalsed laskurid ning võimelised kohtadele tulema kõigil aladel. Sellistena tuleks esmajärjekorras mainida tänavusi maailmameistreid E. Kivistikku, K. Vilbergi ja H. Kivioja, vanameistreid G. Lokotar'i, A. Kukk'e, V. Jaanson'i ja teisi.

Kes on maailma tugevaim laskurrahvas?

Möödunud maailmameistri laskevõistlustel saavutatud tulemuste põhjal on mitmed ajalehed ja ajakirjad teinud katset järjestada võistlustest osavõtnud rahvaid paremuse järjekorda. Selle katse kohta tuleb otsekohe tähendada, et rahvuste järjestamine paremuse järjekorda võiks teostuda ainult Laskuriunionilt kindlaksmääratud alustel. Senini neid aluseid kindlaks määratud ei ole ja seepärast puudub üldse võimalus rahvusi paremuse järjekorda seada. Unioni määrused lubavad rahvusmeeskondi võrrelda üksikute võistlusaladel ja sealt kaugemale minna meie ei saa. On leidunud ajalehtedes arvestusi, mille kohaselt Eesti loetakse teisele kohale tulnuks Soome järele. Selle arvestuse ekslikkust näitab juba kas või ainult see arutelu Soome ajalehtedes, kus püütakse leida põhjusi, miks Eesti tuli võitjaks. Teiseks ei saa kuidagi üheväärseiks lugeda näiteks Eesti võitu vapapüüsi 3 asendis kokku. Mõne üksiklaskuri võiduga mõnes eriasendis. Üks arvestamise aluseid võiks ju olla maailmameistrivõistlustel saavutatud medalid, aga siis tuleks arvestada meeskonna võit mitte ühe, vaid 5-e medaliga, mis võitjaile ka tegelikult antakse. Nagu juba tähendatud, puuduvad Unionilt kinnitatud vastavad juhendid ja seepärast ei saa mingit tähendust anda isiklikele arvestustele, nii kasulikud kui nad oleks ka meile.

Milles peitus Eesti laskurite edu?

Nüüd kus võistlused on möödas ja rahvas imetleb suuruselt seninähtamatut auhindade kogu, ei väsi ajakirjandus ja eriti spordi-

kirjandus arutlemast põhjusi, miks võitsid eestlased nii ülekaalukalt maailmameistri-matšid.

Pöördumisel Eesti Laskurliidu abiesimehe — kolonel J. Siiri poole, kes on meie laskurmeeskonna peamiseks treeneriks, seletas viimane, et meie laskurite edu põhjuseks Helsingis oli pikaajaline, süstemaatiline treening ning äärmistesse peensustesse tungiv juhtimistöõ, mis haaras relva, laskemoona ja laskuri kokkukõlastatud ettevalmistust. See juhtimistöõ seisis relva ja laskemoona äärmistesse materjali peensustesse tungimises ja sobiva laskemoona valikus relvale ja lõpuks ääretult raskes ja pingutatud laskurite treeningus, eesmärgiga kõrvaldada nende isikupäraseid puudusi ja arendada seda, milleks laskur omab loomulikku annet.

Kuidas saada maailmameistriks.

Maailmameistri arendamiseks, tähendas kolonel J. Siir, kulub vähemalt 5—7 aastat süstemaatilist treeningut, kusjuures laskuril ei tohi puududa selleks loomulikud eeldused. Seejuures laskur peab olema ideeline inimene, kes suudab pühendada kõik oma vaba aja treeninguks, ilma lootmata materjalsele kasule. Ta peab olema vaimset ja füüsiliselt terve ning omama raudseid närve. On häid laskureid, kes kodustel laskeradadel esinevad lootustandvalt, kuid suurel rajal ei suuda rahulikuks jääda — sellisest laskurist ei saa kunagi maailmameistrit. Et vastu pidada maailmameistrivõistluste pingele, on parimaks vahendiks osavõtmine maailmameistri võistlustest. Selles mõttes olid meile suureks kasuks möödunud Helsingi võistlused, kuhu läheda maa tõttu oli võimalus saata arvukat laskurmeeskonda, kellest tulevikus võib areneda esmajärgulisi laskureid.

Et arendada laskurmeeskonda täiuslikkusele, peab meeskond olema kasutukorras asjatundlikult juhitud, nii treeningul kui ka võistlusmeeskondade koostamisel. Kui meeskonnas pääsevad maksvusele kõrvalmõjutused ja langeb distsipliin, siis meeskond ei ole võimeline saavutama esmaklassilisi tulemusi. Meeskonna juhtimisel omab olulist tähtsust selliste treeningutingimuste loomine, et meeskond matšile minnes oleks puhanud, kuid seejuures täiesti vormis. Seda on võimalik saavutada treeninglaskmiste teostamisega tunduvalt raskemais tingimuses kui toimub tegelik matš. Sel juhul matš laskureile ei tundu raskena ja laskurid viimaste seeriatega juures ei väsi.

Mis puutub meie inimmaterjalisse, siis on see laskurite valikuks väga hea. Eestlasele iseloomulikud hingelised omadused: püsivus, visadus, rahulikkus ja tugev tahtejõud on parimaks eelduseks hea laskuri arendamisel.

Meie edu üheks põhjuseks tuleb pidada ka asjaolu, et Eestis laskespordiga tegeleb rohkem töötaja kiht, kes laseb ennast paremini distsiplineerida ning käsutuskorras juhtida, kui teiste riikide laskurid, kes kuuluvad rohkem jõukama kihi koosseisu. Neid ei ole võimalik sundida selliseid pingutusi tegema kui meil — ja ilma vaevata ei saa kuskil midagi!

Meie relvad on esmaklassilised ja kuuluvad parimate hulka maailmas. Neid on aastate jooksul arendatud laskeala vanemate

juhtide näpunäidete kohaselt. Tähtsaim siiski on relva individuaalne kohaldamine laskurile ja hooldamine relva eest. Ka neis küsimusis on meil kasutada mitmeaastased kogemused.

Kokku võttes võime väita, et Eesti omab head materjali esmaklassiliste laskurite arendamiseks. Meie omame relvatööstuse, mis suudab valmistada maailma parimaid relvi. Meil on häid laskeala juhte, kes oskavad plaanikindlalt lasketaset arendada ja meie rahvas on ärganud küllaldane huvi laskespordi vastu. Seda soodsat olukorda tuleb kindlasti kasutada laskespordi viimiseks laialdastesse massidesse.

Loodame, et möödunud Helsingi maailmameistri võistlustel saavutatud hiigeltulemused selleks aitavad kaasa.

Allüksuse asjaajamine vajab lihtsustamist.

Allüksuse peamine ülesanne on teotsemine väljaõppe ja kasvatuse alal. Tegevus majanduse ja asjaajamise alal on vaid esimese teenimiseks, mitte aga peaülesandeks. Seepärast asjaajamine peaks olema korraldatud nii, et see allüksuse kaadriit nõuaks võimalikult vähem ajakulu ja tähelepanu.

Järgnevalt vaatame lühidalt: a) kui suur ja laialdane on allüksuse asjaajamine, b) mis iseloomu see asjaajamine kannab ja d) mis on asjaajamise praeguse korra tagajärjed.

A. Allüksuse asjaajamine.

Allüksuses kuuluvad pidamisele:

1. Kehtivate seadluste ja eeskirjade alusel mitmesugused raamatud, millede arv oteneb osaliselt väeliigist. Nende üksikasjalik loetelu siinkohal võtaks palju ruumi. Allüksuses, kus teenib nende ridade kirjutaja, on pidamisel 31 seadlustes ja eeskirjades ettenähtud raamatut.

Peale eespool tähendatute on pidamisel veel diviisiülema, väeosaülema ja teiste erikorralduste alusel peetavaid raamatuid, nagu kaadri täiendusõppuste registreerimise raamat, esmaabiandmise registreerimise raamat, relvaaida temperatuuri registreerimise raamat, korrapidaja relvade üleandmise ja vastuvõtmise raamat, telefonikõnede raamat, varanduse hooldamise raamat jne., kokku 12 raamatut.

Kuna väeosa majapidamise seadlus (VMS) lubab allüksusele peale panna mitmesuguseid erikohuseid, siis lisaks eestoo-

dule on pidamisel veel 15 mitmesugust raamatut. Kokku on allüksuses pidamisel 58 mitmesugust raamatut.

2. Ettenähtud nimestikud, seisutabelid, toimkonna ja rautamise lehed, toidul ja moonal olijate päevalehed, jne., millede arv tahab tõusta üle 100 ja millede üksikasjalik loetelu nõuaks siinkohal palju aega ja ruumi. Aja jooksul on neile väeosaülema ja teiste korraldusel tulnud lisa, nagu „hobuste toimkonna leht“ jne.

3. Päevane, hob. moona, toidu, küttevargustuse, hob. rautuse, töökodades äratarvitatud materjalide, relvade parandamiseks äratarvitatud materjalide, äratarvitatud määrdeainete ja puhastusõlide aruanded, mitmesugused aruanded laske alal jne. Peale eespool loetletud seadlustes ettenähtud aruannete kuulub koostamisele veel mitmesuguseid, väeosa ülemalt ja kõrgematelt ülematelt väljaõppe alal nõutavaid aruandeid, nagu näit. nädala tunnikavas ettenähtud taktikaliste õppuste kohta jne.

4. Suurtükkide ja kuulipildujate teenistuslehed, püsside, püstolite, optiliste abinõude jne. kaardid; sidevarustuse kommutaatorite, telef. aparaatide jne. teenistuslehed; telefoniaparaatide ja kaabli sedelid jne. Neid kõiki kokku on pidamisel üle 150.

5. Käskkirjade, päevaste aruannete, avaliku ja salajase kirjavahetuse, vararaamatute sissetulekut ja väljaminekut tõendavate dokumentide jne. kaustad.

6. Laialdane kirjavahetus.

„Sõduri” tegevtoimetajate vahetuse puhul.

Major J. Madise
Endine tegevtoimetaja.

Kapten E. Saidra
Praegune tegevtoimetaja.

Neil päevil lahkus „Sõduri“ senine tegevtoimetaja major Juhan Madise, et asuda Poola oma sõjalise hariduse täiendamiseks sealse Kõrgemas Sõjakoolis.

Korraldades poolteise aasta kestel „Sõduri“ sisulist külge ja majanduslikku tegevust, on major Juhan Madise oma isiku sidunud lahutamatult „Sõduri“ arenguga. Selles „Sõduri“ korraldamistöös kõrgemalt poolt ülesseatud eesmärkide taotlemine ja sellel alal väga erinevaid soove omava lugejaskonna rahuldamine polnud aga kaugelki kerge. Kuid major Juhan Madise, temale omase elav-sädeleva iseloomuga ning suure leidlikkuse, tööinnu ja püsivusega suutis neid ülesandeid hästi

täita, võites ühtlasi lühikese aja kestel ülemuse usalduse ja lugejaskonna poolehoidu.

Oma otsekoheusega ja peenetundelise ning sõbraliku käitumisega major Juhan Madise suutis tihendada ka kontakti ja koostööd nii kodu- kui välismaiste vastavate häälekandjatega ning alal hoida laialdase kaastöölise pere huvi „Sõduri“ vastu.

Lahkudes Poola Kõrgemasse Sõjakooli, soovib „Sõdur“ oma endisele tegevtoimetajale major Juhan Madisele palju edu ja õnne õppetöös. „Sõdur“ loodab, et pingutava õppetöö kõrval major Juhan Madise leiab võimalusi ka tulevikus jääda lähedaseks ajakirjale oma väärtusliku kaastööga.

Kokku võttes näeme, et allüksuses peale võrdlemisi laialdase kirjavahetuse on pidamisel mitmesuguseid raamatuid, nimestikke, aruandeid, teenistuslehti, kaarte ja kaustu kokku kaugelt üle 300.

Kuna riviallüksuses käib elu ja tegevus iga päev, ka pühapäevadel, siis käib iga päev

ka peagu kõigi eespool loeteldud raamatute jne. pidamine.

B. Asjaajamise iseloom.

Kui suurt aja- ja energiakulu kõigi nende raamatute, nimestikkude jne. pidamine

allüksuse kaadrilt nõuab võrreldes õppuste-
ga, annavad pildi järgmised vaatlused.

1. Sõjapüssist laskmine. Laskmise ajal peame laskekaustikut, kuhu peale üldproto-
kolli, mis eneses sisaldab väga palju and-
meid, kanname sisse iga laskuri kohta au-
astme, ees- ja perekonnanime, kellaaja, mil
alustas laskmist, missugusesse laskurklassi
kuulub, millist harjutust täidab, millise ta-
gajärje saavutas, kuidas teatas viskepunti,
kas täitis laskeharjutuse või mitte, mitu
padrunit laskis välja, püssi number ja milli-
seid vigu tegi. Kogu laskmise vältel käib
kiire protokollimine. Pärast laskmist algab
raamatupidamine kantseleis ja seal on vaja:

- a) Kanda laskmiste ja ärakulutatud las-
kemoona päevaraamatusse iga ajatee-
nijate kutse ja kaadri kohta eraldi
vastavatesse kontodesse, mis laskmine
oli, mis relvast lasti, kui palju lask-
jatest täitis laskeharjutuse, kuipalju
ei täitnud.
- b) Kanda laskeraamatusse iga laskja
kohta, mis kuupäeval, mis distantsilt,
mis harjutuse, mis relvast laskis, kui-
palju laskemoona välja laskis ja mil-
liseid tagajärge saavutas.
- c) Kanda püssi relvakaarti, mis kuupäe-
val ja kuipalju laskemoona välja las-
ti.
- d) Peale eestodu näeb VMS ette, et las-
kemoona kulu arvestamiseks allüksu-
sed peavad veel „Allüksuse laskmiste
päevalehte“, milles üksikasjaliselt
näidatakse laskemoona kulu iga lask-
mise kohta.
- e) Paljudes väeosades peetakse täienda-
valt iga kaitsevälase kohta isiklikke
laskeraamatuid, kuhu peale muude
andmete joonistatakse sisse ka taba-
muse pilt.

Kõik eestodu on väga tarvilik mitmesu-
guste laskealal nõutavate aruannete koosta-
mise kergendamiseks, äratarvitatud laske-
moona arvelt kustutamiseks, laskuri laske-
tasemest ettekujutuse saamiseks, relvast las-
tud laskude arvu kindlakstegemiseks jne.
kuid kõigi nende sissekannete tegemine ja
kontroll nõuab kaadrilt rohkem aega, kui
tegelik laskmise läbiviimine.

Sellega ei ole veel laskealaste raamatute
pidamine lõpetatud. Laskeraamatusse on
vaja veel sissekandeid teha laskuri pikema-
ajaliste läkituste, haigemajades viibimiste
jne kohta, mis omakorda nõuavad nende
raamatute pidevat käsitamist ja pidamist.
Seda raskendab veel asjaolu, et iga ajatee-
nijate kutse iga laskurite klassi kohta tuleb
pidada eri raamatut, igas raamatus aga

eraldi kontot sõja- ja väikekaliibrilise püssi
kohta.

Toodud näitest peaks selguma, kuipalju
on kaadril tegemist kantseleis üheainsa ala
raamatutega.

2. Patarei rännak- ja lahinguõppust
jälgides näeme, et peale tunnikava, kuhu
kuuluvad märkimisele teema, eesmärk, aeg,
koht ja õppuste juht, on vaja teha veel järg-
mist:

- a) Õppuse algades tallist hobuste välja-
andmisel kirjutada „hobuste kontroll-
raamatusse“ väljaläinud hobuste arv
ja liigid, kelle korraldusel hobused
välja läksid, mis kella ajal läksid, kes
on hobuste tarvitaja, ning teha „ho-
buste toimkonna lehte“ iga väljaläi-
nud hobuse kohta märkus.
- b) Pärast õppusi:
 - hobuste kontrollraamatusse, mis kel-
laajal ja mis seisukorras tulid hobu-
sed tagasi;
 - suurtükkide teenistuslehtedesse, nii
raua- kui lafetiosasse, mitu kilomeet-
rit ja missugust teed sõideti;
 - koostada aruanne teostatud õppuse
läbiviimise ja saadud õpiste kohta.
- d) Kui õppusel tarvitati paukpadruneid,
siis täiendavalt:
 - kanda sisse iga suurtüki teenistuslehe,
nii raua- kui lafetiosasse, missuguse
laskemoonaga lasti, paukude arv, las-
kemoona rohu partii;
 - koostada aruanne väljalastud laske-
moona kohta (see aruanne sisaldab
29 lahtrit);
 - teha laskemoona seisu kohta 6 mit-
mesugust sissekannet seisutabelitesse
ja raamatutesse.

Kirjutavad tallikorrupidaja, suurtükiüle-
mad, rühmavanemad, relvurallohitser ja
allüksuse ülem ning kontrollivad veltveebel,
rühmaülemad ja allüksuse ülem.

3. Hobuserautamist jälgides näeme, et:

- a) Hobuserautuse lehte märgitakse iga
jala rautamine ja rautamise kuupäev.
- b) Hobuserautamise raamatusse märgi-
takse kuupäev, hobuse nimi ja num-
ber, mitu jalga rautatud, kas uusi või
vanu ja mis sorti (ratsa-, vööri-, ta-
li-) raudu tarvitatud ja mitu tükki,
mitu haaki ja mitu hobuseraua naela
ära tarvitatud, mis numbri naelu tar-
vitatud, mitu grammi äratarvitatud
naelad kaalusid, mitu ja mis numbri
naela hobuserautaja rautamisel ära
raiskas või rikkus ja mitu grammi
need rikutud naelad kokku kaalusid,
palju saadi rautamisel vanu, kuid

edaspidiseks tarvitamiseks veel kõlvulisi raudu.

Kõik need andmed on tarvilikud nii hobuserautamise aruannete koostamiseks kui ka ühe või teise hobuse rautamise seisukorra kohta pildi saamiseks, kuid siin kerkib üles küsimus, kas hobuserautaja ei kuluta mitte raamatupidamisele rohkem aega kui hobuserautamisele. Ka näitab tegelik elu, et hobuserautaja tööst ja külmast kohmetanud töökätega ei suudagi sarnast raamatut alasi äärel pidada — seda tuleb teha jällegi kantseleis. Ka ei võta hobuserautuse ülevaatus ja rautuse seisukorra kindlaks tegemine allüksuse ülemalt kaugeltki niipalju aega kui hobuserautuse raamatu kontroll, kus tuleb eriti tähele panna, kas see on kokkukõlas hobuserautuse lehega ja et täna 10 naela nr. 7 kaaluksid sama palju kui nad kaalusid üleeile. Et selline raamatupidamine ja selle kontroll väga palju aega ja tähelepanu nõuab, on täiesti selge.

Kehtivas VMS ei ole konkreetselt antud ei hobuserautuse-raamatu ega -aruande vormi, samuti ka mitte loendatud tingimusi, millele see peaks vastama, lubades seda kõike teha hoopis lihtsamalt. Näiteks lubab VMS kr. 9,99 eest ostetud plattnahka seda arvele võtmata ja varan- ning töökojaraamatutes arvestamata, ning töökoja aruannetes näitamata kuluks kanda sellekohase märkuse tegemisega arvele. Ka ei tee praegune kord võimatuks hobuserautaja naelte kõrvaldamist juhul, kui neid kõrvaldada tahetakse, kas või näiteks kulukskandmisel rikki- ja raiskuläänud naelte arvel.

4. Vaatame veel mitmesuguseid nimesid ja tabeleid, milliseid Sisemäärustik (SM) eriti rohkearvuliselt ette näeb. Näiteks rühma allohvitseride ja sõdurite nimestik (SM § 409) ja ruumis elavate kaitsevaelaste nimestik (SM § 618). Kummalgi neist on oma erieesmärk, kuid peetakse ühe ja sama vormi järele, s. o. neis esinevad ühed ja samad andmed. Esimese nimestiku täiendamise või sellele märkuse juurde tegemisega võiks ära jätta teise nimestiku pidamist, hoides sellega kokku aja- ja paberikulu.

Relva ja varaaida seisutabelid (SM §§ 443 ja 431, vormid nr. nr. 16 ja 13) pakuvad küll üldist ülevaadet aidas oleva varanduse seisust, kuid kui rivi allüksuses on vararaamatute järele arvel 1974 eriartiklit (nagu allüksuses, kus nende ridade kirjutaja teenib) ja vararaamatutesse on sisse kantud üle 2000 artikli (mõne artikli seis ajutiselt 0), siis ka vastavad seisutabelid sisaldavad üle 2000 nimetuse. Mahutab seisutabel 30 nimetust, siis peaks varaaaitades

San.-major Vilhelm Nei 50-aastane.

San.-major V. Nei.

24. augustil s. a. sai Jõhvi garnisoni arst san.-major Vilhelm Nei 50-aastaseks.

Juubilar on pärit Virumaalt Järve vallast, sündinud Narvas 24. augustil 1887. a. Võttis osa Maailma- ja Vabadussõjast.

Omab endise Vene Stanislaose ordu 2. ja 3. järgu ning Anna ordu 3. järgu aumärke mõõkade ja lindiga.

Oma kohusetruu teenistusega, otsekoheusega ja sõbraliku käitumisega on juubilar võitnud kõikjal oma kaasteenijate sügava lugupidamise ja poolehoidu.

Soovime juubilarile tema ea poolt sajan-
dit tähistava hällipäeva puhul parimat õn-
ne ja palju päikest edaspidises elus.

olema kokku vähemalt 67 seisutabelit. Siin kerkivad üles küsimused: 1) kuhu riputada kõik need seisutabelid; üksteise kõrvale asetamiseks ruumi varaaidas küll ei leidu; 2) kui ülevaatlik on veel pilt nii suure arvu tabelite juures. On päris selge, et seisutabelite koostamine ja neis artiklite seisude parandamine võtab palju aega, sest allüksuse varaaitadest antakse iga päev mitmel korral varustust, tööriistu ja õppeabinõusid välja ja võetakse uuesti vastu. Ka pole senini keegi varanduse arvulise kontrolli teostaja seisutabeleid kui dokumente arvesta-

nud, pole nende järele leitud puudujääkide väärtust sisse nõutud ega ülejääke arvestatud. Küll on aga korduvalt käskkirjades ja revideerimiste ringkirjades tähelepanu juhitud, et seisutabelid pole kokkukõlas vara tegeliku seisuga.

Seisutabelitega on aga võimalik puudujääke varjata nende revideerijate ees, kes vara seisu kindlaks teevad ainult seisutabelite järele.

Sedelikestega artiklite märkimine. SM § 431 ja VMS §§ 339 ja 347 nõuavad varustuse üksikute liikide ja artiklite märkimist vastavate pealkirjadega (sedelitega) ühes arvu tähendamiseiga. Allüksuses on riiulitele tavaliselt niipalju mitmesuguseid pisiartikleid kokku koondatud, et pealkirjad (sedelid) võtavad peagu rohkem ruumi oma alla kui riiulil olev varustus. Teisest küljest on majanduse-allohvitser ja allüksuse ülem niivõrd pädevad, et nad ka ilma sellekohaste pealkirjadeta oskavad eraldada kuube palitust, seosrihma võõrihmast, katlakest kiivrüst ja tõukekuuli kettast.

Kuivõrd raskepärane ja aeganõudev on varustuseseme varaaidast väljaandmine ja vastuvõtmine, annab pildi, kui jälgime mõne eseme, näit. ketta väljaandmist rühmavanemale. Majanduse-allohvitser: 1) võtab saajalt allkirja, 2) teeb paranduse sedelile, 3) teeb paranduse seisutabelisse, 4) teeb sissekande või paranduse rühma üldise varanduse raamatusse.

Rühmavanem: 1) annab allkirja ja 2) teeb sissekande ruumi inventari nimestikku.

Tegeliku elu seisukohast väljudes ei ole nii varaaida seisutabelil kui ka artikli pealkirjal (sedelil) allüksustes mingit tähtsust ega sisulist väärtust.

5. Relvakaardid, rikkekirjeldused on tarvilikud mitmesuguste andmete saamiseks. Lähemal vaatlusel aga näeme ka järgmist:

a) Vana vintpüss. On läbi teinud Maa- ilma- ja Vabadussõja, sellest on välja lastud tuhanded lasud, on ligunenud meres, kuulub III kategooriasse, on ebanormaalse jooksuga ja peale 16—17 aastast rahuaegset tarvitamist protokollime selle relvakaarti: mis kuupäeval ja mitu padrunit lasime välja; ülevaatusel leiame, et seisukord on endine, kuid kirjutame ülevaatusel kohta sisse ülevaatusel kuupäeva ja ülevaataja allkirja, austme ja ametikoha; nädal hiljem leiame, et kirp on täkitud ja teeme vastava märkuse kõigi formaalsustega; saadame parandusele, seal lükatakse paar korda viiliga ja tehakse jällegi sellekohane märkus ühes kuupäeva-

dega, allkirjadega jne.; püssi relvaaidast väljaandmisel võtame relvakaardile saajalt-vastuvõtjalt allkirja (VMS § 517), mis on tõendavaks dokumendiks, kuid lähetame mehe ühes püssiga välja ja anname relvakaardi kaasa, sellega ka dokumendi; tähendab, tuleb ikkagi võtta veel teine allkiri.

Relvakaardi pidamine nõuab suurt ajakulu ja alatist käsitamist, ning võib olla, et relvakaardi mõneaastane pidamine on läinud kallimaks maksma kui relv ise väärt on. Relv ise pole aga muutunud paremaks, on ikkagi sama vana ebanormaalse jooksuga merepõhjast võetud püss, ilmselt ebaõigete (väljalastud laskude arv) andmetega. Milliste raskustega on seotud aga relvakaardi pidamine, hoidmine ja transporteerimine, sellest on kõrvalseisjatele raske ettekujutust anda.

Relvakaarte tuleks ja võiks pidada ainult uutele ja väärtuslikele relvadele, nagu täpsuspüssid jne., väärtuslikele õpilistele-tulejuhtimise abinõudele, nagu käärpikksilmad, pikksilmad jne.

b) Vana, üle 9 aasta tarvitusel olnud Eesti harjutustorbik, mille kandepauna kuulub auk. Seda auku ei saa parandada ilma rikkekirjelduseta, milles nõutakse järgmisi andmeid: vabrik ja valmistamise aasta, mis ajast tarvitusel, rikkiläinud osa nimetus, kes toimetas ja millal viimast ülevaatusel, missuguses seisukorras oli eelmisel ülevaatusel, rike ja selle tõenäone põhjus, rikke leidja allkiri, rikke ülevaataja allkiri, ja edasi tavalised formaalsused. Käesoleval korral rikkekirjelduse koostamine nõuab allüksuse kaadrilt tunduvalt rohkem aega kui rikke kõrvaldamine.

Rikkekirjeldusi tuleks koostada, kui need üldse on väga olulised, ainult relvade suuremate rikete, või väärtuslikumate osade rikete korral.

6. Sidevarustuse sedelid. Ka jooksva igapäevasel tarvitusel oleva väljakaabli poolidel peavad küljes olema sedelid järgmiste andmetega: kust saadud, millal saadud, kaabli pikkus, millal imbutatud, millal proovitud, millal ümber keritud, jätkude arv, isolatsiooniparanduste arv. Kaabli seisukorras ülevaate saamiseks on kõik need andmed tarvilikud. Aga vaatame, kuidas on lood tegelikult. Sedelite koostamisel oli võimatu kindlaks teha seda, mis ajal igal poolil olev kaabel on saadud (allüksuses olemasolev kaabel on saadud mitmes partiis enam kui 13 aasta jooksul), kõiki muid andmeid oli võimalik väga täpsalt kindlaks teha, kuid see nõudis ainult 5 mehelt-3 nädalat tööd, sest vaatamata sellele, et kaabel

proovimisel leiti korras olevat, ei suudetud parandatud kohtade üle selgusele jõuda, — kas need on kõik jätkud või ainult isolatsiooniparandused. Selgusele jõudmiseks tulid kõik parandatud kohad lahti võtta, üle vaadata ja uuesti isoleerida. Igapäevastel õppustel, mil korraga võrdlemisi vähe kaablit oli tarvitusel, ja piinliku kontrollimisega, et kaabli üleskerimisel ja ümberkerimisel ei läheks sedel teise kaabli pooli külge, oli asi väga korras. Aga laagri ja sügiseste taktikaliste õppuste lõpul, mil korduvalt oli niiõelda lahingu olukorras kaablit maha keritud ja üles keritud suuremal hulgal, olid kõik sedelid segamini läinud, kuigi seda püüti nii palju kui vähegi võimalik vältida.

Tehtagu sel alal kui palju tööd tahes, neid sedelil ettenähtud andmeid kokkukõlas hoida kaabli tegeliku seisukorraga on võimatu. Need sedelid ja neis leiduvad andmed on tarvilikud puutumatu tagavara-kaabli kohta ja nende pidamine sel juhul on väga kerge ja vähe aeganõudev. Igapäevastel tarvitamisel oleva kaabli suhtes nad kaotavad täielikult oma mõtte, — küll aga nõuab nende pidamine kaadrilt palju aja- ja energiakulu ning tähelepanu.

7. Kõlbmatuks muutunud vara äraandmine väeosa lattu.

VMS §§ 780, 781 ja 786 näevad ette kulumise, kõdunemise jne. tagajärjel tarvitamiseks kõlbmatuks muutunud vara arvelt kustutamise korra. Sellekohane akt peab sisaldama peale väga mitmesuguste andmete ka andmeid: missugusest asutisest ja millal vara on saadud, kui kaua on tarvitusel olnud ja vara väärtus uuel (kui on andmeid). Allüksuses kõlbmatuks muutunud vara väeosa lattu andmisel on vaja need andmed ka kaasa anda. Kui palju nende andmete kogumine aega võtab, seleks toon näite. Pikaajalise tarvitamise järele on läbikulunud 8 hobusesidumise ketti, arvel on neid allüksuses üle 70, milliseid on saadud peagu igal aastal vähemate või suuremate partiide viisi 11 aasta jooksul. Kuna ketid on nummerdamata ja arvestatud ainult arvuliselt, siis on otsekoheste ja tõele vastavate andmete saamine võimatu ja tuleb teha umbkaudset, oletades, et need on tarvitusel olevatest kõige vanemad. Siis hakatakse vararaamatust otsima andmeid, millal ja missuguse nõudmisega need võivad olla saadud. See toiming on eriti aeganõudev, kui teatavat vara on arvuliselt palju arvel ja seda on saadud mitmel korral paljude aastate jooksul.

Kui tuleb ära anda paarkümmend artiklit, siis neid eestoodud andmeid ei kogu ühekahe päevaga. Need suure ajakuluga leitud andmed pole pealegi sisuliselt õiged ja on

Kapten Hans Kaasik 25 aastat ohvitseri kutses.

Kapten H. Kaasik.

19. augustil s. a. täitus 25 aastat Tallinna garnisoni Sõduritekodu vanema kapten Hans Kaasiku ülendamisest esimesse ohvitseri auastmesse.

Juubilar on pärit Tartumaalt Sootaga vallast, sündinud 9. veebruaril 1885. Võttis osa Maa- ja Vabadussõjast.

Kapten Hans Kaasik on oma tegevusalal tuntud kui hoolas, asjalik ja tõsine töömees, kellel igapäevaste rühkimiste kõrval jätkub veel tahet ja püsivust tegeleda vaimliste ning teaduslikkude küsimustega väljaspool kitsast kutseala. Nõnda vabal ajal õppides lõpetas ta 1930. a. Tartu ülikooli õigusteaduskonna.

Soovime juubilarile tema veerandsajase kutsejuubeli puhul palju õnne ja edu.

sellega täiesti väärtusetud. Seepärast eestoodud nõuded ei tohiks üldse kohaldamisele tulla allüksuses, kus varandus iga päev liigub ja kulub. Kohane oleks see nõue ainult väeosade ja keskasutiste ladude kohta ja juhtudel, kui seal midagi on kõdunenud või riknenud.

8. Mitmesugused aruanded. VMS § 695 jätab materjalide kuluaruannete vormide alal suured valiku vabadused, nagu kergendades sellega väeosade asjaajamist. Kuidas aga olukord tegelikult on välja kujunenud, seda näeme allpool toodud näidetest.

a) Töökojas äratarvitatud materjalide aruanne tuleb esitada vormi järele, mis sisaldab järgmisi andmeid: järjekorra number, materjali nimetus, eelmise kuu ülejääk, kuu jooksul sisse tulnud, kokku, kuu jooksul ära tarvitatud, ülejääk järgmiseks kuuks, kuu jooksul tehtud uute asjade nimetused ja arv, parandamisest üle jäänud kõlbmata osad, märkused arvelevõtmise kohta. Et sellise aruande koostamine on aeganõudev, on päris selge, sest selleks tuleb andmeid koguda: töökoja raamatust (kui palju, missugust materjali on tarvitatud ja milleks), eelmise kuu aruandest (kui suur oli materjalide järelejääk), nõudmistest-saatekirjadest (kui palju saadi kuu jooksul). Sisuliselt ei ole see mitte kulu aruanne, vaid teatav statistiliste andmete kogum. Kuluaruande oleks selgem, kui ta sisaldaks ainult töökojaramatut kokkuvõtet, s. o. kui palju mingit materjali on kuu jooksul kulutatud ja milleks, ning mida valmistatud; sarnase aruande koostamine oleks väga kerge, nõuaks vähe paberit, oleks selge, seda oleks kerge revideerida ja vigade tegemise võimalused vararaamatust läbikandmisel oleksid hoopis väiksemad.

Nõutavas aruandes esinevad statistilised andmed on kõik staabis olemas (saatekirjad ja allüksuse vararaamatu konts), kust aruande kinnitajal alati, kui soovib, on võimalik tarvilisi andmeid saada.

b) Hõbusemoona aruanne:

- allüksus päevases aruandes näitab ära moonal olevate hobuste arvu, liigid ja normi (harilik, suurendatud);
- hõbusemoona tegeliku kulu kontrollimiseks peetakse — hõbusemoona päevalehte (VMS § 372, vorm 44);
- moonal olevate hobuste kohta peetakse — moonal olevate hobuste päevalehte (VMS § 387, vorm 50);
- eestoodud andmetel koostatakse sv. toilitustamise seadluses ettenähtud hõbusemoona aruanne (VMS § 390).

See aruanne on 4 poogna-lehekülge tihedat formulaari ja kuulub koostamisele 2 eksemplaris. Seda tööd üks mees päevaga ei ole suutnud seni ära teha. Sama aruande võiks aga mahutada $\frac{1}{8}$ poognale ja koostada 1 tunni jooksul, kui teeksimine päevastest aruannetest kokkuvõtte selle kohta, mitu, mis liigi ja moonanormil olevat hobust oli kuu jooksul moonal ja saadud arvud korrutame iga liigi moonana normiga.

Ära võiks jääda „moonalolevate hobuste päevaleht“, sest see on õieti päevase aruande ühe lahtri ärakiri.

9. Peetavate raamatute vormid. Raamatute pidamist ja revideerimist kergendab

õige tunduvalt raamatu vorm. Mõne raamatu vorm on aga väga raskepärane, näiteks:

Kiidu- ja karistuseraamat, milles peale muude andmete nõutakse nende sõjaväelaste kohta, kes on karistatud või kiidetud, andmeid: missugusest väeosast ja millal üle toodud, mis ajast sõjaväeteenistuses, mis aastme omab ja mis ajast arvates. Samal ajal teenivate, kiidu- ja karistuseraamatu tähestikku sisse kantud, kuid karistamatute kohta neid andmeid ei nõuta ja ei tohigi raamatusse sisse kanda. Teenistuse aja jooksul, tihti iga päev, saavad aga senini karistamata mehed karistusi või kiitusi, mil juhul tuleb avada k. k. raamatusse leht ja sisse kanda ka eespool loetletud andmed, milliseid tuleb otsida ning leiab: a) mis väeosast ja millal teenistusse üle toodud — käskkirjadest; b) mis ajast sõjaväeteenistuses ja millal viimasesse aastmesse ülendatud või kõrgendatud — eelmisest väeosast saadetud kiidu- ja karistuseraamatu väljavõttest, s. o. juba kaustast. Näeme, et nii lihtsa raamatu, kui seda on kiidu- ja karistuseraamat, pidamine nõuab alalist käskkirjade ja kaustade lehitsemist. Kui veel arvestada, et määratud karistused ja karistuste täideviimised tulevad kohe sisse kanda, siis näeme, et see raamat peab iga päev olema laual mitmesuguste sissekannete tegemiseks. Selle pidamine oleks hoopis lihtsam kui praegune tähestik saaks teise kuju (praegu on ühel leheküljel kaks veergu, mehe nimi tuleb kirjutada ühele veerule, kuid tingimata kahele reale — ülemisele perekonnaja alumisele ees- ja isanimi — mis sageli on põhjustanud arusaamatusi) ja sinna sisse kantud ka kõik eespool toodud nõutud andmed.

Väljalubatute raamatu 14 mm laiustesse lahtritesse: „Mis kella ajani lubatud“ ja „Tuli tagasi (kellaaeg)“ on tarvis, arvestades seda, et väljalubamised võivad sündida 36 tunnini ja puhkused veel kauem, sisse kirjutada igal juhul kuupäev ja kella-aeg. Selle tööga saaks hakkama küll vilunud kirjutaja, kuid mitte allüksuse korrapidaja, kes sageli vaid vaevaselt oskab kirjutada. Et aru saada, mida korrapidaja sinna on kirjutanud, selle uurimine võtab aega ja põhjustab sagedasti paranduste tegemisi.

Ükskõik mis ala meie allüksuses ka ei vaataks, leiame ikka ja ainult protokollimist ja kirjutamist; kirjutades viimase kui pisiasja ja tegevuse üles, teeme seda paljudel juhtudel mitmekordselt. Kogume sageli ebaõigeid andmeid, mida peame ise uskuma ja teistele esitama; teeme peagu kõi-

ke väga raskepäraselt ja keerukalt. Teeme palju asjatut tööd, koormates töötäitjaid ja kiskudes neid eemale nende peamiste ja tähtsamate ülesannete juurest.

D. Praeguse asjaajamise tagajärjed.

See suurearvuline raamatute, kaartide, tabelite jne. pidamine, mida võime õigusega nimetada „kõikeprotokollimise maaniaks“, toob:

1. Ühelt poolt endaga kaasa ja näitab ning süvendab:

- vastutustunde mahasurumist ja puudumist — relvade ja varustuse hooldamine ja korrashoid võivad olla väga madalal tasemel, tööd sel alal võivad olla tehtud üsna pealiskaudselt, kuid protokolliliste andmetega tõendame, et meie poolt on kõik tehtud ja õigel ajal ning meie ei vastuta enam (varand. hooldam. raamat, relvakaart, kaabli sedel);
- usaldamatust — keegi ei usu muidu, et allüksuse ülem on relvad üle vaadanud ettenähtud aja jooksul, kui see ei ole protokollitud relvakaardil; keegi ei usu, et kaabel on ümber keritud muidu, kui see ei ole protokollitud vastaval sedelil — keegi ei usu, et hobune on õppusel või tööl käinud muidu, kui see ei ole protokollitud vastavas raamatus;
- seadluste, üldnõuete ja -korralduste mittetäitmist ja mittetäitmise sallimist — varaaida seisutabelitele ja sedelitele ei pöörata kõigi ülemate poolt, kes nende tarbetusest on aru saanud, enam tõsist tähelepanu;
- paratamatult ülemusele või ametiasutisele ebaõigete andmete esitamist — kui kaua on üks või teine pisiartikkel tarvitusel olnud (nõue rikkekirjelduses, sedel väljakaabli poolil).

Need on kõik seesugused ebasoovitavad nähted, millede vastu tuleks kõigi abinõudega võidelda.

2. Kuid teiselt poolt see kõike protokollimine:

a) Seob allüksuse rivikaadri kantseilise asjaajamise, igasuguste raamatute, tabelite, kaartide, teenistuslehtede, aruannete jne. pidamise külge, kiskudes neid ära nende peamiste ja tähtsamate ülesannete — alluvate kasvatamise ja väljaõppe teostamise juurest. Kui jälgida allüksust, siis näeme, et kantseleid näevad välja kui staabid. Seal on 3—4 lauda, 7—8 tooli, mitmed tindipotid, lugemata arv sulepäid, kapid ja kastid täis

igasuguseid raamatuid ja kaustasid ja iga laua ääres istujaid, kes kibekiirelt midagi kirjutavad, protokollivad või kaustadest ja raamatutest midagi otsivad ja omavahel tõsiselt arutavad, kuidas seda või teist sissekannet teha ja kes sellele peab alla kirjutama. Need on kõik rivimehed. Et see kantseiline töö allüksustes on väga suureks paisunud ja selle töö täitmine ääretult palju aega võtab, seda ei saa näha kõrgemad ülemad, sest nende ilmudes jäävad kantseleid tühjaks ja allüksuse kaadrit näevad nad õppustel või hooldamistööde tegelikul läbiviimisel. Tegelik elu ja asjaajamise kord nõuab aga kaadri, pärast kõrgemate ülemate lahkumist, jälle kantseleisse tagasi, kus endisest suurema hooga hakkab käima asjaajamine.

Nähtavasti on ka ülemad staabitööga niivõrd seotud, et harva jätkub neil aega õppuste üksikasjaliseks jälgimiseks. Seepärast tuleb ette, et nendegi järelevalve allüksuse tegevuse järele piirdub tihti allüksuste raamatute, aruannete jne. revideerimisega ja selle protokollimisega.

b) Tegelik elu näitab, et kui õppusel tehakse mõni suur ja lubamatu viga, või ei täideta ülesseatud nõudeid, siis need puudused ja vead, valesi toimimine või õpetamine jne. kaovad sageli ajamerre ühes õppetunni lõppemisega (kõik jälgijad on seotud asjaajamise ja staabitööga). Kuid õppetunnile või tegevusele järgnev protokollimine kantseleis peab sündima suure täpsuse, oskuse, asjatundlikkuse ning tähelepanuga, sest raamatute, aruannete jne. revisjonile on kõik vead avastatavad. Ja mida sellisel paberlikul järelevisjonil kõik ei otsita ja leita? Leitakse, et ühe raamatu vorm näeb ette järjekorra: „auste, ees- ja perekonnanimi“, kuid sissekande tegemisel on kirjutatud: „auste, perekonna- ja eesnimi“. Sellised pisivead naelutatakse suure hoolega iga raamatu leheküljele, kus on tehtud viga, raamatu viimasele leheküljele ja veel käskkirja.

Nüüd peaks olema selge, mispärast rivi-allüksuse kaader ühe suure osa oma teenistustasjast väga tõsise ja mureliku näoga istub kantseleis.

Asjaajamist allüksuses on võimalik tunduvalt lihtsustada ilma, et selle all sisuliselt miski kannataks; seda on võimalik teha, jäädes isegi praeguse süsteemi juurde, kui ainult:

- jätame välja kõik selle, mis on sisuliselt tarbetu;
- jätame välja kõik selle, mida praegu teeme kahekordselt;

- jätame tegemata kõik selle, mis ei tasu end ära, arvestades töö- ja ajakulu (osa relvakaarte, rikkikirjeldusi);
- aruanded püüame koostada võimalikult lihtsamate vormide järele;
- keelame ära igasuguste seadlustes ja eeskirjades ettenähtud raamatutele, aruannetele jne. täiendavate, neid täp-

sustavate või selgitavate raamatute ja aruannete tarvituselevõtmise, ja

- eeskujulikuks loeme asjaajamist, mis tuleb toime vähima kirjavahetuse, raamatute, aruannete jne. arvuga.

Asjaajamist on võimalik lihtsustada. Seda on vaja teha väljaõppe huvides.

V. O.

Tagalateenistus N. Vene tangipataljonis.

N. Venemaa on üks riike, kes on püüdnud motoriseerimise ja mehhaniseerimise küsimuste palju tähelepanu. Sedamööda kuidas viisaastakud hakkasid sõjaväele andma moodsat materjalosa, algas ka töö mehhaniseeritud ja moto-mehhaniseeritud üksuste loomise alal.

Mehhaniseeritud kõrgeima taktikalise üksusena esineb N. Venes tänapäeval tangipataljon. Üks osa vene tangipataljonidest kujutab enesest üksikuid, administratiivselt täiesti iseseisvaid üksusi. Need on laskurdiviiside või -korpuste koosseisu kuuluvad tangipataljonid, mis rakendatakse tegevusse *eeskätt koostööks jalaväega*. Teine osa vene tangipataljonidest on administratiivselt kas mitte täiesti iseseisvad või iseseisvustatud. Selle osa moodustavad kõrgemate moto-mehhaniseeritud või mehhaniseeritud koondiste (näiteks mehhaniseeritud brigaad, tangirügement) koosseisu kuuluvad tangipataljonid.

Nii mehhaniseeritud kui moto-mehhaniseeritud väeüksuste koosseise ja organisatsiooni ei saa vaadelda kui lõplikult väljakujunenuid. See on eriti maksev kõrgemate meh- ja moto-mehväeüksuste suhtes, kus organisatsioonilised, samuti koosseisulised küsimused on alles uurimiste ja katsetamiste staadiumis ja seda mitte ainult N. Venes, vaid ka mujal. Seevastu, nagu ilmneb sõjaliteratuurist, on taktikalised mehüksused omandanud juba enam-vähem kindlakujulisema organisatsiooni nii lahinguosa kui ka majandus-tehnilise aparatuuri suhtes. See on ka loomulik, kuna selles osas on kasutatavad Maailmasõja kogemused.

Alljärgnevalt võtame vaatluse alla N. Vene üksiku tangipataljoni, pöörates sealjuures erilist tähelepanu just viimase tagala aparatuuri organisatsioonile ja selle tegevusele. Nii ühte kui teist küsimust on meil senini käsitletud väga vähe.

N. Vene üksiku tangipataljoni juhatuse

ja lahinguosa organisatsiooni kohta annab suurtes joontes pildi skeem nr. 1. Seal nähtub, et üksik tangipataljon koosneb:

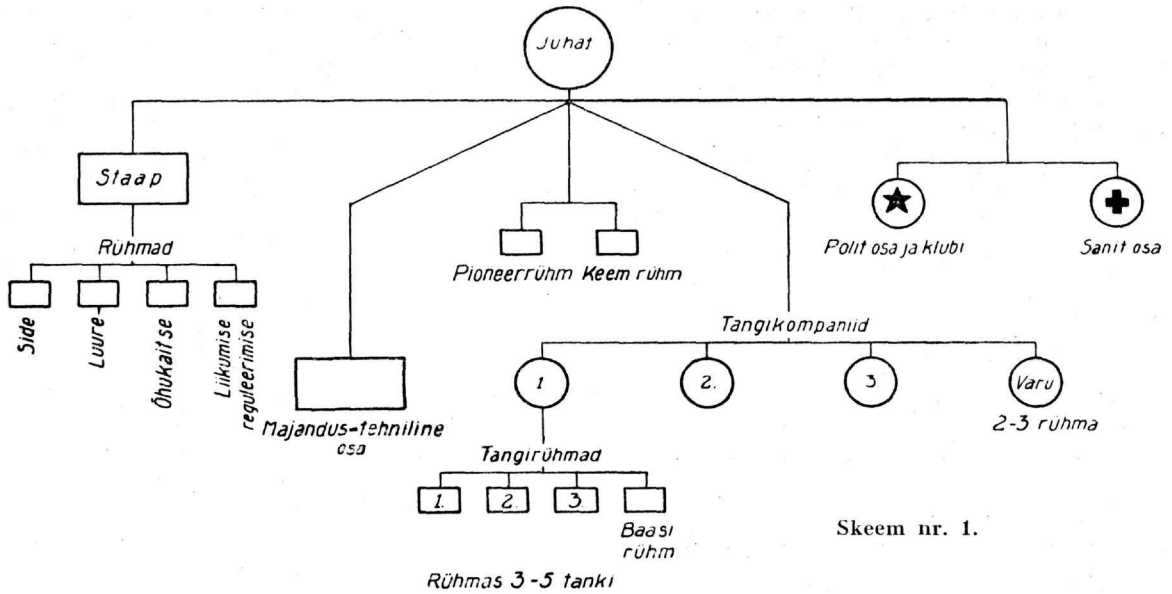
a) **J u h a t u s:***) pataljoniülem, komisar, abi tehnilisel alal, vanem arst, keemia-teenistuse ülem ja pioneriteenistuse ülem. Viimased kaks on ühtlasi vastavate rühmade ülemad.

b) **S t a a p:** staabiülem, staabiülema kaks abi — esimene abi operatiivalal ja teine abi luurealal, sideülem ja kantselei. Üksikutel juhtudel mainitakse sõjakirjanduses ka kommandanti. Peale selle alluvad staabiülemale järgmised rühmad pataljoni lahingulise tagamise alal: luure-, side-, õhukaitse- ja liiklemis-reguleerimise rühm. Kuna vene sõjakirjanduses tarvitatakse „lahingulise tagamise teenistuse“ mõiste haarab ka keemia- ja pioneriteenistust, siis on võimalik, et keemia- ja pionerirühmad ühes oma ülematega alluvad mitte otseselt pataljoniülemale, vaid staabiülemale.

c) Kolm tangikompanit ja üks varu tangikompani: Kompani juhatus koosneb kompaniülemast, abist tehnilisel alal ja kompani vanemast. Kompani koosneb kolmest tangirühmast à 3—5 tanki ja baasirühmast; viimane seisneb juhatusjaost ja varustusjaost. Juhatusjaku kuuluvad arvatavasti 1—2 mootorratast (mõnedel andmetel ka sidetankett) sidepidamiseks ja mõned sidekäskjalad, kuna varustusjaku kuulub 1 veoauto (mõnedel andmetel ka 1 traktor). Kompanis kokku 16 tanki (3-tangiliste rühmade olemasolul 10 tanki).

Varu-tangikompani koosneb 2—3 tangirühmast. Varukompani tankidega asenda-

*) Juhatus all N. Venes mõistetakse tavaliselt juhti ja komissari. Mõnedes koosseisudes selle grupi alla viiakse ka juhi abi majanduse alal, keemia-teenistuse ülem ja teised. Harilikult selliseid erandeid üldisest terminoloogiast lubatakse juhtudel, kui koosseisus ei ole vastavat organisatsioonilist allüksust, kuhu võiks mahutada ühte või teist isikut.

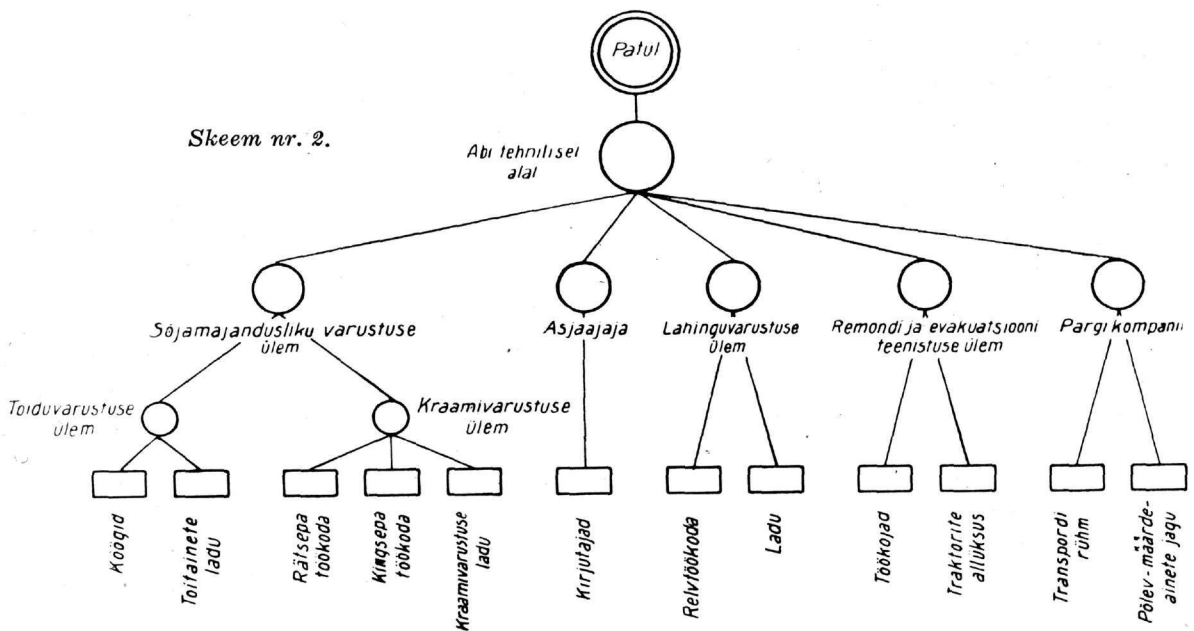

takse rivist väljalangenud tanke löögikompanites. Samuti kasutatakse neid pataljoni tagalaosade kaitseks.

d) Majandus-tehniline osa: See mõiste haarab toiduga, kraamiga, lahinguvastusega ja rahaga varustamise ning remondi-evakuatsiooni ja pataljoni transpordi (pargikompani) teenistust.

N. Vene tunneb kolme tüüpi väeosa majapidamist juhtivaid organeid. Tavaline või algtüüp on laskurirügemendi majandusosa organisatsioon, millist osa juhib rügemendiülema abi. Tehnilist osa laskurirügemendis ei ole. Teine tüüp esineb eriväeosades, kus on iseseisev majandusosa ja tehniline osa.

Višnjakov ja Arhipov oma raamatus „Ustroistvo voozuzennoh sil SSSR“ mainivad, et näiteks tangirügemendis on majanduse ja tehniline osa üksteisest lahutatud, kusjuures viimase ülemaks on rügemendiülema abi tehnilisel alal, kellel on kõik samad õigused, mis on rügemendiülema abil majanduse alal ja vaid rahaline ala on kõik koondatud majanduse ossa. Tangipataljonis venelased aga majandusülemat ei maini. Seepärast näib tõenäolisena, et üksikus tangipataljonis nii majanduse kui ka tehniline osa on koos, ja alluvad vahetult pataljoniülema abile tehnilisel alal. Sellega viimasel juhul oleks meil tegemist kolmandat tüüpi majandust juhtiva organiga.

Skeemil nr. 2 on toodud N. Vene tangipataljoni majandus-tehnilise aparatuuri töönaoline organisatsioon. Tagala aparatuuris enam huvitavamaid osasid on kahtlemata remondi-evakuatsiooniteenistus ja pargikompani. Esimene koosneb töökodadest (ca 4 tk. — tüüp A ja 1 — tüüp B töökoda) ja traktorite allüksusest (5—6 tk.). Pargikompani koosseisu kuulub transpordirühm (60—70 veoautot) ja põlev-määrdeainete jagu (ca 6—8 sisterni).

Töökoda tüüp B on varustatud treipingi, freesimise, lihvimise jne. abinõudega. Peale selle kuulub tüüp B töökoja juurde välisepikoda ja keevitamise aparaat. Tüüp A töökojad on ette nähtud väikeseulatusega remondi teostamiseks, tōketele kinnijäänud masinate päästmiseks ja avareerunud masinate evakuatsiooni ettevalmistamiseks. Viimased koosnevad 4-mehelistest töökodadest (töökonna ülem, autotehnik, elektrimontöör ja lukusepp) veoautodel. Nende varustuseks on ainult mõned väiksemad ja tarvilikumad tagavaraosad ja tööriistad. Töökodasid tüüp A nimetatakse ka remontbrigadideks. Lahingus antakse nad juurde kompanitele.

Traktorite allüksus on ette nähtud peamiselt avareerunud masinate evakueerimiseks.

e) Pataljoni politiline osa ja klubi.

g) Sanitaarosa, kuhu kuuluvad vanem arst ja 1 noorem arst, velskerid, apteek ja 4 sanitaarmasinat.

Pataljoni tagala osad ja asutised olukordades, kus võib oodata kokkupõrget vastasega, jaotatakse kahte järku, milliseid nimetatakse GEMP'iks (golovnoi ešelon motoparka — motopargi eelešelon) ja TEMP'iks (tōlovoi ešelon motoparka — motopargi tagalaešelon). GEMP'i venelased määravad vajalise arvu sisterne, laskemoonautosid, töökodasid, varutanke ja tehnilise ning sanitaarevakuatsiooni abinõusid ühes personaaliga avareerunud masinate kordaseadmiseks ja tehnilise ning sanitaarevakuatsiooni teostamiseks. Ülejäänud osa tagalast kuulub TEMP'i koosseisu, mis on määratud GEMP'i abistamiseks remondi ja evakuatsiooni alal ning selle tagavarade täiendamiseks.

Tagalateenistuse reljeefsemaks esiletõomiseks peatume järgmistel etappidel:

- tangipataljon rännakul;
- tangipataljon oote- ja lähtepositsioonidel;
- tangipataljon lahingus vastase kaitsepositsiooni sisemuses.

1. Tangipataljon rännakul. Koondustraajoonis tehakse kogu ettevalmistustöö tagalateenistuse tegevuse kavandamise alal.

Rännakul pataljoni tagala allüksused jaotatakse GEMP'i ja TEMP'i, kusjuures kummagi koosseisu kuulub kuni pool kogu veetavatest tagavaradest. GEMP, olles tagatud veetavate tagavaradega ja remondiabinõudega, liigub eraldi kolonnina ühe tehnilise osa ülema juhtimisel tangikompanite järel kuni 1 km distant sil, GEMP'i lahingulist julgestust teostab ühest tangikompanist eraldatud järepatrull.

GEMP'i remonditeenistus seisab a) remondis rännakul ja b) remondis reguleerimisjoontel. Remont rännakul teostatakse remontbrigadide poolt. Mitmesuguste tehniliste rikete tõttu rivist väljalangenud lahingumasinad remonteeritakse vastavate kompanite juurde kuuluvate remontbrigadide poolt samal kohal, kus masin seisma jäi, kui see koht on varjatud õhuvaatluse eest. Kui remondiks on tarvis pukseerida lahingumasin varjatud kohta, siis kasutatakse selleks esimese evakuatsioonigrupi traktoreid (esimene grupp traktoreid nähakse ette avareerunud masinate pukseerimiseks avareerunud masinate koonduspunkti — määratakse lahinguväljal 4—6 km distant silid üksteisest; teine grupp traktoreid nähakse ette avareerunud masinate pukseerimiseks koonduspunkti väe evakuatsioonijooneni — kaugus rindejoonest 5—30 km).

GEMP'i ülem, eraldades vajalise arvu abinõusid mahajäänud masinate korraldamiseks, märgib kaardile nende asukoha ja jätkab liikumist pataljoni järel. Remonteeritavate masinate meeskondadele peab olema teada pataljoni liikumistee, mida mööda nad hiljem iseseisvalt järgnevad pataljoni.

Masinad, mis nõuavad pikemaajalist remonti, jäetakse TEMP'i hooleks, kes eraldab nende remondiks oma töökoja.

Kui pataljoni remondiabinõud pole küllaldased remondi teostamiseks, siis masinad jäetakse kohapeale ja moondatakse, kuna asukoht märgitakse kaardile. Saabumisel lähterajooni GEMP'i ülem koostab rännakul mahajäänud masinate skeemi, ära näidates rikke iseloomu, kas rike on kõrvaldatud või mitte, ning kannab selle ette pataljoniülema abile tehnilisel alal; viimane annab skeemi pataljoni staapi. Staap informeerib evakuatsiooni-abinõude ülema rivist väljalangenud masinatest, nende pukseerimiseks tagalasse.

Rivist väljalangenud masinad rännakul asendatakse varumasinatega.

Korraldamine ja remont reguleerimisjoontel seisab masinatele järealtäitme andmises, kui see on vajaline ja masinate profülaktilises ülevaatuses masina meeskonna ja remontbrigaadide poolt.

TEMP liigub rännakul iseseisva kolonnina tehnilise osa ülema juhatusel. TEMP'i lahinguline julgestus pannakse varutankidele, millised lülitatakse TEMP'i koosseisu staabiülema korraldusega.

TEMP'i kaugus pataljoni kolonnist on tavaliselt ühe tunni tee.

Reguleerimisjooned TEMP'ile on samad mis pataljonile, vaid selle vahega, et ta läbib nad üks tund hiljem. TEMP järgneb pataljonile ootepositsioonide rajooni, kuhu jääb kuni pataljoni koondumiseni pärast lahingut kogumispunkti. Saabudes ootepositsioonide rajooni, ta annab üle GEMP'ile veetavad tagavarad, millised ära kulutati pataljoni rännakul (kütteained ja muud). Pataljoni väljaastumiseni lähtepositsioonidele mõlema ešeloni kõik remondiabinõud kasutatakse pataljoni viimiseks lahinguseisukorda. Pataljon täiendatakse kulutatud tagavaradega ja määratud ajal ta liigub lähtepositsioonidele.

2. Tangipataljon oote- ja lähtepositsioonidel. Oote- ja lähtepositsioonide kaugus üksteisest kõigub 8—15 km piirides. Tangipataljoni tagala peab kõigiti kindlustama pataljoni lahingulist tegevust. Avareerunud masinate korraldamise kiirus lahinguväljal ja õigeaegne kütteaine juurdeandmine omavad otsustavat tähtsust. Oote- ja lähtepositsioonidel pataljoni staap töötab lõplikult välja pataljoni lahinguülesanded. Kokkukõlas sellega tagalateenistuse ülemad kavandavad oma töö nii, et pataljoni koondumisega pärast lahingut kogumispunkti, tema korraldamine võiks toimuda minimaalse aja kestel.

GEMP ja TEMP asuvad koos pataljoni ootepositsioonide rajoonis, kus nende tegevust vahetult juhib pataljoniülema abi tehnilisel alal.

Majandusteenistus varustab pataljoni isikulist koosseisu sooja toiduga enne pataljoni asumist lähtepositsioonile, kus pataljon võib asuda vaid kõige lühemat aega. Pataljoni asumisel ootepositsioonidel juhtiva koosseisu poolt teostatakse a) lähtepositsioonide luure igale kompanile; b) liikumisteede luure; c) vastase vastupanupositsiooni eelserva luure; d) lahingukursside määramine kompanitele; e) hargnemisrajooni määramine. Sellest tööst võtab osa ka pataljoniülema abi tehnilisel alal, kes omalt poolt kindlaks

määrab: a) GEMP'i asukohta, b) remontbrigaadide asukohad, c) liikumisribad oma jalgaväe lahingukordade järel lahingust väljaviidud masinate juurde, d) oma liikumistegel keskmise riba remontbrigaadide järele; ühtlasi ta täpsustab avareerunud masinate esimese kogumispunkti asukohta.

Koos remontbrigaadidega jagatakse ära ka traktorid evakuatsiooniks ja sanitaartransportöörid. Tangipataljon asub lähtepositsioonile koos GEMP'iga. Viimane jääb sinna kuni pataljoni koondumiseni kogumispunkti pärast lahingut. TEMP jääb ootepositsioonide rajooni varutankide julgestusel, kui viimased pataljoniülema korraldusel polnud nimetatud GEMP'i koosseisu.

Lähte- ja ootepositsioonide asukohtade vahel organiseeritakse arsti poolt pataljoni arstiabipunkt, milline alustab tegevust pataljoni väljaastumisega lähtepositsioonidele.

Sellega piirdubki õieti pataljoni tagala töö oote- ja lähtepositsioonidel.

3. Tangipataljon lahingus vastase kaitsepositsiooni sisemuses. Vabanedes motopargi ešeloni tagavaradest, transport suundub varustusasutistesse, et ennast täiendada nõutava normini. Remontbrigaadid koos sanitaar-transportööridega ja traktoritega teostavad remonti ja nii tehnilist kui sanitaar-evakuatsiooni oma jalgaväe lahingukordade kattel neile määratud ribades. Tehnilise osa ülem on kohustatud jälgima ühes või teises ribas remontbrigaadide tegevust, määrama ära avarii iseloomu, aja, mis kulub remontbrigaadidel nendele jõukohase remondi teostamiseks, ja näitama, kuhu evakueerida masinad. Üldiselt ta peab vahetult juhatama avareerunud masinate kordaseadmist lahinguväljal, kui see on teostatav pataljoni abinõudega, andma juhiseid masinate evakueerimiseks avareerunud masinate koonduspunkti ja juhatama GEMP'i ja TEMP'i. Koondub pataljon vahepealsesse kogumispunkti, siis tehnilise osa ülem peab selgitama pataljoni tehnilise seisukorra ja ette kandma patüüli otsustamiseks: kas asendada rivist väljaviidud tangid kohe varutankidega või teha seda lõplikus kogumispunktis. Pataljoni töökoja saadab pataljoniülema abi tehnilisel alal esimesel võimalusel avareerunud masinate kogumispunkti, kus ta alustab oma tööd masinate kordaseadmise alal.

TEMP'i traktorite grupp kutsutakse avareerunud masinate koonduspunkti, kust ta evakueerib avareerunud masinaid väe evakuatsioonijoonel määratud punkti.

GEMP ja TEMP jäävad endistesse kohtadesse. Nende ümberpaigutamine lahingu kestel rinde suunas pole otstarbekas, kuna kauguse suurenemine kompanidest 5—10 km võrra ei mõjuta autotranspordi suhtes

pataljoni lahinguvalmuse, lähtudes sellest, et vaevalt lahingus tuleb varustada pataljoni mingisuguste tagavaradega. Selleks tekib tarvidus kogumispunktis.

S.

Vastus major H. Jaanson'i kirjutisele

„Veel suurtüki- ja lennுவäe koostööhäritutuste organiseerimisest ja teostamisest.“

Kapten A. Nõmm.

„Sõduris“ nr. 21—22 s. a. major H. Jaanson analüüsis minu kirjutist suurtüki- ja lennுவäe koostööhäritutuste organiseerimise ja teostamise kohta. See on tervitatav nähe; sellega on avaldatud lennுவäelaste arvamusi ja tõekspidamisi selle probleemi kohta. Nagu kirjutisest nähtub, lgp. oponent ei ole nõus mõne minu väitega, toob vastuväiteid ja esitab mulle mõningaid küsimusi ning etteheiteid. Seejuures ta avaldas ka mõningaid mõtteid, mis minu arvates osutuvad liiga ühekülgeteks, vaieldavateks ja osalt ka ekslikeks. Need asjaolud sunnivad mind uuesti seda teemat käsitlema. Ka on see hädavajalik ühiste arusaamiste loomiseks ja koostöö küsimuste kõigekülgeks selgitamiseks.

1. Suurtüki- ja lennுவäe koostöö vajadustest ja võimalustest lahingus.

Lgp. oponent teeb mulle etteheite, et oma kirjutises ma pidanuks käsitlema ka suurtüki- ja lennுவäe koostöö võimalusi meie oludes sõjaajal. See on omaette probleem, mis ei mahtunud minu kirjutise raamidesse. Minu kirjutis oli selletagi juba pikk. Teema seisukohalt seda polnud vajagi selgitama hakata, sest me teeme ju igal aastal koostööhäritutusi ja ikka seepärast, et ka sõjaajal on vaja teha suurtüki- ja lennுவäe koostööd. Suurtükiväe seisukohalt võin kinnitada, et lahingus suurtükivägi vajab alati lennுவäe abi maapealseist vaatluspunktidest nähtamatute märkide leidmiseks ja tule juhtimiseks nende pihta. Praegusaja lahingus on sääraseid märke väga palju. Inglastest väidavad, et harilikult kuni 80% vastasest asub või teotseb maapealseist vaatluspunktidest nähtamatus alades ja suurtükivägi peab oma tulega segama või takistama vastase nende osade tegevust. Selleks on

aga hädasti vaja lennுவäe, kui kõrgel asuvaid vaatluspunkte.

Mulle näib, et ka meie sv. kõrgem juhtkond ja lennுவäe juhid näevad tulevikus sõjas ette meie suurtüki- ja lennுவäe koostööd. Seda tõestab kujukalt lendavkoosseisule mullu korraldatud koostöökursus, millest võttis osa kaunis suur protsent meie lendurvaatlejaid ja lendureid. Ka lgp. oponent jõuab oma kirjutises otsusele, et lahingus lennுவäel tuleb teha suurtükiväega koostööd.

Missugustes lahinguperioodides ja missuguste ülesannete täitmisel suurtükivägi vajab lennுவäe abi kõige rohkem, kui palju ja missuguseid lennுவäe selleks on vaja, kust neid saada, kuidas täita koostöö ülesandeid jne.? Need on eri küsimused, mida kavatsen tulevikus põhjalikumalt käsitleda. Käesolevas piirdun ainult mõne märkmeaga lgp. oponenti sel alal toodud väidetele.

Oma kirjutises lgp. oponent kahtleb, kas brigül raatsib anda lennுவäe suurtükiväega koostööks, sest manöövrite ja taktikaliste õppuste kogemuste järgi ta kasutab lennுவäe eeskätt oma staabi huvides üldiseks luureks ja lahinguvälja vaatlemiseks ja vahel alles teises järjekorras koostööks suurtükiväega selle kitsamas mõttes. Luure ja lahinguvälja vaatlemise kohta ta ütleb sõna-sõnal järgmist: „Need vähesed lennுவäe peavad väejuhile muretsema luureandmeid oma väekoondise või väeosa rinde ees ja tiibadel, vaatlema oma jalaväe ni h k u m i s t (minu sõrendus) lahingus, avastama vastase eel os a d e (minu sõrendus), motomeh osade ja varude liikumist, üle andma ja võtma nõudmisi ja korraldusi väejuhatus ja eesrinde juhtide vahel (minu sõrendus).“ Seega lgp.

oponent on arvamusel, et meie oludes lennukeid vaja esmajärjekorras kasutada ka säärase ülesannete täitmiseks, mida maapealsete vahenditega sageli on võimalik sooritada lihtsamalt ja hõlpsamalt.

Näiteks meie jalaväe esiosade paigutatust ja edasijõudmist on peagu alati näha suurtükiväe VP-dest. Vastase esiosade liikumist avastavad kõige paremini meie esiosad ja suurtükiväe VP-des asuvad vaatlejad, kes teostavad pidevalt lahinguvälja vaatlust. Esijärgu osade ja kõrgemate juhtide käskude, korralduste ja teatiste edasiandmiseks on olemas mitmesuguseid sidevahendeid, milledest kõige hõlpsam on kasutada raadiotelefoni. Toodu põhjal ma arvan, et nende ülesannete täitmiseks meie oludes tuleks lennukeid määrata viimases järjekorras siis, kui meil on küllalt lennukeid ja kui kõik teised eestoodud vahendid lakkavad töötamast. Lgp. oponendilt selleks ettenähtud lennukeid on palju olustarbekam määrata suurtükiväega koostöök, rakendades nad tegevusse peamiselt nende maa-alade luureks ja vaatlemiseks, kuhu maapealsete VP vaatlus on takistatud kohalike esemete, metsade või maastiku ebataasuste tõttu. Suurtükiväega koostöök määratud lennukid avastavad ka vastase moto-meh osade ja varude liikumist ja juhivad suurtükituld nende pihta.

Mulle näib, et vastase moto-meh osade ja varude liikumist vastase lähemas tagalas peaksid luurama just suurtükiväega koostööd teostavad lennukid. Seda põhjusel, et neid liikuvaid ja kiiresti oma asukohti muutvaid märke on vaja võtta suurtükitule alla otsekohe pärast nende avastamist. Kui nende märkide luuret teostaksid harilikud luurelennukid, kes teatavad oma luureandmed ainult väekoondise staabile ja alles viimase korraldusel saadetakse välja koostöölennuk, siis tuli võib jääda hiljaks. Koostöölennuk peab märgi uuesti üles otsima, sest märgi avastamisest luurelennuki poolt on möödunud juba palju aega. Selle aja vältel need liikuvad moto-meh osad või varud on juba palju maad liikunud, võib-olla oma liikumissuunda muutnud või hargnenud jne. Toodust järeldub, et lahinguvälja luuret peaks tegema suurtükiväega koostöök määratud lendurvaatleja (lv.)¹⁾, kes peab kiiresti hindama märgi väärtust, välja kutsuma vastava suurtükiväe ühiku ja juhtima või korrekterima suurtükituld sellele märgile. Ühtlasi vaja meenutada, et ka suurtükiväega koostööd teinud lennukite

lendavkoosseis annab suurtükiväele ning väekoondiste või väeosade staapidele andmeid ja teatise kõige kohta, mida nad tegid ja nägid.

Oma kirjutises lk. 529 lgp. oponent ütleb, et suurtükitule vaatlemine vastase patareide vaikimapanemiseks ja ta tagalas avastatud varude hävitamiseks võib sündida maapealt, ettepoole nihutatud VP-dest. See väide osutub täiel määral ebaõigeks järgmistel põhjustel. Juba alates Vene-Jaapani sõjast, vähemalt aga Maailmasõja algusest, kõigi riikide patareid kasutavad normaalselt varjatud tulepositsioone, mis valitakse kohalike esemete, metsade jne. varju või maastikuvoltidesse nii, et vastase maapealsetest VP-dest ei oleks näha isegi suurtükilaskmisel tekkivat helki, suitsu ja tolmu. Ka suuremad varud paigutatakse harilikult tagalasse nii, et nad oleksid varjatud vastase maapealse vaatluse eest. Järelikult nende tulistamisel saab kasutada VP-dena ainult lennukeid, vaatluspalle või autožiirid.

Vastase patareide tulistamise vajadus jääb rahuaegseil õppustel ja manöövritel harilikult tahaplaanile, mõnikord isegi unustusse. Seda põhjusel, et manöövritel pole tegelikult tuld ja meie jalavägi ei kannata vastase suurtükitule all. Maailmasõja ja Vabadussõja õpiste ja kogemuste põhjal võib öelda, et lahingus jalavägi nõuab sageli vastase patareide vaikimapanemist. Selleks suurtükivägi vajab lennukite abi, eriti rännakul, lahingukorda hargnemisel ja manöövrivõime olukorras. Kui brigaadiülem ei määra suurtükiväega koostöök lennukeid, siis selle all kannatab esmajärjekorras ta jalavägi. Vaja meenutada, et võitlus vastase suurtükiväega, nagu suurtükiväe kogu tegevus, teostub meie jalaväe huvides, ta abistamiseks otseselt või kaudselt.

2. Suurtükitule korrekterimisest oma vägede kohalt.

Järgnevalt lgp. oponent väidab, et peale vastase hävitajate õhuohu koostöölennukit varitseb sageli oht vastase õhukaitses patareidelt maapealt, sest sünnib ju lend koostöö ajal enamasti vastase territooriumil. Seetõttu lendavmeeskonna seisukord olevat lahingus väga tõsine, raske ja kurnav. Selle väite kohta pean ütleva järgmist. Igaüks, kes on jälginud meie koostööharjutusi, on näinud, et lennuk lendab märgi kohale märgi luure ajal ja iga korrektuuri teostamisel. Seega õhukaitskahureid omaval vastasel on hõlpus teda tabada. Koostööharjutustel ja arutlustel

¹⁾ Ruumi säästmiseks lendurvaatleja asemel kasutan järgnevas lühendit lv.

suurtükiväe inspektor ja suurtükiväelased on sageli juhtinud lennuväelaste tähelepanu sellele pahele ning soovitanud tulekorrekterimist teostada võimalikult oma vägede kohalt. Ja see on täiel teostatav.

Näiteks venelased on teinud katseid ning arendanud välja lennumaršruudi, kus lennuk lendab oma vägede kohal ning asub väljaspool vastase õhukaitserelvade tegevuspiirkonda. Oma kogemuste põhjal punaväe autoriteedid väidavad, et selle meetodi kasutamisel tulekorrekterimine teostub ka tunduvalt kiiremini kui märgi kohale lendamisel. Grupi tule juhtimine 3 märgile teostuvat oma vägede kohalt umbes 25—30% võrra kiiremini.²⁾ Lõhkemiste vaatlemise täpsus on veidi väiksem kui märgi kohal olles, kuid teatavate võtete ja abinõude kasutamisel saadakse ka küllaldane täpsus. Seejuures lennuk lendab märgi kohale ainult üks kord luure teostamisel märgi koordinaatide ning asukoha määramiseks markantsete kohalike esemete suhtes. Mulle näib, et ka meie lv. peaksid seda meetodit uurima ja katsetama. Selle küsimuse kohta üksikasjalisemaid andmeid võib leida Art. Žurn. 1936. nr. 4, 7, 11 ja 1937. nr. 6. Esimese artikli kokkuvõte on ilmunud m. a. „Sõduris“ nr. 27—28.

3. Lihtsuse, kiiruse ja täpsuse nõudeist koostööülesannete andmisel ja täitmisel.

Pika arutluse järgi lgp. oponent jõuab otsusele, et parimale täitmisele pretendeerimiseks lennukimeeskonnale antava ülesande tingimused on ülesande lihtsus ja täitmise kiirus, kas või täpsuse arvel. Lihtsuse ja kiiruse nõuded on täiesti õiged, sest juba oma kirjutise lk. 514 ma rõhutasin seda kolm korda.

Kiirust on vaja nõuda mitte ainult lennukimeeskonna töös, vaid kogu ülesanne vaja täita võimalikult kiiresti. Samuti peame meenutama ka laskemoona kokkuhoiu nõuet. See on aga tihedas sõltuvuses täpsusega. Täpsuse suhtes olen aga teissugusel arvamusel kui lgp. oponent.

Lgp. oponent soovib vastase patareide asukohtade määramist ja tulekorrekterimist teha silma järgi. Ta väidab järgmist. Hinnates silma järgi vastase patareide asukoha maastikul valitud orientiiride suhtes kas või ligikaudseltki, lv. peab viibimata nõudma tuld märgi pihta. Mis sellest, et esimesed mürsud langevad märgist 100 m kõrvale. Lv. peab suutma kiiresti tuld parandada ja kahekülgse raadioside olemasolul võib nõuda, et 5—10 min. jooksul märk oleks võetud juba turmava tule alla.

Meie seniste kogemuste ja sõjakirjanduse andmete järgi see asi pole nii lihtis. Kui märgi asukoht on määratud ligikaudselt silma järgi, siis esimesed mürsud kukuvad harilikult märgist märksa kaugemale kui 100 m ja lõhkemistekese märki viimiseks harilikult on vaja 3 korrektureeri.

Kas lgp. oponent loodab lahinguolukorras 5—10 min. vältel teostada 3 korrektureeri? Meie senistel kogemustel ja andmetel see pole võimalik. Alates märgi koordinaatide vastuvõtmisest kuni laskevalmis saamiseni tulejuhil ja patareil kulub mullu keskmiselt 2,5—3 min. Seejuures need ajad olid võrdlemisi head, sest vastavate normide järgi selleks võib kuluda kuni 5—6 min. Lv. keskmine tööaeg arvates patarei teatest „tuli oli“ kuni vaatlusandmete vastuvõtmiseni signaalplatsil (selle aja hulgas on ka mürsu lennuaeg) oli 2—2,5 min. Tulejuhi ja patarei tööaeg paranduste tegemiseks ja laskevalmis seadmiseks oli keskmiselt 1,5—2 min. Peale selle iga korrektureeri ajal lv. kulub vähemalt 0,5—1 min. pärast tulekäskluse andmist kohale lendamiseks. Seega ühe korrektureeri teostamiseks kulub keskmiselt 4—6 min. ja 3-korrektureeriliseks laskmiseks 15—21 min. Peale selle on vaja umbes 3—5 min. märgi luureks, ta koordinaatide määramiseks ja signaalplatsile kättejuhatamiseks. Toodud andmete käsitlemisel vaja meenutada, et signaalplats oli märgile võrdlemisi lähedal, kuna lahingus ta asub märgist vähemalt 5—6 km kaugusel. Võrdluseks võiks öelda, et punaväes arvestatakse veel suuremate aegade. Näiteks kui signaalplats asub märgist 10 km kaugusel ja lennuki reisikiirus on 150 km/t., siis patarei tule korrekterimiseks ühe märgi pihta 3 korrektureeriga kulub 29 min., kui lennuk lendab iga korrektureeri ajal märgi kohale, või 16 min., kui tulekorrekterimist teostatakse oma vägede kohalt.³⁾

Tulevikusõjas meie võimalik vastane on õhus arvuliselt ülekaalus. Seetõttu sageli võib tekkida olukordi, kus vastase hävitajad sunnivad meie lennukit katkestama koostöö suurtükiväega enne tulekorrekterimise lõpuleviimist, s. o. enne kui lõhkemistekese saadi märki viia, või mis veel halvem, enne kui patarei sai tuld avada. Mida suurtükivägi peab tegema säärestel juhtudel?

Vastase patarei vaikumapanemiseks teda on vaja tulistada vaatluseta, s. o. kerkib esile nähtamatu märgi ehk pindala tulistamise probleem. Siis selgub väga ilmekalt õhufoto tähtsus ja vajadus.

²⁾ Artilleriiski Žurnal 1936. nr. 11.

³⁾ Artilleriiski Žurnal 1937. nr. 6.

4. Märgi asukoha määramise täpsusest ja selle mõjust tulistatava pindala suurusele.

Tulistatava pindala suurus oleneb märgi pindalast, märgi asukoha kindlaksmääramise täpsusest ja laskeettevalmistusest ning eellaskmisest. Patarei asub harilikult rinnetpidi 80 m ja sügavuti 20 m maa-alal. Seda pindala vaja suurendada märgi koordinaatide täpsuse võrra.

Tekib küsimus, missugune keskmine täpsus on lendurvaatleja visuaalluure andmetel ja missuguse täpsusega koordinaadid saadakse õhufotolt. Koostööharjutustel oleme saanud mitmesuguseid tagajärgi. Meie eeskirjades neid norme pole veel kindlaks määratud. Seepärast peame vaatlema, missuguse täpsusega arvestatakse välismaal.

Inglased arvestavad märki asukoha määramise täpsust 1:20000 kaardi järele toimetatud õhuvaatluse abil 250 jardile ehk 228,5 m, kuna samamööduliselt õhufotolt saadakse 50 j. ehk 45,7 m täpsus. Seega õhufoto täpsus on 5 korda suurem. Need andmed on võetud 1928. a. ilmunud eeskirjast.⁴⁾ Väga võimalik, et vastavate abinõude ja meetodite viimistlemise tõttu praegusajal inglased arvestavad suurema täpsusega.

Prantslased ütlevad, et silma järgi lv. määrab märki asukoha 50–100 m täpsusega, olenevalt orienteerumise hõlpsusest märki rajoonis olevate kohalike esemete järgi. Märki koordinaatide andmisel prantsuse lv. peab alati ütleva, missuguse täpsusega koordinaadid on määratud. Kui märki koordinaadid leiti õhufoto abil, siis prantslased ei suurenda märki pindala.⁵⁾

Venelased ütlevad, et hea kaardi kasutamisel lendurvaatleja määrab märki koordinaadid visuaalluurega keskmiselt 90 m täpsusega. Vananenud kaardi kasutamisel keskmine viga suureneb. Õhufotol oleva märki planšetile kandmisel saadakse 15 m täpsus.⁶⁾ Seega õhufoto täpsus on 6 korda suurem.

Lgp. oponent ütleb, et meie suurtükiväelased nõuavad lendurvaatlejalt märki koordinaate 10 m täpsusega. See pole täpsalt nii. Me teame, et lv. ei suuda visuaalluurega määrata märki koordinaate 10 m täpsusega, kuid nõuame, et ta teataks märki koordinaadid 6 numbriga. Seda nõuame selleks, et määrata kindlaks ja fikseerida eeskirjas meie lendurvaatlejate visuaalluure täpsust.

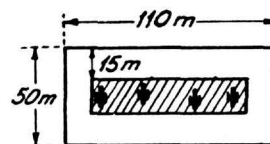
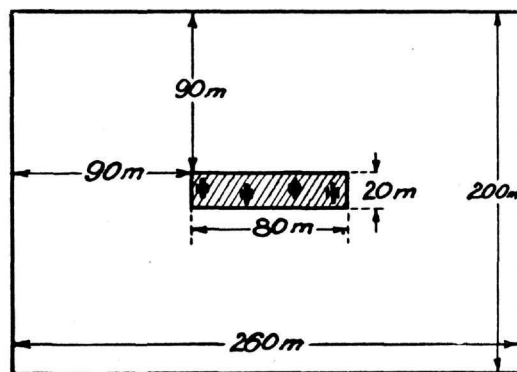
⁴⁾ Artillery Training. Vol. III.

⁵⁾ Instruction General sur le tir l'artillerie. Manuel de tir de 75 m le 1897.

Manuel de tir de 155 court.

⁶⁾ A. Vertsinski i N. Figner. Svedenija po strelbe artilleri.

Märki pindala vaja suurendada ta asukoha kindlaksmääramise täpsuse võrra igas suunas, s. o. rinnetpidi ehk laiuti vasakule ja paremale ning sügavuti ettepoole ja tahapoole. Joonisel on toodud patarei pindalad punaväes arvestatava täpsuse järgi. Sealt nähtub, et visuaalluurega määratud patarei pindala

on $260 \times 200 = 52000 \text{ m}^2$ ehk 5,2 ha ja õhufotolt leitud patarei pindala $110 \times 50 = 5500 \text{ m}^2$ ehk 0,55 ha. Seega õhufotolt leitud patarei pindala on umbes 9,5 korda väiksem kui lv. silma järgi määratud patarei pindala.

Tulistatava pindala suurus oleneb veel sellest, kas teostati eellaskmist ja missuguseid tagajärgi saavutati.

Kui eellaskmist pole võimalik teostada, siis Sv. E. V § 230 p. E. järgi märki pindala suurendatakse kummalegi poole laiuti 10 tuhandiku ja sügavuti laskekauguse 2–3% võrra, s. o. kokku rinnetpidi 20 t. ja sügavuti 5% võrra. Sellest järgneb, et pindala suurus oleneb ka laskekaugusest. Oletame, et vastase patareid on vaja tulistada kergekahuritest ja laskekaugus on 6 km; eellaskmist ega tule üleviimist pole võimalik teostada.

Kui suurt pindala on vaja tulistada, mitu mürsku vaja lasta 2 min. tulelöögi andmiseks ja mitu patareid on vaja selle tuleülesande täitmiseks? Arvutamisel meenutame, et 6 km kaugusel 20 tuhandikku võrdub 120 m.

I j u h t u m. Lv. määras märki koordinaadid silma järgi 90 m täpsusega. Tulistatava maa-ala on rinnetpidi $80 + 180 + 120 = 380 \text{ m}$ ja sügavuti $20 + 180 + 300 = 500 \text{ m}$. Seega pindala võrdub $380 \times 500 = 190000 \text{ m}^2$ ehk 19 ha. Sv. E. V § 256 järgi märki

neutraliseerimiseks on vaja lasta hektaarile minutis 12 mürsku. § 255 järgi vastase patareid tulistatakse 2—3-min. tulelöökidega. Lihtsustamise otstarbel käsitleme kõigis näidetes 2 min. kestusega tulelöögi teostamist. Seega 2-minutilise tulelöögi ajal on vaja lasta $12 \times 2 \times 19 = 456$ mürsku. Sv. E. V § 239 järgi kergekahur võib lasta 8 lasku minutis ehk 2 min. vältel 16 lasku. Seega vastase patarei neutraliseerimiseks on vaja $456 : 16 = 28,5$ kahurit ehk ümmarguselt 7 patareid.

II juhtum. Märgi koordinaadid leiti õhufotolt 15 m täpsusega. Tulistatav pindala võrdub $(80 + 30 + 120) \times (20 + 30 + 300) = 230 \times 350 = 80\,500$ m² ehk 8 ha. Selle pindala neutraliseerimiseks on vaja lasta $12 \times 2 \times 8 = 192$ mürsku, milleks on vaja $198 : 16 = 12$ kahurit ehk 3 patareid.

Ühtlasi vaja meenutada, et vastase patarei neutraliseerimiseks vaja lasta ta pihta vähemalt 2 tulelööki ja nende vaheajal tulistada teda üksikust suurtükist hõreda tulega, lastes märgile 1—2 lasku minutis. Ühe tulelöögiga vastase patarei neutraliseeritakse umbes 15 minutiks (Sv. E. V § 255). Kui vastase patarei tuletegevust vaja halvata mitmeks tunniks, siis vaja korrata tulelööke $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ -tunniste mittekorrapärase vaheajadega 3—4 korda.

I ja II juhtumil tuleülesande täitmiseks vajaliku laskemoonakuju ja patareide arvu võrdlemisel selgub, et märgi koordinaatide määramise täpsus omab väga suure tähtsuse. Kui pole võimalik teha eellaskmist, siis pole üldse mõtet hakata tulistama lendurvaatlejalt silma järgi määratud vastase patareid. Õhufotolt leitud patarei neutraliseerimine on aga teatavil juhtudel teostatav.

Laskemoona säästmiseks ja märgi neutraliseerimiseks vajalikkude patareide arvu vähendamiseks on vaja vähendada tulistatavat pindala, s. o. teha eellaskmine lendurvaatleja abil, kõrgete õhingutega või teha eellaskmine märgile või tunnusmärgile ja viia tuli üle märgile. Sv. E. V § 230 järgi suurendatakse märgi pindala järgmiselt:

Tabel nr. 1

Eellaskmise viis	Pindala suurendamine kummalegi poole	
	laiuti-tuh.	sügavuti %
Kõrgeõhingutega	2	1
Tuleüleviimine K viisil	3—5	1—2
„ dVo viisil	2	1

Seega kõrgeõhingutega laskmisel ja tuleüleviimisel dVo viisil pindala suurendamine on ühesugune.

Tehes eeltoodule analoogilised arvutused, saame tabelis nr. 2 toodud andmed. Sealt selgub õhufoto vastuvaidlematu paremus. Tehes eellaskmist kõrgeõhingutega või tuleüleviimist dVo viisil, õhufoto abil määratud patareid on võimalik neutraliseerida meie 1—1,5 kergekahuri patareiga, kuna visuaalluurega määratud patarei tulistamiseks kulub vastavalt laskekaugusele 3,5—4,5 patareid. Seega õhufoto kasutamisel vastase patarei neutraliseerimiseks vajalik laskemoonakuju ja patareide arv on 3 korda väiksem. Analoogiline nähe ilmneb ka siis, kui tehakse tuleüleviimine K viisil. Asja lihtsustamiseks käsitlesin ainult kergekahuritega laskmist. Tehes arvutused teistekaliibriliste suurtükkide kohta, selgub üldiselt samasugune pilt.

Tabel nr. 2.

Kergekahuri laskemoona, kahurite ja patareide arv üheks 2-minutilise tulelöögiks vastase patarei pihta.

Eellaskmise või tuleüleviimise viis	Patarei koordinaatide määramise viis	Laskekaugus km	Tulistatav pindala			Mürskude arv	Kahurite arv	Patareide arv
			laiuti m	sügavuti m	pindala ha			
Eellaskmine kõrgeõhingutega või eellaskmine abimärgile ja tuleüleviimine dVo viisil	Õhufoto abil	6	135	170	2,3	55	3,4	1
		8	140	210	2,9	70	4,4	1
		10	150	250	3,8	91	5,7	1,5
	Õhuvaatluse abil	6	285	320	9,1	218	13,6	3,5
		8	290	360	10,4	250	15,6	4
		10	300	400	12,0	288	18,0	4,5
Eellaskmine abimärgile või tunnusmärgile ja tuleüleviimine K viisil	Õhufoto abil	6	170	290	4,9	118	7,3	2
		8	190	370	7,0	168	10,5	2,5
		10	210	450	9,5	228	14,3	3,5
	Õhuvaatluse abil	6	320	440	14,1	338	21,1	5,5
		8	340	520	17,7	425	26,6	6,5
		10	360	600	21,6	518	32,4	8

Toodu põhjal välisriikide suurtükiväed tulistavad lendurvaatlejalt silma järgi määratud märke ainult siis, kui lendurvaatlejal on võimalik juhtida või korrekteerida tuld selle märgi pihta. Samuti peab toimima ka meie suurtükivägi.

Lv. abil eellaskmisel ehk tulekorrekteerimisel märgi koordinaatide määramise täpsus omab ka tähtsust järgmistel põhjustel. Kui lv. andis märgi koordinaadid suure veaga, siis esimesed mürsud kukuvad märgist väga kaugele ning võivad jääda lendurvaatlejale nähtamatuks. Sääraseid nähteid võib lahingus esineda eriti

palju metsasel maastikul, kus märgiks olev patarei asub metsaserval või metsas oleval legendikul. Maailmasõjast võib tuua palju näiteid selle kohta. Teise väitena võib tuua lgp. oponenti enda lause: „Ta (lv.) hindab tulepaiknemist märgi suhtes seda täpsamalt, mida kiiremini ja lähemale märgile langevad järkjärgulised lõhengute seeriad.“ Seega märgi koordinaatide määramise täpsus hõlbustab ka lendurvaatleja tööd ja mitte ainult suurtükiväelasi, nagu seda väidab lgp. oponent, kelle kirjutise lk. 530 kaks veergu on teineteisega vastuolus.

(Järgneb.)

Bibliograafia.

Tangitõrje-kahurite tulepositsioonid.

(„Vojennõi Vestnik“ nr. 12 — 1936. a.)

Tangitõrje-relvade arenguga käsikäes on evolutsioneerunud ka vaated ja tõekspidamised nimetatud relvade kasutamisele. Seepeärast on vajalik pidevalt jälgida tangitõrje-teenistuse arengut, pöörates tähelepanu ka nendele küsimustele, mis seni on leidnud vähem valgustamist kui muud küsimused tangitõrje alal.

Üks sellistest küsimustest, mida seni on käsitletud harva, on tangitõrje-kahurite tulepositsioonide küsimus.

Maailmasõja lõpust on möödunud terve rida aastaid, millise aja jooksul on sõjategevuse kõikidele aladele sisse viidud palju korrektiive. Kuid suurtükiväe tulepositsioonide alal on muudatusi vähe: kahuri kaevik tulepositsioonil ei ole peagu sugugi muutunud.

Kaevik tangitõrje-kahurile on kopeeritud hariliku kahuri kaevikust, kuid nende erinevustega, mida seavad üles tangitõrje-kahuri juures töötamisest tingitud erinevused. Sama lugu on ka tangitõrje-kahurite tulepositsioonidega.

Tangitõrje-kahurite tulepositsioone võime liigitada järgmiselt:

1. ootepositsioonid (tulepositsioonide eelaste);
2. ettevalmistuspositsioonid (ühtlasi ka varupositsioonid) ja
3. põhipositsioonid (tegelikud tulepositsioonid).

Tangitõrje-kahurite tulepositsioonid peavad vastama järgmistele nõuetele:

1. Laskeväljal vaenlase tankide võimalikud pealetungi suundades peab võimal-

dama tulistada vähemalt 900—1200 m kaugusele; samale kaugusele peavad tagatud olema ka head vaatlusvõimalused.

Nimetatud nõuete aluseks on järgmised kaalutlused:

a) kaasaja 37—47 mm tangitõrje-kahurid löövad läbi 16—20 mm paksuse tsementeritud kroonnikkel-terase 800—1500 m kaugusel tabamusnurga all 90—75°;

b) ühe tangi rivist väljalöömiseks tuleb lugeda vajalikuks keskmiselt mitte vähem kui 10—12 lasku tangitõrje-kahurist, sest:

- kaasaja tangi keskmine liikumiskiirus lahingus on 15—20 km tunnis;
- väiksema kui 55—60° tabamusnurga juures mürsud rikošeteeruvad kokkupõrkel tangi soomuse pinnaga;
- kaasaja tangil on 30—40% soomusest paigutatud teatava nurga all, mistõttu osa võimalikkudest otsestest pihlavustest ei vii veel tanki rivist välja, ja
- vaatlemine kaasaja lahinguväljal on raskendatud (suitsukatete, suitsumürskude jne. tõttu) ja ka tangitõrjereleva tule tabavus on väiksem tavalistest rahuajal laskeväljadel saavutatud tabavustest, sest sihtur lahingus asub alalises ohus, saada tabatud vaenlase jalaväe raskete relvade ja suurtüki tules, mistõttu tema töötamistingimused on teissugused kui laskeväljal.

Peale selle igal tangitõrje-kahuril tuleb üheaegselt võidelda mitme tangiga (näiteks 3—5). Järelikult, et neid tanke kõiki tabada, tuleb tangitõrje-kahuril alustada tulis-

tamist 1000—1200 m kauguselt, et ära kasutada kaasaja tangitõrje-kahurite kogu võimsust. Sealjuures tangitõrje-kahuril peab olema väike hajumine (horisontaalne hajumine 1000 m peale = 1 ruutmeeter).

2. Tulepositsioon peab võimaldama tulistada tankide lähenemisteid positsioonile ka tiibadelt ja seljatagant, võimaluse korral vähemalt 400—600 m kauguselt.

See on tingitud asjaolust, et kaasaja kiirtangid ründavad tangitõrje-kahurit üheaegselt niihasti rindelt kui ka tiibadelt ja sageli ka seljatagant.

Tulepositsioon peab võimaldama tangitõrje-kahurile koostööd omavahel ja kerge välisuurtükiväega ning jalaväe raskete kuulipildujatega.

4. Tulepositsioon tuleb võimaluse korral valida maastikul selliselt, et positsiooni ees ja tiibadel oleksid looduslikud takistused tankidele, mis kas täielikult sunniksid tangid seisma jääma või vähemalt raskendaksid ning aeglustaksid tankide liikumist.

Looduslike takistuste puudumisel tuleb neid asendada kunstlike takistustega ning tõketega (tangitõrje-miinid). Sealjuures niihasti looduslikud kui ka kunstlikud takistused ning tõkked peavad olema hästi moondatud, et mitte välja anda tangitõrje-kahuri tulepositsiooni asukohta.

5. Tangitõrje-kahuri tulepositsioon peab võimaldama hästi ning hõlpsasti läbi viia moonumist.

See nõue on eriti tähtis, sest tangitõrje-kahurite eduka tegevuse eeltingimuseks on asjaolu, et nad püsiksid võitlusvõimelistena ning purustamatutena vaenlase tulest esialgu vähemalt kuni tankide ilmumiseni. On selge, et vaenlane, kavatsedes kasutada tanke, teeb suuri jõupingutusi selleks, et avastada tangitõrje-kahurite asukohti ja et siis neid kahureid hävitada tankide kallaletungi alguks suurtükiväega ja lennukiväe rünnakutega õhust. Selles peavad tangitõrje-kahurite juhid ja meeskonnad olema kindlasti teadlikud ja moonumise nõue peab kujunema neile vankumatuks reegliks.

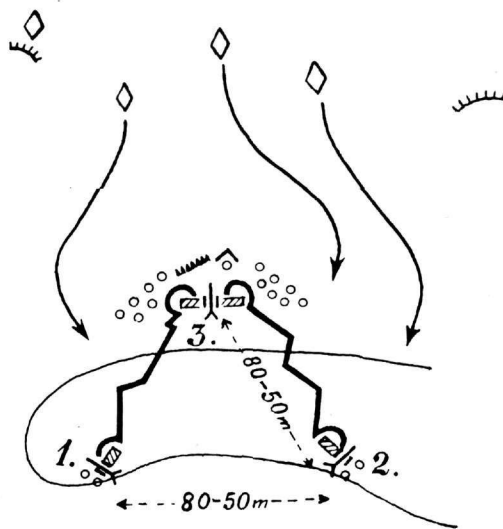
6. Tulepositsioonil peab olema seljataga vaenlase vaatluse eest varjatud lähis. See nõue on tähtis eriti sel juhul, kui tangitõrje-kahurit ei ole võimalik küllaldaselt moondata ja kui kõnesolev positsioon on ootepositsioon, millelt vajaduse korral tuleb kiirelt lahkuda. Samuti tähtis on selline lähis kahuri varustamiseks näiteks laskemoonaga ja ka sidepidamiseks.

7. Tulepositsioon peab võimaldama varjatud ümberasumist varupositsioonile.

Selle nõude vajalikkust tingib asjaolu, et põhipositsioonilt on sageli raske tulistada kõikides vaenlase tankide võimalikkudes lähenemissuundades. Samuti võib tangitõrjekahur sattuda vaenlase tabava tule alla, mistõttu kahuril tuleb hävinemisest hoidumiseks paratamatult lahkuda põhipositsioonilt ja asuda varupositsioonile.

8. Kui aega vähe, siis peab tangitõrje-kahuri positsioon olema sisse seatud selliselt, et võimalikult suuremal määral hoida vaenlase tule tabamuse eest kahuri materjalosa ja positsioonil asuvat laskemoona, kuid sealjuures peavad tingimata tagatud olema numbrite töötamise edukus ning kiirus kahuri juures, vaatlemise võimalused, kahuri vaba manööverdamise võimalused ja moondamise tingimused.

Tulepositsiooni üldine skeem eespool loetletud nõuete kohaselt peaks kujunema selliseks, nagu see näidatud juurdelisatud skeemil.

Siin on tangitõrje-kahuri jaoks ette nähtud kolm tulepositsiooni, mis märgitud ära numbritega 1, 2 ja 3.

Positsioon nr. 3-da ette on paigutatud tangitõrje takistused — miinid ja muud tõkked, mida on võimalik kiiresti püstitada positsiooni sissevõtmisel.

Positsioon nr. 2 asub, olenevalt maastikust, mitte kaugemal kui 80—50 m positsioonist nr. 3-dast ja tema ülesandeks on võimaldada tagada parema tiiva julgeolekut. Positsioonil kaevatakse esialgu numbrite jaoks ainult kaevikud ja moondatakse kogu positsioon. Hiljem täiendatakse ka seda positsiooni kunstlike takistustega. Positsioon nr. 1 kujuneb analoogiliselt positsioon nr. 2-he kujunemisele ja tema üles-

andeks on võimaldada tagada vasaku tiiva julgeolekut.

Need kolm positsiooni ühendatakse hiljem ühenduskraavidega, et soodustada numbritele varjatud liiklemist ja ka laske- moonaga läiendamist.

Positsioon nr. 3 oleks põhipositsioon, kuna teised positsioonid oleksid varupositsioonid.

Käesolev tulepositsiooni skeem on toodud vastupanupositsiooni eelservale paigutatava tangitõrje-kahuri jaoks.

Kuid ka positsiooni sisemuses võib tangitõrje-kahuritele organiseerida analoogilisi positsioone. Seega toodud skeem tahab olla eeskujuks tangitõrje-kahuri tulepositsiooni korraldamisel niihästi positsiooni eelserval kui ka sügavuses.

Kokku võttes näeme, et tangitõrje-kahuril tuleb tulepositsioonide valikul arvestada niihästi enda kui ka kaasaja tankide omadusi ja nende tegevuseviise kui ka maastikulisi võimalusi, kusjuures tähtsamaks nõudeks on moondu mine. Mida kauem tangitõrje-kahur suudab jääda nähtamatuks vaenlase lennuväele ja maapealsetele vaatluspunktile, seda tõhusamat tööd suudab ta korda saata tangitõrje alal.

H. R.

LÄTI.

„MILITARAIS APSKATS“ nr. 5 — 1937.

Tähelepanekuid sõdurite toidustamisest. (Kapten K. Tenters.) Autor, rõhutanud toidustamise erilist osatähtsust sõjaajal ja vaadelnud mõnd näidet sel alal Maailmasõjas, tuleb otsusele, et enamal jaol juhtumest sõjaajal halb toit ei ole tingitud niivõrd toitainete halvast kvaliteedist, vaid oskamatuses toidu valmistamisel. Nii näiteks vene sõjaväes Maailmasõja ajal tulnud tihti ette juhtumeid, kus oskamatud ning korraldusi täht-tähelt täitvad kokad olevat rikkunud ära toidu sel lihtsal põhjusel, et nad tarvitanud ära toidu valmistamisel kogu ettenähtud soola-, pipra- ja muu vürtsiannuse, ettekäändel „stoljko, skoljko polagajetsja“. Ka toidustamine läti sõjaväeosades Vabadussõja ajal jätnud paljugi soovida ja seda peasjalikult valmistamise suhtes.

Praegu rahu ajal, kus toitu valmistavad eranditult elukutselised kokad, ei jäta see maitse suhtes midagi soovida. Kuid kaas-aegse korra juures esineb suure puudusena asjaolu, et ei suudeta valmistada ette sõja ajaks küllaldaselt vajalikkude oskustega väliköögid kokkasid, mille loomulikuks tagajär-

jeks on toidu väärtuse langus. Selle pahe vältimiseks tulevat analoogiliselt rivi- ja tehnilise ala eriteadlaste ettevalmistamisega põhjalikult juba rahu ajal ette valmistada ka sõjaaegseid väliköögid kokkasid. Niivõrd kuivõrd hädavajalikud, resp. otstarbekad on rivi- ja tagalateenistuse eeskirjad, sama hädavajalik ja otstarbekas on väliköögid koka toiduvalmistamise käsiraamat, mille väljaandmisele tulevat asuda juba lähemal ajal.

Tankide kasutamisest julgestamisülesannete täitmisel. Autor, arutledes Läti uue lahingueeskirja taustal tankide kasutamise võimalusi julgestamisülesannete täitmisel, väidab, et see olevat Läti oludes võimalik vaid väiksemate tangiüksuste, s. o. tangirühma ja -kompani piirides.

Luurel soovitab autor tanke kasutada tavaliste luureorganite kõvendamiseks ja seda vaid siis, kui kavatsetakse teateid koguda lahinguga. Normaalse kõvendus — tangirühma luursalga peale; erakorralistel juhtumitel — teotsedes eriti tähtsates suup-dades — tangikompani.

Luursalga mõõdus soovitab autor hoida tanke normaalselt südamik juures varus, kasutades viimaseid:

- vastase vastupanu murdmiseks;
- vastasest lahtikiskumisel ja
- võitluseks vastase lahingumasinatega.

Vastase vastupanu murdmisel soovitab autor tanke kasutada olenevalt olukorrast, nii koos kallaletungiva luurpatrulli südamikuga kui ka iseseisvalt. Viimasel juhul peab südamik vastast siduma rindelt, kuna tangid annavad löögi vastase tiivale või isegi selle ühendusteedele.

Vastasega tihedasse kontakti sattunud luureosadega lahtikiskumiseks olevat kasulik tankidega teostada iseseisvaid lühikesi vastulööke. Neid vastulööke tuleb suunata vastase (eriti selle, kes on sisse murdnud luureosade lahingukorda) tiibade pihta. Seejuures tangid annavad löögi laial rindel (rühm — 0,5 kuni 1 km). Lähenedamine, lühike löök ja vastasest lahtikiskumine peab sündima maksimaalse kiirusega. Vajaduse korral tangid peavad olema suutelised andma rea üksteisele järgnevaid kiireid lööke, teostades üheaegselt järk-järgulist tagasitõmbumist.

Aruteles võitlust vastase lahingumasina-ga luursalga piirides, autor väidab, et siin tangid peavad töötama iseseisvalt, kokkukõlas luursalga vastava üldplaani-ga. Asudes luurpatrulli südamikus, tangid pärast tt-alarmisignaali võtavad kiirelt sisse tulepositsioonid ja vastase lahingumasinate jõudes tankide mõjuv tule piirkonda, tangid

avavad ootamatu koondtule üksikute eesliikuvate vastase tankide pihta. Pärast seda, olenevalt vastase lahingumasinate tüübist ja arvust, luursalga koosseisus olevad tangid kas tungivad vastasele kallale või taanduvad, avaldades sellele järk-järgulist vastupanu varjatud laskekohtadelt.

Iseseisvaid luureülesandeid soovitab autor tankidele anda erandjuhtumel — siis, kui olukord nõuab kiirelt teateid kaugel asuvast vastasest. Selle ülesande täitmiseks autor soovitab kasutada väikseid, tavaliselt rühma suurusi tangiüksusi. Selliseid patrulle võib välja saata kuni 7 kilomeetri kauguseni. Kuid kui neid aga kõvendada mootorratturitega või motoriseeritud jalaväga, siis isegi kuni 15 kilomeetri kauguseni.

Edasi autor arutleb tankide kasutamist eelväe lahingus ja tangitõrjel. Viimase ülesande täitmiseks soovitab autor kaitse olukorras kahuritangid koondada erilisse „tangihävitajate“ rühma. Kuulipildujatangid, koondatuna omaette rühmadesse, täidavad muid ülesandeid.

Lennuväe tulevikust. Autor (lennuväe inspektor), vaadeldes pikas kirjutises üksikasjaliselt sõjalennuväe arenemisvõimalusi, jõuab kokkuvõttes järgmiste järeldusteni:

— Lennutööstuse areng on olenev toorainete tootmisvõimalustest ja tööstuse arenemisastmest riigis.

— Lennukite tehased tuleb rahu ajal kohandada sõjaaegsetele nõudmistele vastavalt.

— 2—3 riiki maailmas suudavad oma sõjalennukite arvu sõja ajal tõsta üle 10 000, 2—3 riiki kuni 5 000—10 000, kuna ülejäänud riigid 100—5 000.

— Lennukite kiiruse kasvades kasvab ka kindlus ülesannete täitmisel, kuid langeb ülesannete täitmise edukus, kasulik kooratus ja lenduri füüsilised võimed.

— 400 km/t. ja suuremad kiirused piiravad manöövrit.

Lennuvägi on võimeline täitma kõiki maaväe ülesandeid (lk. 996); peamisi ülesandeid — õhulahingu pidamine, dessantide vedu ja pommitamine.

— Võrdvõimelised lennudevad suudavad vähe mõjutada sõdivate poolte maaväe tegevust.

— Õhku valitsev pool on võimeline vabalt teotsema nõrgema tagalas, mõjutades tugevalt maavägede vahelist lahingut pommitamiste ja dessantide maalesaatmiste kaudu.

Õhuluure kaotab oma senise tähtsuse — peamiselt maavägede moondamiskunsti arenemise tõttu.

Aerodroomide kaitseks tuleb luua eriüksusi.

— Kogu rahvas tuleb õhuhudessantide vastaseks võitluseks relvastada v-püssidega.

POOLA.

„Przeгляд wojskowo-techniczny“ detsember 1936. a.

„Raudteede purustamine ja ülesehitamine venelaste poolt Leedu — Valgevene rindel 1920. a.“ (Major L. Tyczynski).

Pärast Varssavi all lüüasaamist, taandudes põhja- ja kirdesuundades, hävitasid venelased peamiselt raudteeühendusi, et sellega takistada edasitungivatele poolakatele juurdeveo korraldamist. Kuivõrd põhjalikult venelased läbi viisid eelnimetatud purustustöö, see selgub alljärgnevatest andmetest:

Olemasolevatest raudteeseadistest purustati:

1. raudteedel olemasolevatest sildadest — 50%,
2. raudteeliinidest — 1,7%,
3. haruteedest — 79%,
4. veepumpadest — 84%,
5. pöörangutest — 40%.

Sarnase hulga purustustööde teostamine oli võimalik vaid hea töödistsipliini ja organiseerimisvõime juures, mida ka autor, andes au tõe, alla kriipsutab oma artiklis.

Tuginedes ülaltoodule, tähendab autor, et kui olukord nõuab purustustööde teostamist, siis olgu need põhjalikud ja võimalikult laiaulatuslikud, s.o. h a a r a k u s u u r i r a j o o n e. Üksiku silla või mõne kilomeetri raudteeliini purustamine ei andvat mingisuguseid tähelepanuväärivaid tulemusi. Autor toob terve rea ajaloolisi näiteid Poola vabadussõjast, milledest selgub, et purustustööde kordaseadmine sünnib sagedasti kiiremini, kui seda arvestasid purustajad. Nii näiteks raudteesild Berezina jõel, mille purustatud osa oli ca 54 m lai, seati korda venelaste poolt 7 päeva jooksul, kuigi poolakad olid arvamisel, et silla kordaseadmiseks vajaneb vähemalt kaks nädalat. Selle juures on iseloomustav, et käsk vene lääneringe ülemalt eelnimetatud silla kordaseadmiseks anti 4. juulil 1920. a., s. o. ajal, mil see sild veel oli poolakate käes. Seega nägi vene lääneringe ülem aegsasti ette, et poolakad taandudes selle silla purustavad ja sundis sellega alluvaid tegema ettevalmistusi silla kordaseadmiseks. Silla korrasolekust olenes juurdevedu 16-le vene armeele.

Autor ütleb küll, et vene lääneringe staap talitas ebaõigelt, andes käsu objekti kordaseadmiseks, mille luure teostamata ja milleta olevat võimatu ka kindlaks määrata silla kordaseadmise tähtaega. Kuid autor unustab siin ühe asjaolu, s.o. olukorrast tingitud vajaduse, mis sunnib sagedasti kõrvale heitma rahaegses olukorras kombineeritud tehnilisi töönorme ja üles seadma nõudmisi, mis „spets'idele“ küll tunduvad ebaharilikkudena, kuid tegelikkuses osutuvad elluviidavatena.

„Psühhotehniliste katsete toimetamise otstarbekohasus sideväeosades.“ (Major K. Korasiewicz.).

Autor asub seisukohale, et:

- 1) sideväeosadesse määratud sõdurkonnale psühhotehniliste katsete korraldamine polevat otstarbekohane, kuna ta ei tasuvat end ära, sest normaalse rahuaegse väljaõppe aja jooksul olevat rohkem võimalusi sõdurite eriomaduste kindlaksmääramiseks — kohasuse mõttes teenimiseks ühel või teisel side erialal;
- 2) enne psühhotehniliste katsete korraldamist tulevat kindlaks määrata, missugused side-erialad nõuavad sõdurilt erilist andekust ja erilisi psüühilisi omadusi; milline oleks seejuures sõjaväeteenistuse kestus ja milliseid side-eriteadlasi tuleks välja koolitada võimalikult lühema aja jooksul;
- 3) leida võimalikult kindlad meetodid sidemeestele vajalikkude eriomaduste kindlaksmääramiseks;
- 4) kui peetakse vajalikuks psühhotehniliste katsete korraldamine üldiselt, siis tulevat seda teha vaid ainult teatava arvu noorsõduritega, arvesse võttes nende kohta juba olemasolevaid andmeid (haridus, amet eraelus jne.).

Üldiselt aga soovitab autor korraldada psühhotehnilisi katseid noorsõduritega enne määramist sideväeosadesse.

Eeltoodud autori artiklis leiduvad mõned väited, milledega ei saa olla nõus sajaprotsendiliselt. Muidugi tuleb arvata, et need väited tuginevad poola erioludele, sest sõjaväeteenistus poola sideväeosades kestab 22 kuud. Loomulik, et selle aja jooksul peaks olema võimalik tundma õppida iga meest. Kuid kõne alla võib tulla vaid küsimus, kumb on odavam, kas psühhotehniliste katsete korraldamine sideväeosadesse määratavatele noorsõduritele ja välja valida side-teenistuseks täiesti kõlvuline element, või katseid mitte korraldades lasta mehi tee-

nida 22 kuud, sealjuures mitte kindel olles, kas mehest saab sidemeest või mitte. See on muidugi küsimus, millele vastamiseks peaksid poolakad olema ise kõige kompetentsemad.

Mingisugusel põhjusel autor ei poolda psühhotehniliste katsete korraldamist sideväeosades ja püüab sellele kunstlikult luua alust. Ometi on ju ka võhikule teada, et näiteks telefonisti, telegrafisti ja raadiotelegrafisti ettevalmistamine sünnib lahus ja on tunduvalt erinev. Asudes näiteks raadiotelegrafisti ettevalmistamisele polegi igakord tähtis, kas ta on lõpetanud algkooli või gümnaasiumi, oli ta enne sõjateenistust kingsepp või lukusepp. Küll aga nõutakse, et tulevane raadiotelegrafist oleks üldiselt intelligentne, hea ja isegi musikaalse kuulmisega, kiire taipamisega ja tugeva kontsentreerumisvõimega. Seega rida erinõudmisi. Igatahes raadiotelegrafistide ettevalmistamisel võiksid psühhotehnilised katsed õige tublisti kaasa aidata.

„Sidevarustuse materjalosa prantsuse sõjaväes.“ (Kapten M. Stanczuk.).

Autor on nähtavasti viibinud staažil prantsuse sideosades.

Toon siin andmed, mis võiksid huvitada ka meie eriteadlasi.

Välitelefoni aparaadina võetakse kasutamisele (osalt väeosades juba varustusel) 1932. a. telefoniaparaat. Nimetatud telefoniaparaat on induktooriiline ja monteeritud duralumiiniumist kasti. Kaalub 3,8 kg. Mikrofon on eraldatav ja külgemonteeritav gaasitorbikule. Seega telefoniaparaadi kasutamine on võimalik ka gaasirünnakute ajal.

Väeosades on kasutamisel välitelefoni kommutaatorid 4, 8, 12 ja 18 numbrilised. Väekoondiste tel. kommutaatorid on 30-numbrilised, monteeritud vastavatele veoautodele.

Uuetüübilistes telefoniaparaatides ja kommutaatorites on võetud kasutamisele terasest magnetid, segatud koobaltiga. Kuigi magnetite arvu on vähendatud neljalt kahele, on induktori võimsus tõusnud ühelt vatilt kolmele vatile. Nimetatud induktor kaaluvat üks kg.

R. Tck.

LEEDU.

„Musu Zinynas“ nr. 4 — aprill 1937.

Mahajäänute kasvatus ja väljaõpe sõjaväes. — V. Stanevicius. Kui väeosas leidub mõningane arv mahajäänud noori, on soovitav moodustada neist erilised jaod ehk rühmad. Seesuguste

mahajäänute kasvatus- ja väljaõppe aega tuleks pikendada kuni 9 kuuni, kuna see võimaldaks õppeainete arusaadavamalt ja põhjalikumalt käsitlemist. Sealjuures oleks soovitatav, et niisuguste mahajäänute väljaõpe usaldataks vilunud ohvitseride-pedaagoogide hooleks.

Tangid ja tangitõrje. — A. S. Käsitletakse uues jalaväe-eeskirjas toodud tankide liigitust. Nelja liiki tankide asemel (tanketid — 3 tonni, kerged tangid — 8 tonni, keskmised — 20 tonni ja rasked — üle 20 tonni) autor soovib järgmist liigitust: tanketid — 2,5 tonni, väga kerged tangid 2,5—5 tn, kerged tangid — 5—10 tonni, keskmised tangid — 10—25 tonni, rasked tangid — 20—75 tonni ja ülirasked üle 75 tonni. Autori arvates väikeriikidele on kõige vastuvõetavamaks teine liik tanke, kaaluga 2,5 kuni 5 tonni. Nad peaksid omama segarelvastuse: osa neist peaks olema varustatud kuulipildujatega, kuna osa tangitõrjesuurtükkidega.

Odav ja kerge tangitõrjerelv — tangitõrje-püssid, kal. 12—18 mm. Jätkub ühest püssist rühmale, veel parem, igale jaole. On küllaldane, kui pataljoni omab rühma tangitõrje-suurtükke (kolm kuni neli suurtükki). Diviisi koosseisu peaks kuuluma üks kompani selliseid suurtükke. Tangitõrje-püssidega tuleks varustada ka ratsavägi, samuti teised relvliigid. Otstarbekohane on ka tankide hävitamine bensiiniga ülevalamise ja süütamise teel. Tuleb osata kasutada tangitõrjeks looduslikke takistusi ja tarvidade korral kunstlikke tõkkeid.

Soomusautode kasutamine. — S. K. Leedu uue jalaväe-eeskirja kohaselt ratsarügemendi koosseisu kuulub ka soomusautode rühm. Lahingus teotseb ta koos ratsaväe eskadroniga, erijuhtudel — rühmaga. Kirjutises on toodud kaks näidet ratsaväe ja soomusautode koostööst, on kirjeldatud soomusautode omadusi, nende kasutamist rännakul, luurel, pealetungil, jälitamisel ja kaitsel.

Sõdurite kasvatus ja õpetus 1936. a. — Ltn. Ingaunis. Kirjaoskamatute arv kutsete ja rahvuste järel Leedu sõjaväes 1936. a.

Rahvus	kevad 1936.	sügis 1936
leedulasi	5,86%	5,72%
juute	3,23%	4,84%
poolakaid	13,65%	12,12%
sakslasi	3,79%	5,22%
venelasi	24,36%	21,14%
muid	13,52%	5,55%
kokku	6,12%	6,04%

Kirjaoskamatud said õpetust lugemises ja kirjastamises, kuna teistega võeti ühendatult läbi algkooli neljanda klassi kursus. Aasta jooksul korraldati väeosades: loenguid 289, ekskursioone 45. Kaunase garnisonile oli võimaldatud seitse etendust riikliku teatris, kuna üldiselt on väeosades ette kantud 125 teatrietendust. Väeosade kinodes on näidatud 243 filmi, korraldatud 23 tantsuõhtut, 10 kontserti, 13 kunstiga tutvustamise õhtut ja 7 sega-meelelahutusõhtut. Väeosadesse saadeti laiali 2212 sõdurite nädallehte „Karys“, 1461 eksempl. laskurliidu nädallehte „Trinitas“ ja 2477 eks. teisi lehti ja ajakirju. Väeosad omavad 54 raamatukogu ja neis leidub 83 686 köidet lugemiseks. Aasta jooksul on kasutatud 127 442 köidet. Raamatukogusid kasutasid 11 435 lugejat, kuna lugemislaudade kasutajate arv tõuseb veelgi kõrgemale. Aasta jooksul osteti juurde uusi raamatuid 156 köidet. Spordi alal on korraldatud 92 võistlust. Kõige populaarsemaks sel alal on jalgpall ja ratsaväes hobuse-sport.

„Musu Zinyas“ nr. 5 — mai 1937.

Jalgratas ja mootorratas sõjas. — Ltn. Varnauskas. Mootorratas on sõjaväes kergemini käsitatavaid liiklemisvahendeid. Sõja korral saab nende arvu suurendada rekvireerimise näol. Mootorratta rahuaegne võistleja — väike auto — osutub sõjas liiklemisvahendina täiesti kõlbmatuks. Mootorratturite üksusi leidub mitmesuguste väeliikide juures. Harukordselt suure arvu mootorrattaid (1 000 000 mootorratast ja 880 000 autot) valmistas 1935. a. Saksamaa. Sõja korral loodavad sakslased neid eduga kasutada. Erilise ehitusega masinad on võimelised läbistama ojasid ja veega täidetud kraave.

L.

SAKSAMAA.

„MILITÄR-WOCHENBLATT“ nr. 40 — 16. 04. 1937.

Jugoslaavia taktika iseärasusi.

Tingituna nõrgast relvastusest ja puudulikust varustusest Jugoslaavia sõjaväes pööratakse erilist tähelepanu sõjaväe moraali ja löögijõu arendamisele ning jalaväe võitlusvõime tõstmisele. Taktikaliselt otsitakse lahingus kiiret otsustavust. Tuli ja liikumine on peamised abinõud lahingueesmärgi saavutamiseks; otsustavat tähtsust omab rünnak. Eriliselt arendatakse alljuhtide algatus-

võimet ja vastutusrõõmu. Rühma- ja jao-
ülemate hooleks on jäetud rünnaku alghetke
määramine; ainult nemad on suutelised õi-
gel ajal kasutama selleks soodsat momenti.

Seega jalaväe taktikat, tingituna raskete
abirelvade piiratud arvust ja soomusosade
puudumisest, on arendatud erilisel, serblas-
tele omases suunas. Eriti silmatorkav on as-
jaolu, et iga olukorra juures võetakse aluseks
vaid oma maastiku põhiomadusi, mis tingi-
tud peamiselt sellest, et tulevast sõda arva-
takse teostavat kaitsesõjana — oma territoo-
riumil. Jalaväe väljaõpet teostatakse peale
mägise maastiku veel eriti intensiivselt
metsades ja soostunud ning jõgederikas-
tes alades. Seega jugoslaavia sõjavägi ei otsi
otsustavust mitte lagedal maastikul, kus
mööduandev tehniline ja arvuline ülekaal,
vaid kinnisel maastikul, kus pea-
mist osa mängib väikeste osade
energiline teotsemine ja võitle-
jate kõrge lahingumoraal. Nendes
olukordades pealetungi läbiviimine ei ole
rajatud vastase jõulisele mahasurumisele
suurtükiväe massiga ega ka jalaväe ras-
kete relvade tulega; siin ei püüta vastast
tabada suurtelt kaugustelt, ka mitte keskmis-
elt ega lähedaselt vahemaalt, vaid jalaväe
esiosad püüavad läheneda täiesti salaja,
„maosarnasel“ *kuni rünnaku kauguseni, et*
siis ilma lasuta anda otsustav löök täägiga.
Kiirus, hoogsus ja võitlusrõõm, mis on olnud
serblaste tähtsamaid sõjamehelikke iseloo-
muomadusi Balkani sõdades kui ka Maail-
masõjas, on ka käesoleval ajal tähtsamaid
aluseid, millele on rajatud jugoslaavia jala-
väe taktika, ning nende omaduste ratsio-
naalse kasutamise, vastaval (kinnisel —
— ref.) maastikul loodetakse jagu saada ka
mitu korda tugevamast vastasest. Mäed, met-
sad, sood ja veekogud peavad tagama julge-
olekut vastase mehhaniseeritud osade löö-
kide eest.

Kaitse lahing on rajatud positsioo-
nidele, mis koosnevad nõrkade jõudude poolt
mäeharjadele, kitsustikkudele ja teedele or-
ganiseeritud vastupanupunktidest ja nende
taga varjatult hoitavatest aktiivseks teotse-
miseks määratud tugevatest kohalikkudest
varudest.

Erilises aus on õised lahingud. Õi-
sed pealetungid mängivad peamist osa ju-
goslaavia pealetungitaktikas. Seepärast on
ka arusaadav, mispärast seda teotsemisviisi
harjutatakse erilise hoolega ning selle peale
kulutatakse väga palju aega. Õiste peale-
tungide vajalisust ning seadmist esiplaanile
põhjendatakse alati vajadusega paralüüsida
vastase materjalset ja arvulist ülekaalu —

ühelt poolt, kui ka maksimaalselt ära kasu-
tada serbia sõduri kõrgeid individuaalseid
võitlejaomadusi — teiselt poolt.

Suurtükiväe kasutamises eelis-
tatakse teoreetiliselt tsentraliseeritud juhti-
mist, kuid tingituna laiadest rinnetest ja
kinnisest maastikust, kus üksikud kolonnid
teotsevad tihti täitsa iseseisvalt, kasutatakse
tegelikus elus suurtükiväge enamal jaol
juhtumel detsentraliseeritult.

Ratsaväe omaduste maksimaalne ka-
sutamine on pidurdatud maastikuliste tak-
kistuste tõttu. Seepärast seda väeliiki käsu-
tatakse peamiselt „ratsutava“ jalaväena.

Seega kokkuvõttes jugoslaavia taktika-
lisist vaateist läbib punase joonena nõue,
kompenseerida tõenäolise vastase materjal-
set ja arvulist ülekaalu kinnise maastiku,
looduslikkude tõkete ja öö maksimaalse ära-
kasutamisega.

V-r.

Sõjaväelisi teateid välisriikidest.

Riigiterritooriumi passiivse õhukaitse arendamisest Lätis.

Viimasel ajal näidatakse Lätis üles suurt
aktiivsust passiivse õhukaitse tugevdamise
alal riiklikus mõodus. Peale möödunud
aastal väljakuulutatud „riikliku passiivse
õhukaitse plaani“ (mida on puudutatud
„Sõduri“ veergudel juba varemalt), anti
käesoleva aasta algul sõmini poolt välja „ju-
hendid õhukaitsevarjendite ehitamiseks elamutesse“ (Valdibas Vestnesis 23. 03. 37).
Need juhendid haaravad endasse, peale
puhtpraktiliste juhtnööride õk-varjendite
ehitamise alal, ka juhiseid võitluseks tule-
kahjudega; samuti reguleerivad need ju-
hendid osaliselt ehituspoliitika arendamist
õhukaitse huvides, nõudes:

- püstitavates elamutes katuse lahtiste
puuosade katmist tulekindla värviga
või läbiimbutamist tulekindla ve-
delikuga;
- ehitatavate nelja- ja rohkemkordse-
te majade pealmise korralla val-
mistamist tulekindlast materjalist;
- muude uute kui ka olemasolevate
ehitiste pööningu põranda katmist
tulekindla aine (liiv, savi jne.)
korruga (vähemalt 5 cm paksuselt);
- olemasolevates pööningutes puu-
vaheseinte, majakraami ja muu ker-
gelt tuldvõtvate esemete kõrvalda-
mist;
- pööningute varustamist tulekustuta-

misabinõudega, nagu liivakastiga, labidaga, veeämbriga jne.

Toodud nõudmiste rakendamiseks Riias andis passiivse õk-ülem välja määruse (J. Zin. nr. 123 — s. a.), mille alusel pöönin-
gud tulevad vastavalt kohandada 1. jaanua-
riks 1938. a.

Mis puutub õhukaitsevarjendite kohta ülesseatavatesse tehnilistesse nõudmistesse, siis need sarnanevad jämedates joontes meie vastavate nõudmistega.

Passiivsesse õhukaitseesse puutuvate teadmiste levitamiseks on Riias ja teistes suuremates keskustes korraldatud vasta-
vaid kursusi ja näitusi. Tulevikus on ka-
vatsus koolide õppekavadesse võtta pas-
siivse õhukaitse õpetus eriainena. Selle
kavatsuse elluviimiseks valmistatakse käes-
oleval ajal vastavatel kahenädalistel kur-
sustel ette alg-, kesk- ja tööstuskoolide
õpetajaid.

Sõjaväe elu.

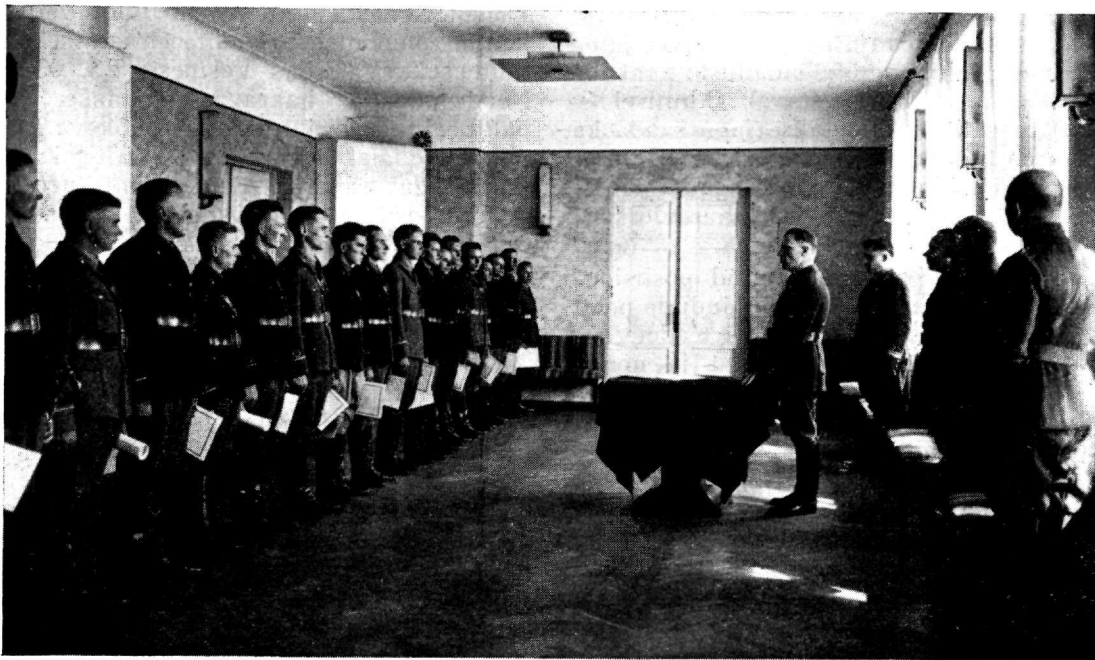
Sõjakooli ohvitserideklasside jalaväeklassi I lennu lõppaktus 14.08.37.

Sõjakooli ohvitserideklasside jalaväe-
klassi I lend lõpetas 14. 08. s. a. õppetöö
Sõjakoolis. Õppetöö lõppu tähistati piduliku
aktusega S. Õp. ohvitseride kasiinos. Aktuse
avas klasside ülem major E. Marguste.

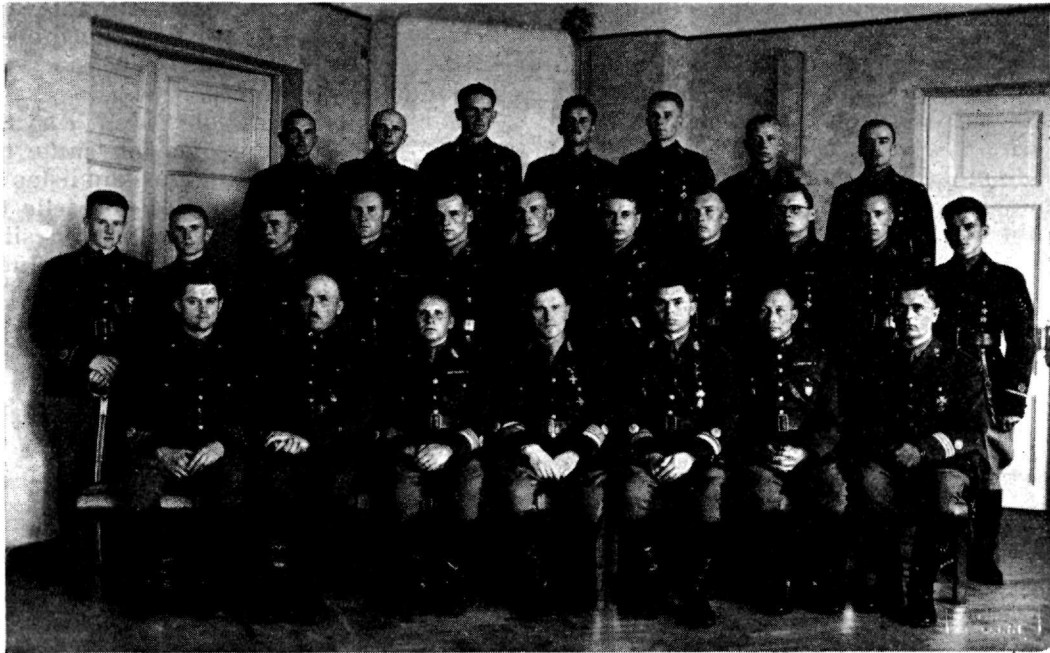
Seejärele võttis sõna Sv. Õppeasutiste üle-
ma aj. k. t. kol. J. Raud, kes, peatudes pike-
malt kaadriohvitseride ettevalmistuse uuele
süsteemile ülemineku vajaduste ja ette-
valmistuse uute põhimõtete juures, juhtis

lõpetajate tähelepanu ka sellele, et väeosa-
des jälgitakse suure huvi ja terava kriiti-
kaga iga Sõjakoolist tulnud noort ohvitseri.
Hinnatakse iga sammu ja tegu. See kohus-
tab suurele püüdlikkusele ja enesevalitse-
misele.

Lõpuks Sv. Õppeasutiste ülema aj. k. t.
juhtis lõpetajate tähelepanu sõjateaduste
kiiretempolisele arengule ja sellest tingitult
keelte õppimise ja enesetäiendamise vaja-

*Sõjakooli ohvitserideklasside jalaväeklassi lõpetajad lõppaktusel. Kõneleb Sõjakooli
ülem kolonel J. Raud.*

Sõjakooli ohvitserideklasside jalaväeklassi I lend ühes juhtidega. Esireas keskel Sõjakooli ülem kolonel J. Raud. Temast vasakul kolonelleitnant A. Simson ja paremal major E. Marguste.

dusele ning tänas ohvitserideklasside jalaväeklassi esimese lennu ülemaid nende pideva ja pingerohke töö eest, mis on kandnud häid tagajärgi.

Sõjavägede Ülemjuhataja käskkirja 14. 08. 37. nr. 118 Sõjakooli ohvitserideklasside jalaväeklassi esimese lennu lõpetamise koh-

ta luges ette mjr. E. Marguste. Järgnes lõputunnistuste ja auhindade kätteandmine lõpetanuile. Kahele esimesele lõpetajale anti nende töö tulemuste tähistamiseks auhinna mõõgad vastava plaadiga. Sellele järgnes aktuse lõppsõna klasside ülemalt mjr. E. Margustelt.

Sakala partisanid vanadel lahinguväljadel.

Sakala partisanidel on kujunenud kau-niks traditsiooniks igal aastal külastada vanu vabadussõjaaegseid lahinguradu. Need väljasõidud elustavad ununema kippuvaid sõjämälestusi neis, kes pidid pingutama jõudu vastase tagasitõrjumiseks kodurajalt, ja omava õppeajaloolise väärtuse nende suhtes, kes tegelikult ei ole osa võtnud Vabadussõjast.

Senini ilmunud väeosa lahingutegevuse kirjeldus on ikkagi paberlik ja ei suuda pakkuda lugejale seda elamust, mis saadakse viibides neis kohtades, nähes maastikku ja esemeid, kus oldi, mindi, rünnati jne. Kui seejuures seletuseandja on hästi teadlik olukorrast, siis tõesti võivad vanad lahinguveteraanid uuesti läbi elada möödunud ja noorem põlv end sisse elada olnud lahinguisse ning neid mõista.

Väljudes eespool maintud mõttest, korraldas Sakala Partisanide Pataljoni ohvitseride kogu, sama kogu reservohvitseride sektiioon ja Partisanide Ühing 31. juulil ja 1. augustil ühise õppereisu partisanide esimese sõjaperioodi lahinguväljadele Kärtsna, Helme, Tõrva, Leebiku ja Pikasilla rajooni.

Nimetatud õppereis oli ühtlasi ka reservohvitseride sektiiooni liikmeile korraliseks õppuseks suveperioodil.

Kuigi ilm väljasõidu eel oli vihmane, kogunesid väljasõidust osavõtjad sellele vaatamata rohkearvuliselt Viljandi garnisoni kasiinosse, kust toimuski väljasõit kahel omnibusel kell 1400.

Osavõtjate hulgas oli näha palju vanu partisane, kes esimestena asusid selle väeosa ridadesse, oli ohvitseri, kes juhatasid

esimesi lahinguid, ja hulk nooremaid, kes soovisid tutvuneda eelkäijate tööga Vabadussõjas. Väljasõitu juhatas Sakala Partisanide Pataljoni ülem kol.-lt. A. Ratas.

Esimene peatus oli Kärstnas Kabelimäel. Siin, kõrgel selgust võimaldaval kohal anti ülevaade olukorrast enne Kärstna lahinguid, Kärstna lahinguist 2., 3. ja 4. jaanuaril 1919 ning Viljandi Vabatahtlike Pataljoni esimesest lahingust Veski talu juures 4. jaan.

andis ajaloolise ülevaate leitnant P. Animägi, kes seda küsimust oli uurinud lähemalt. Ööbiti Helmes sealse põllu- ja kodumajanduskooli ruumes.

Järgmisel hommikul sõideti Tõrva, kus asetati pärg Vabadussõjas langenute mälestusmärgile. Seda toimingut kaunistas kohaliku kaitseliidu orkester. Peale selle tutvuneti Tõrva vaatamisväärsustega ja siis sõideti lähtealusele, Solli ja Härma talude rajooni, kust Viljandi Vabatahtlike Patal-

Pilte Sakala partisanide väljasõidust.

Järgmine peatus oli Kärstna teede kolmnurga tipul ausamba juures. Siinkohal avanes võimalus parimini selgitada 6. jaan. lahingut Kärstna pärast.

Järgmisena peatuti Helmes. Kõrgel künkal Helme kantside vastas selgitati Viljandi Vabatahtlike Pataljoni III ja IV rühma ning ratsakomando tegevust 19., 21. ja 22. jaanuaril. Valitud koht võimaldas nimetatud rühmade tegevust peensusteni läbi arutada seda enam, et vanad partisanid seletuse käigust järjest enam hakkasid meelde tuleta juba ununenud üksikasju ja järgnenud omavahelisest vestlusest kujunes piltlik ülevaade siin arenenud lahinguist. Pärast lahingutegevuse selgitust asuti ilusa Helme vaatamisele. Eriti huvipakkuvaks kujunesid Helme ordulossi varemed, millede kohta

joni 1. ja 2. rood ühes Vaabeli vabatahtlike salga ja ratsakomandoga alustas kallalitungi Tõrvale 30. jaanuaril. Vahepeal vaadati Jõgevestes Barclay de Tolly hauda ja siis sõideti Leebiku mõisa, kus oli partisanide esimese sõjaperioodi jõulisem ja ilusam lahing. Edasi siirduti Pikasillale, kus jälgiti seletusi II rühma tegevusest Puka, Pikasilla ja Leebiku rajoonides. Kõigist nimetatud lahinguist refereeris kohtadel lt. P. Animägi.

Sellela lõppes ametlik osa väljasõidust ning pärast lõunatamist Mustlal jõuti kell 1800 Viljandisse tagasi.

Oli palju kuulnud ja nähtud. Kohapealset seletused manasid kuulajais esile vanu sõjamälestusi, kusjuures mõnigi vana partisan pisarsilmi lausus — jah, nii see oli.

P. A.

Kaitseliidu külaskäik aizsargsidele.

**Motoriseeritud üksus tõestas
1000-kilomeetrilisel matkal oma praktilist väärtust.**

29. juuli hommikul väljus Tallinnast kaitseliidu Tallinna maleva Kergedivisjoni 32-liikmeline ešelon, et sõita ametlikule külaskäigule Läti kaitseliidu (aizsargside organisatsiooni) Riia rügemendile.

Sõideti 20 masinal: 3 autot ja 17 mootorratast, viimastest kaks külgvankritega. Tee läks üle Türi, Viljandi, Tõrva, Valga ja Volmari — Võnnu, kuhu jõuti sama päeva hilisõhtul. Järgmisel päeval sõideti üle

Sigulda (Segevoldi) Riiga. 31. juulil ja 1. aug. viibiti Riia polgu külalistena Riias ja selle lähemas ümbruskonnas ning 2. aug. hommikupoolikul alustati tagasi sõitu üle Sigulda, Võnnu, Volmari, Mõisaküla, Pärnu. Kogusummas sõideti ära umbes 1000 km. Ešelon juhiks oli divisjoni pealik kapt. Onni, tema abiks kapt. K. Lang, reisi komandandiks pealik E. Vender, käskudetäitjaks pealikuks E. Triumph, arstiks sanitaarpealik dr. B. Nylander, montööriks tehnikuks plk. Kuura, veltveebliks J. Pandulo.

Et sarnane motoriseeritud sõit välismaale rivi korras ja kindla distsipliini juures oli vahest esmakordne, siis pole huvitusetu käsitada lähemalt selle tehnilist läbiviimist.

Keskmiseks kiiruseks retke ajal oli võetud 40 km tunnis. Arvesse ei tulnud pikemad peatused linnades, kus oli nähtud ette kas *eine* või *linnaga tutvumine*. Sõideti ühena, 50 m distantsidega masinate vahel. Kui arvata juurde veel masinate pikkus, siis moodustas 20 masinat rohkem kui kilomeetri-pikkuse rivi.

Kõige esimeses autos sõitis divisjoni pealiku abi ja matka komandant. Viimane reguleeris kiirust ja hoolitses sõidukava täitmise eest. Tema järgi sõitsid kõik mootorrattad. Sidepealik sõitis kõige viimasena sõitva auto ees, millel asusid divisjoni pealik ja arst. Kolmanda masinana tagant arvates sõitis montöör ühe mootorratta küljevankris. Nii oli ešelon üldjuhul, olles viimasel masinal, alati selge ülevaade meeskonnale, võimalikele mahajääjaile rikete korral jne. Võimalike õnnetuste korral abiandmiseks oli ka divisjoni arst paigutatud viimasesse autosse. Ka matka montöör oli alati seisukorras andma abi rikete tekkimisel. Peale eespooltoodu oli veel eriline signaalide kokkulepe. Ligikaudu iga 30 km järgi tehti mõneminutiline peatus ešelonil liiga pikaks venimise vältimiseks, korralduste tegemiseks, masinate ülevaatuks jne.

Ehk küll selliste motoriseeritud matkade korraldamiseks ja läbiviimiseks

Kergedivisjoni pealik kpt. H. Onni (vasakul) raporteerib Läti Aizsargside ülema aj. k. t. kapt. Kikulis'ele (keskel) Kergedivisjoni mootorratturite päralejõudmisel. Paremalt Riia rügemendi pealik J. Legzdinš.

puudusid kogemused peagu üldse, peab konstateerima, et kõik pisiasjadki olid nähtud ette ja rännak õnnestus üle ootuste hästi. Eriti veel, kui võtta arvesse asjaolu, et kõik matkast osavõtjad masinad polnud ühevõrra stabiilsed, nad polnud ühesuguse võimsusega ega olnud ka kõik mootorsõidukite juhid ühesuguse ettevalmistuse ja vilumusega.

Teoreetiliselt võiks arvata, et nii pikal matkal, pealegi veel kogu aeg vihmasajus sõites, pidanuks tekkima hulk masinarikkeid ja — õnnetusigi. Arvatud aga maha laõni kummilappimine, küünla, õlipumba või karburaatori korratus ning kaks tühist inimeste vääratust libedal teel, ei juhtunud mingeid suuremaid õnnetusi ega rikkeid. Kõik need pisiasjad on mootorsõidukite käsitamisel aga välditamatud ning kuuluvad nii-ütelda matka kava koostamiselgi arvessevõtmisele.

Tallinna maleva Kergedivisjon, kaitseliidu ainulaadsem üksus, sooritas selle külaltilki raske ja osavõtjaile isegi väsitava matka üle ootuste hästi ning tõestas motoriseeritud kergete üksuste praktilist väärtust pikemate vahemaade kiirel katmisel.

Kõik eespooltoodu on vaid matka ja selle tehnilise läbiviimise kohta.

Siinjuures tuleb ka mainida südamlitku vastuvõttu läti aizsargide poolt, eriti Riia ja Võnnu rügementide ülemate hoolt külaskäigu heaks kordaminekuks.

A. J—n.

Lipnikud E. Pirmimäe ja A. Mae.

Moto: Ei iga mees pole Tondil käin'd
 Ei Tondi au ega ilu näin'd.
 Siin teid kord Sõjakooli viin,
 Kus maksab kõva distsipliin.

Sõjakooli, eriti tema „teise kotta“ — ohvitseride klassi pääseda on olnud paljude sooviks, kuid tegelikult täitub see vähestel. Miks? Põhjus on lihtne — iga sooviavaldaja lastakse läbi puhastustule, s. o. eksamite. Seal selgitatakse, kas soovija omab nõutaval määral tarkusi, teadmisi, jõudu, tervist, head häält jne. Omades neid, võib ta soodsal juhul pääseda sellesse tarkuse templisse. Sama sündis mullu suvel ohvitseride jalaväeklassi esimese lennu õpilastega. Kõigil neil oli palju head tahet, palju soove ja omateada ka palju teadmisi. Kuu aega toimiti analüüsi, katsuti järgi iga mõtteline ja meeleline kruvi, ja häda sellele, kellel mõni neist näis olevat nõrgalt kinnitet. Selle teed kaugenevad silmapilk Sõjakooli fassaadist. Kes lõppeks pärast seda suurt sõelumist jäid sarda, need olid vastu võetud.

Sügisel hommikupoolel kogunesid need väljavalitud ohv. klassi ruumesse. Igaüks pani maha oma kohvri, istus flegmaatiliselt sellele ja mõtles: „siin ma olen — palun alake tarkuse palkumisega!“ Ja alatigi.

Esimeseks püüti selgeks õpetada käimist. Tõesti, lihtsat käimist. Olime küll ka varem käinud, küll üksikult, küll reas. Olime igaüks ehagi käinud — seega oskasime käia ka pimedas, kuid — õppida tuli seda veelgi. Olime seda juba paar nädalat õppinud, siis tuli ülemus meie edusamme vaatama. Vaatas, vaatas veel korra, kuid kolmandat korda enam ei vaadanud. Sülitas südame põhjast, keeras ümber ja läks. Ainuke, mis kuulsime, oli: „... iga päev kellu viieni.“ Oli selge, mis me oma higi ja vaevaga olime teeninud. Nimelt ühe lisatunni rivi iga päev. Jah, uskugu veel keegi, et ta oskab käia.

Selgeks saime ta siiski lõppeks. Siis algas ka käimine — käimine eluruumi ja „Valge maja“ vahel. Küsime vahest, mis on „Valge maja“? „Valge maja“ on lihtsalt valge maja, kus jagatakse vaimuvalgust.

Istusimegi siis korra kõik „Valges majas“ ja ootasime oma saatust. Sel korral ilmus saatus meie ette pika koloneli näol. „Tšitaite pervõi urok, gospodin X.“ Vaata-

sime üksteisele ehmunult otsa: „Kes ta on, mis ta tahab?“ Kõige suuremas hädas oli aga see gospodin, kelle nimi oli kõige selle keerulise jutu lõpus. Viimaks taipas keegi, et kästakse lugeda. „U — o-d-n-o-g-o, U — odnogo...“ algas õnnetu gospodin, püüdes hirmuga moodustada sõnu neist kõverikest, mis leiduvad „Feodorova“ esimesel leheküljel. Nii algas meie esimene vene keele tund. Hirmuga algas ja hirmuga ootasime seda tundi kogu talve. Keegi meist pole südamest halb, kuid tõtt öeldes, peab tunnistama, et vene keele tunni ootel oli kõikide suurim soov: kui nüüd ometi „venekeele vana“ auto teel rikki läheks. Kõigil vene keel siiski ühtlaselt ei edenenud ja vastavalt andekusele jaotas lektor õpilased kolme kategooriasse: esimese grupi moodustasid „professorid“. Need olid oma tiitli teeninud sellega, et igaks vene keele tunniks välja mõtlesid mõne hästi kõvera ja keeruka tabeli. Selle abil võis nende arvates lihtsaid asju hästi keeruliseks teha. Teise grupi moodustasid „murdjad“. Need lugesid juba kaunis soravalt, kuid siiski raskemate sõnade juures „murdsid“ veel tugevasti. Kolmandasse liiki kuulusid kõik ülejäänud, keda kutsuti „õpetamata meeste komandoks“. Oli kuis oli, kuid tagajärg oli üllatav. Välisõidu ajal läi iga mees Narva „Pimeaias“ juba vene keeles „tiivaripisu“. Seal ei maksnud enam klassivahed. Mõnigi „õpetamata meeste komando“ mees ajas oma asjad kiiremini jutti kui „professor“. Pole ka imestada — „professoreil“ polnud tabelleid kaasas.

Kuigi vene keel oli keeruline, oli olemas veelgi raskem ja keerulisem keel ja nimelt eesti keel. Võib-olla tekib arvamus, et eksisin, kuid seekord teips mitte. Meie kõik olime kindlad oma emakeele oskuses. Vähemalt väljendusviises arvasime olevat suutelised „auku pähe rääkima“. Aga see arvamus oli petlik. Algasime jällegi otsast peale. Just tähtedest mitte, aga siiski kaunis algusest. Liitsime „-likke“ ja „-linesid“ — uurisime „-tud“ ja „-mata'sid“. Omandasime palju, kuid täiesti selgeks me seda siiski ei saanud — sest ühest aastast on eestlasele eesti keele õppimiseks tõesti vähe.

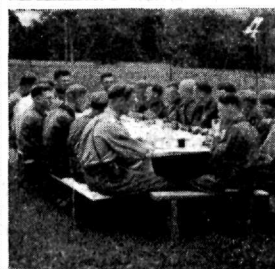
Aasta keerulisem ja soliidsem aine oli fortifikatsioon, mida tõendavad juba üksik-

kud meelestunud pealkirjad selle aine valdkonnast: contravallatsioon, ballistiit, circumvallatsioon, katapult, taraan, hellepool, arkebuus, bombard, kartiin, kaponiir ja lõpuks koffer.

Meelepärasem aine oli topograafia, sest seal oli motoks „rahu ja külma verd“. Talvel võis selle moto järgi talitada, kuid suvel, kui tuli igasugu kolmjalgu, latte ja linte seljas mööda liivamägesid tassida, polnud külmast verest juttugi. Ka eksami eel võttis mõnegi mehe külma vere päris soojaks.

Huvitavaim ja huumoriküllasem tund oli ratsasõit. Omavahel öelda, sai huumorit kõige rohkem küll lektor ja isegi hobused oma jagu. Lipnikele oli see tund aga tihti raskeks katsumiseks. Polnud ka imestada, sest lektor ja hobused olid kui ühte kasvanud ja mõistsid teineteist väga hästi. Vaest lipnikku ei mõistnud aga lektor ega saanud temast aru ka hobused. Sellest siis ka tuli, et tihti mõnigi ratsutaja kõrges kaares tegi lühikese lennu ja porilompi maandus. Ja kui hobused vahel heaks arvasid lubatud suurema kiirusega sõita, siis käratati kohe ratsanikule: „Ütelge kuramus ometi see aadress, kuhu teil kiire on!“ Ei küsitud sellest, et ratsutaja isegi oleks parema meelega jalgsi joosnud, kui teiste lõbuks cow-boy'd mänginud.

Palju oli meil aineid ja palju asju, mida pidime enesele selgitama. Tähtsaim kõigist oli siiski taktika. See kestis nõnda öelda „kustumata lainel“: õppisime teda „söögi alla ja söögi peale“, küll öösel ja päeval vaatamata ilmastikule ja maastikule. Et oleks huvitavust, esinesid mitmed taktikaliiigid. Nii uurisime üld-, jalaväe-, ratsaväe-, lennuväe-, motomeh.-osade-, suurtiikiväe- ja kes neid enam mäletab, mis taktikaid. Kui aga selgus, et kõigist neist ei jätkunud, võtsime käsile naaberriikide taktikad. Kui see läbi jõudis, tuli käsile uus taktikaliik — nimelt õpilaste „vahelevõtu“ taktika või lektorite keeles praktiline taktika maastikul. Nii seisab see kirjas ametlikes pabereis, kuid sisult jääb ta siiski vastavaks esimesele nimetusele. Siin ilmesid ka õpilaste mitmekülgsed huvialad ja anded. Leidus jällegi kolm gruppi. Esimesed lugesid endid tugevaiks taktikuiiks. Tähtsa ja tõsise näoga kõndisid nad maastikul, seisatasid künkail ja vaimus juhataksid armeesid. Teised olid kui roopaseadjad raudteil, haakisid end kuhugi esimese järgu taktikute taha ja „aerutasid“ viimastega koos kogu maastiku läbi. Nii saadi vähese vaevaga häid tulemusi. Kolmas

1. Taktika talvel.
2. „Vahelevõtmise taktika“ — nagu näha, võib sellistel kohtadel tõesti vahele jääda.
3. Tehakse selgeks, must valgelt, et meil kõigil oli siiski vale otsus.
4. „Oli ka ilusaid momente praktilisel taktikal.“
5. „Öine vahetus“: „vähjapüüdjad“ lõpetavad töö ja „kalapüüdjad“ astuvad asemele.
6. „Läbitöötaja“ paneb lõunavaheajal „kirja“.

grupp arendas agentuurmeetodit. Neid ei näinud ega kuulnud keegi — nii hästi töötas nende organisatsioon. Tarvitades peeni diplomaatilisi võtteid avastasid nad kaaslaste saladused ja põhimõttel — parim on kõikide heade summa, löid nad resümeed, mis vastasid igale olukorrale. Tihti selliseist resümeedest kujunes aga „taktikaline rassolje“ — kuid kes sellest hoolis.

Kõik see, mida vaatlesime, toimus möödunud aastal enam-vähem päevavalgel. Kuid intensiivsem tegevus arenes öösel. Peale päevatööd grupeerusid lipnikud

järgmiselt: esimene grupp — keda nimetati „kalureiks“, s. t. hommikupoolisel ööl töötajaks. Sellesse liiki kuuluja peale päevatööd „tegi kohe mõned tunnid endale“, või teise sõnaga „pani kirja“ — s. t. heitis mõneks tunniks magama, et öösel puhununa tõusta ja asuda õpingute juurde. Nii töötati hommikuni, tundide algeni. Teine grupp — „vähjapüüdjad“ — s. t. õhtupoolisel ööl töötajad asusid kohe pärast tundide lõppu raamatuvirna taha ja murtisid seal kuni kella 2—3-ni hommikul, mil heitsid puhkama. Kolmas liik — mõlema ameti pidajad töötasid õhtul, öösel ja hommikul, puhates juhuslikel aegadel tunniliste vaheaegade kaupa. Nii olid järgneval päeval väsinud need viimased ja sageli esines nähe, et nemad oma seni puudujäänud osa „kirjapanemisest“ pidid tahes-tahtmata sooritama õppetöö vältel, kas vahetundidel või osavalt läbi viiduna isegi tundide vältel.

Kirjeldataud viisil veeresid päevad, nädalad ja kuud. Tööpinge aina kasvas ja kasvas — õhus tundus järjest enam äikest, millest iga eksamiga osa maandus. Kord oli maanduv laeng tugevam, müristamine valjem, kord nõrgem — aga ühtki pikseõnnetust siiski ei juhtunud. Lõppeks vajusid äikesepilved silmapiiri taha — eksamid olid möödas. See sündis nii järsku, et mõnigi ei suutnud kiirelt kohaneda uue olukorraga ja surus endises töötempo veel päevi edasi, enne kui end suutis pidurdada. Järgnes „rahustav osa“ — välisõit ja ekskursioonid. Uurisime Eestit Tallinnast — riigi idapiirini ja Soome lahest Peipsi järveni.

Lähenesid õppeaasta viimased päevad. Oli ees veel üks põnev küsimus — kuhu satutakse edaspidi oma tarkust välja puistama, teenima. Oli paljudelgi illusioone, õhulosse. Nähti vaimusilmas Pärnu randa. Haapsalut, Viljandit jne., oma igakülgsete veetlevustega. Ka pealinna jääda ihkaside paljud. Osa, kes taipas, et kõik ei pääse „marjamaale“ ja kel oli eeldusi „karjamaale“ jäämiseks, tegi aegsasti luuret Narva kasarmuis ja õppeväljakuil. Lõppeks selgus, õnn oli viimastega, sest selle lennu „marjamaa“ oligi Narva ja Petseri.

Oli sügishommik. Jällegi istuti ohv. klassis omal kohvril, värske lõputunnistus peos. Kõik olid saanud oma vajalised sajadikud, punktid ja ballid, olid tunnustatud kõik elujõulisiks kaadriohvitseride kandidaatideks.

Kui esimesel päeval kohvril istudes oli iga mehe mõte: andke mulle tarkust, andke teadmisi, siis nüüd oli vastupidi. Iga mees hoidis kahe käega tarkusest rasket pead ja

palus: „mitte enam tarkust, mitte raasugi! Andke mulle puhkusetunnistus.“ Ja anti seegi.

Ametlik osa.

RIIGIVANEMA KÄSKKIRI SÕJAVÄGEDELE

Nr. 15.

19. augustil 1937. a.

Kõrgendan sanitaar-nooremleitnandiks täiendusohvitseri õigustega ja vanusega 5. juulist s. a. lipnik Eugen Krooni Tallinna Garnisoni ambulantsist, arvates 19. augustist s. a.

Alus: O. T. S. § 66.

K. Päts,

Peaminister

Riigivanema ülesannetes.

J. Laidoner,

kindralleitnant,

Sõjavägede Ülemjuhataja.

P. Lill,

kindralmajor,

Sõjamineister.

SÕJAVÄGEDE ÜLEMJUHATAJA KÄSKKIRJAD

Nr. 118.

Tallinnas, 14. augustil 1937. a.

(Sõjavägede Staap.)

§ 1.

Sõjakooli ohvitserideklasside jalaväeklassi lõpetasid 15. augustil s. a.:

a) Hästi:

- lipnik Evald-Johann Pirnimäe,
- lipnik Arnold Pesti,
- lipnik August Mae,
- lipnik Karl-Friedrich Kildmaa;

b) Rahuldavalt:

- lipnik Oskar Makke,
- lipnik Juhan Tammistu (end. Stammberg),
- lipnik Eero Saag,
- lipnik Otto Tamm,
- lipnik Aleksander Bürger,
- lipnik Arseni Palu,
- lipnik Artur-Johannes Tammaru (end. Eichenbaum),
- lipnik Arvid-Johannes Johanson,
- lipnik Harald Riipalu,
- lipnik Martin Terts,
- lipnik Erich Palk,
- lipnik Julius Väljataga,
- lipnik Aksel-Nikolai Ohaka,
- lipnik Eduard-Aleksander Lepp.

Alus: Väeliigi ohv. ettevalmistamise seadl. § 67.

Nr. 124.

Tallinnas, 23. augustil 1937. a.

(Sõjavägede Staap.)

Käsin Sõjakoolis:

- avada ohvitseride mereväeklassi ja vastu võtta esimene lend õpilasi alates 1. septembrist 1938. a.;
- vastu võtta järjekordne lend õpilasi ohvitseride jalaväeklassi alates 1. septembrist 1938. a.

Alus: Väeliigi ohvitseride ettevalmistamise seadluse (RT 92 — 1935) § 55 ja 56.

J. Laidoner,

kindralleitnant,

Sõjavägede Ülemjuhataja.

Juriidilised küsimused.

1. Küsimus: Kas ohvitseride toimkonnalehe pidamisel on kehtiv sama kord, mis ette nähtud Sisemäärustiku § 476, ja kas ohvitseride lühiajalisel lähetusel, arestis ja kodusel ravil viibimise ajal nende järjekordne toimkond loetakse kantuks või tuleb seda tagant järele ära kanda?

Vastus: Sisemäärustiku § 476 kuulub 3. jao 1. peatükk, mille aineks on toimkonnad üldse. Et siin on mõeldud ka ohvitseride toimkonnad, see selgub eriti § 469. See pärast tuleks Sisemäärustiku § 476 ettenähtud toimkonnalehe pidamise kord lugeda kehtivaks ka ohvitseride suhtes.

Sama paragrahvi 3. lõike eeskirja järgi järjekorralised toimkonnad, millised langevad haigemajas või muul põhjusel väljaspool väeosa oleku aja peale, loetakse kantuks.

2. Küsimus: Kas rühmaülemal on õigus avaldada oma alluvaile kiitust, mis kantakse kiidu- ja karistusraamatusse?

Vastus — eitav. SDS § 50 järgi arvestatakse kiidu- ja karistusraamatusse kandmisega ainult neid kiitusi, mis on avaldatud kirjalikult, s. o. käskkirjas või eeskirjas. SDS §§ 50 ja 52 eeskirjade rakedamisel sõjaväelastele avaldatud kiituste (tänuavalduste) arvestamise ühtlustamiseks on Sõjam. ksk. nr. 148 — 1932. a. kehtima pandud järgm. kord. Kirjalikult võivad kiitust avaldada komando- või kompaniülemad ja kõrgemad, kusjuures väeosa ülemast madalamal ametiastmel olevate ülemate avaldatud kiitusi võib väeosa ülem avaldada ka oma käskkirjas vastavate ülemate ettekanete põhjal, kui tegu, mille eest kiitust avaldati, seda väärrib.

Järelikult rühmaülemal ega temast allapoole ei ole õigus avaldada oma alluvaile kiitust, mis kantakse kiidu- ja karistusraamatusse.

3. Küsimus: Kas ja kellel on õigus vabastada teenistustoimkondade kandmisest ja väeosa asjaajamise revideerimise aastakomisjonidest sv. lendur-instruktorit ja ohvitseri auastmes töökoja van.-inseneri?

Vastus: SM § 492 näeb ette, et korrapidajaks ohvitseriks määratakse järje-

korras kõik rügemendi (väeosa) ohvitserid, välja arvatud rügemendiülema abi, pataljoniülemad, majandusülem, sanitaar- ja veterinaar-ohvitserid.

Kuna sv. lendur-instruktooreid ja kõrge- ma tehnilise haridusega insener-ohvitseri ei ole korrapidajaks määramisel välja arvatud, siis ei tohiks olla väeosa ülemal alust eel- poolnimetatud kaitseväelaste vabastamiseks teenistustoimkondade kandmisest SM § 492 põhjal.

VMS § 838 näeb ette, et väeosa revideerimiskomisjoni ei määrata ainult neid ohvitseri, kelle korraldusele või hoolele kuulub revideeritav vara. Järelikult muude ohvitseride määramine väeosa revideerimiskomisjoni toimub väeosaülema äranägemisel.

4. Küsimus: Kas võib aspirant-üleajateeniija või portupei-aspirant oma auastme kirjutamisel tarvitada nimetust „aspirant“ või „portupei-aspirant“ ja kas neid nimetusi on lubatud tarvitada auastme nimetamisel?

Vastus: Vaata „Sõdur“ nr. 6—8 — 1936, lk. 189.

5. Küsimus: Kas täiendus-ohvitseride ettevalmistamiseks Sõjakooli aspirantideklassi võib astuda üleajateeniija, kes on lõpetanud Avalikkude keskkoolide seaduse (RT 155/156 — 1922 ja RT 75 — 1923) kohaselt keskkooli 3 klassi,

Vastus eitav. Väeliigi ohvitseride ettevalmistamise seadluse (RT 92 — 1935) § 7 järgi võib Sõjakooli aspirantideklassi vastu võtta neid tegelikus sõjaväeteenistuses, käsutus- või reservväes olevaid sõdureid ja all-ohvitseri, kes omavad vähemalt keskkooli (1923. või 1934. a.) täieliku hariduse.

6. Küsimus: Kas alaliseväe ohvitseride kursustel õpilasena veedetud aeg kuulub arvestamisele teenistusena riviametko- hal Sõjaväelaste pensioni seaduse (RT 97 — 1936) § 41 järgi, kui kursustele lähetatud ohvitser teenis administratiivsel (mitte rivi) ametikohal?

Vastus eitav. § 41 järgi kuulub ar- vesse võtmisele üksnes selles §-is loetletud ametikohtadel ülemana või kohustetäitjana veedetud aeg.

—el.

**kujuneb ülemaailseks
suursündmuseks kogu
rahvale**

Kasutage huvivõnge ja sõidusoodustusi raudteel

ILMUS TRÜKIST
Sõjavägede Staabi
VI Osak. väljaandel
Kindralmajor N. Reek'i

Saaremaa kaitsmine ja vallutamine a. 1917.

Hind 2 kr. 50 snt.

Müügil „SÕDUR'i“ toimetuses,
Tallinn, Sakala 33 • Telef. Sõjaväe 1-63